

NOUL LITERATOR

**Revistă trimestrială de cultură
Nr. 48, decembrie 2022**

Asociația Culturală „Noul Literator”

Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR

Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU

Vicepreședinte ADRIAN NĂSTASE

Secretar DUMITRU DUȚĂ

CONSILIUL REDACȚIONAL

Aurel Maria Baros

Ștefan Borbely

Florian Copcea

Ioan Lascu

Gelu Negrea

Teodor Oancă

Tudor Nedelcea

Ștefan Vlăduțescu

REDACTORI ASOCIAȚI

Pr. Theodor Damian

Mihaela Albu

Mihai Antonescu

Marian Barbu

Daniel Corbu

Mihai Fircă

Spiridon Popescu

Camelia Zăbavă

REDACȚIA

Constantin Pădureanu - Redactor- șef

Mircea Pospai - Redactor- șef adjunct

Dumitru Duță - Redactor- șef adjunct

Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție

Ion R. Popa - Redactor

Victor Martin - Redactor

George Geafir - Redactor

ADRESA REDACȚIEI

Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22

Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217

Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com

Virgil Dumitrescu: virgildumitrescu41@yahoo.com

ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:

Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:

Picturi de Gabriela Boangiu

Prezentare grafică & DTP

edituragrafix@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean
al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-3397

Gelu Negrea

O FANTOMĂ CUTREIERĂ ROMÂNIA...

În urmă cu mai bine de 10 ani, scriam, cu patriotică părere de rău, un text inspirat de regretul provocat de exodul tinerilor români într-un Occident morganatic, promițător nu numai de bunăstare materială, ci și de multilaterală excelență spirituală. Între timp, fenomenul emigrării în Apus a compatrioților noștri de toate vârstele nu și-a atenuat dimensiunile; poate chiar dimpotrivă. *Ipsa facto*, reluarea gândurilor de acum un deceniu mi s-a părut justificată de trista lor actualitate.

Remarcam atunci (și-mi pare la fel de valabilă acum constatarea) că avem în limba noastră cea română o expresie – „a ajunge departe” – al cărei sens primordial și riguros se plasează undeva, la hotarul dintre etica și metafizica lingvistică proprii acestui popor. Este formula care sugerează atingerea idealului – profesional și/sau social – al cuiva, dacă nu chiar bulversarea orizontului de așteptare cu care este creditată devenirea fiecăruia. Admirativul „a ajuns departe” însoțește, de exemplu, cu egală îndreptățire, în vulgata orală, atingerea condiției de academician (eventual, francez, a la Eugène Ionesco...), de prim-ministru sau de moștenitor al imperiului financiar al lui Bill Gates. Este forma supremă pe care o îmbracă imperativul realizării ființei umane în varianta românească și chintesența filozofiei împlinirii sale superlative. De mic, copilului i se inculcă convingerea că, dacă învață carte, o să „ajungă departe” – recte, va deveni Cinea. Cineva proeminent, important și, evident, invidiabil. Așadar, că își va transcende condiția nativă și va păși imperial într-o castă superioară, pătrunzând triumfător în arealul elitist al aleșilor sorții. Distanța dintre El, cel cu stea în frunte, și destinul comun al Celorlalți se măsoară în unități de depărtare.

Există în acest joc al toposurilor fundamentale – în cazul de față, „aici, aproape” versus „acolo, departe” – nu numai o nostalgie a migrației, ci și o determinantă condițională, în egală măsură evazionistă și întristătoare până peste poate, care nu survine doar în retorica uzuală, ci

urcă din bolgiile obscure ale mitologiei primare a neamului. În cele mai multe dintre basmele românești, de pildă, poligonul experimental care validează înzestrarea excepțională a protagonistului se situează în afara habitatului său curent, și anume „peste mări și țări”, „pe tărâmul celălalt”, „în Țara Făgăduinței”, în geografia ambiguă a „tinereții fără bătrânețe și vieții fără de moarte” etc. Nici măcar Păcală, eroul snoavelor noastre populare, nu e profet în satul lui... Mai mult, chiar: aici, acasă, feciorul de crai, viitor Făt Frumos, este mai degrabă insignifiant, tăntălău și fără carismă; revelația calităților sale eroice și virtuților sale morale excepționale este omologată de evoluțiile pe teren străin. Doar depărtarea îl validează pe Prâslea cel Voinic în ipostaze impecabile și exemplare, cu toate că – nota bene! – merele de aur cresc în pomul indigen din livada părinților.

Această religie profană a unui „departe” nebulos și echivoc mi se pare a sta la temelia multora dintre poziționările nefaste în istorie ale românilor. Plasarea aspirației și idealului de viață în alt spațiu decât acela predestinat prin naștere și tradiție cutumiară vorbește despre o sumedenie de tare psihice și disfuncționalități comportamentale care ne afectează grav mentalul național: neîncrederea maladivă în propriul sine, pasivitatea – dublată de așteptarea mistică a stranieții providențiale, care va pogori asupra-ne miracolului izbăvitor al reușitelor visate –, cultivarea în toate cele a unui provizorat etern, pan-relativizarea valorilor, rezerva față de sublim și oroarea de absolut, lipsa de combativitate în chestiunile majore, cu varianta sa congenitală – defetismul, paralizia civică, filozofia circumstanțială a jumătăților de măsură etc. Românul nu face mai nimic pentru a-și apropia un *target* existențial – oricât de aburos. Nu trăiește sentimentul imperativ al lui *hic et nunc* și nu are un perimetru etic propriu: pentru el, și binele, și răul sunt în altă parte. Binele într-un „departe” indefinit, răul în Ceilalți. Deloc întâmplător, locuitorii Franței sunt francezi, ai Angliei, englezi, ai Germaniei, germani, până și ai Austriei sunt austrieci. Doar locuitorii României nu sunt români, ci Ceilalți. Pentru fiecare din cei 18.000.000 de români, 17.999.990 sunt Ceilalți (diferența de zece o alcătuiesc rudele de gradul întâi, maximum doi...). Lucian Blaga a sintetizat magistral acest destin etnic bizar: a fi român este o fatalitate, nu un deziderat...

Rezemați în toiagul mioritic, supraviețuim

resemnați cu ochii împăienjeniți de un „departe” ce va să ne legitimeze și să ne ofere împlinirea. Părem o etnie și o națiune de azi pe poimăine, fără anvergură și fără capacitatea de a ne delimita de partea imperfectă sau condamnată a filogeniei noastre. N-avem părinți fondatori fiindcă ne lipsește radicalismul și grandoarea de a imagina un proiect nou, de a porni vreodată de la zero. Edificăm lălău și nedurabil pe ceva preexistent, chiar dacă acel ceva este o ruină (legenda mănăstirii Curtea de Argeș este simptomatică în această ordine de idei). Unul dintre puținele proiecte radicale de construcție națională, himerica țară ca soarele sfânt de pe cer, propovăduit de mișcarea legionară, a eșuat în misticism criminal și în terorism intern. Până și comunismul, proclamând lichidarea din temelii a trecutului regim burghezo-moșieresc, a fost brutal și inflexibil mai mult la nivel declarativ, neavând curajul de a elimina efectiv acel trecut odios, din punctul său de vedere. L-a marginalizat, doar, l-a persecutat, a încercat să-l schimbe, să-l facă să se adapteze. Dincolo de atrocitățile sale împinse dincolo de granița imaginabilului, conceptual vorbind, „experimentul Pitești” denotă o enormă naivitate. Prin comparație, Noua Anglie – America zilelor noastre – nu s-a încurcat în astfel de delicatețuri procedurale: a vârat în rezervații sau a exterminat, pur și simplu, vechea populație de piei roșii, în pofida tentativelor utopice de rezistență prin cultură ale acesteia...

Istoria e crudă – românul este milos, are inima slabă și renunță ușor. Măsura lui este jumătatea de măsură. N-are în permanență fermitatea rigidă a lui „– Nu-l iert, boierule!” ca răspuns la „– Iartă la el, bre, că este lege al tău!” din nuela lui Galaction. Noi suntem violenți și sânge-roși punctual, nu în atitudine și nu cu metodă. Alegem să minimalizăm pericolul și să domesticim răul pe motiv că nu-i dracul chiar atât de negru, să batjocorim și să contemplăm cu satisfacție pitică degradarea decât să distrugem din temelii ceea ce e de distrus. Îngerul exterminator nu este român; sălășluiește în noi prea mult omenesc ca expresie a slăbiciunii etnice și a deficitului de radicalitate. N-avem încredere deplină în nimeni și în nimic, dar mai cu seamă în noi înșine, în șansele marilor noastre întreprinderi (puține, de altfel, și repede abandonate). Nici măcar nebuniile istorice în care ne-am angajat (România lui Antonescu împotriva bolșevismului rusesc, de pildă, în condițiile în care nu aveam încheiat un tratat

de alianță cu Germania) nu ni le-am asumat în totalitate: se spune că diviziile de elită ale armatei române n-au fost trimise pe frontul de răsărit, ci ținute în rezervă, în carantină montană. Pentru orice eventualitate, probabil... Și iată-ne, ca întotdeauna, frați de cruce cu jumătatea de măsură circumspectă și, poate, fatală, cu jocul dublu, la ca-cealma, în condițiile în care anumite momente de cumpănă istorică reclamă imperios decizia neechivocă și rectilinearitatea metodologică a ruletei rusești. Nu totul pe lume este discutabil, relativ, negociabil, supus compromisului! Și nu totul poate fi deviat la nesfârșit în contul și în responsabilitatea Celorlalți...

Avem în fondul paremiologic național o vorbă frumoasă și generatoare de optimism edilitar: omul sfințește locul. Dar ea este și adevărată dacă (și numai dacă!) locul acela nu reprezintă doar un reper geografic oarecare, un „aici” tranzitoriu și accidental, o alternativă pasageră la năluca „departe”-lui la care visăm cu ochii deschiși și fără sentimentul vinovăției ontologice. Altfel...

Lipsa noastră de solidaritate etnică face ravagii istorice. Mania culpabilizării și minimalizării aproapelui a dobândit, de-a lungul și de-a latul timpului, proporții apocaliptice, transformându-se, din sport individual, în schizofrenie națională. N-am avut intuiția și nu avem discernământul necesar să realizăm că suntem toți în aceeași barcă – victime reale și falși supraviețuitori, minimalizați și minimalizatori, deopotrivă. Am crezut și continuăm să credem că Titanicul românismului are nivele de habitat diferite și că principiul fizic al vaselor comunicante se abrogă de dragul frumoșilor noștri ochi cu retină albă. Am făcut din Ceilalți eternii invalizi de serviciu ai nației, oribile caricaturi asupra cărora ne deversăm disprețul ori – și mai rău –, monștri diformi și vrednici de exterminare, eludând împrejurarea tragică, dar ineluctabilă, că vaporul se scufundă cu toți deodată.

„Ori toți să muriți, ori toți să scăpăm!” al lui Rică Venturiano pare, numai, o glumă gratuită. Ibrăileanu are, însă, dreptate: în Caragiale nimic nu e gratuit. Fraza este emblematică – mai aplicată și mai adâncă în înțelesurile ei grave decât ne place să credem. Ea conține în stare pură binomul schizoid Noi – Ceilalți, care ne împiedică să facem saltul de la populație la popor. Sindromul beției auto-minimalizatoare a glisat într-un fenomen de dipsomanie colectivă de proporții naționale. Ne devorăm între noi conduși de un

irepresibil instinct atavic, ne dizolvăm în băi sulfuroase de ridicol și sarcasm. Când găsim undeva corespondentul imagologic al propriilor fantasme identitare exultăm cu satisfacție cretină; când nu, ne încăpățânăm s-o identificăm în semnale pe care le extragem voluntarist din context, conferindu-le valoare de generalitate. Așa am ajuns la eliminarea sau la diminuarea drastică a determinantelor luminoase și la ignorarea zonelor de penumbră ale operei lui Caragiale: căutând cu fervoare răul, urâtul, dejecția etică, simulacrul, impostura, mistificarea, ignobilul, conformismul, provizoratul, meschinăria, improvizația semidoctă, chiar și acolo unde ele nu există. Pentru că haideți s-avem rezon: până la urmă, frumusețea sau, dimpotrivă, hidoșenia unui lucru depinde (și) de lumina ce se aruncă asupra-i.

Nu mă hazardez să susțin că spotul critic ce s-a rostogolit nedrept, de multe ori, pe suprafața creației lui Caragiale (pe suprafața, nu în adâncul ei!) a avut neapărat culoarea sufletului și conștiinței exegeților. Dar nici nu pot să nu observ aplecarea lor psihanalizabilă spre evidențierea cu orice preț a morbidului, a diformului, tendința funciară de a scurma cu voluptate în pubela supraîncărcată cu mizerie (reală sau imaginară) a istoriei și prezentului comun, de a vedea mai mult partea rea și murdară a vieții și de a o judeca tendențios și hiper critic cu măsuri, rigori și exigențe disproporționate – deci, fatal, deformante și minimalizatoare.

Astfel de impulsuri fac parte din dimensiunea noastră națională și se verifică inclusiv când este vorba despre criticii literari români care, ca să-l parafrazez pe Lucrețiu Pătrășcanu, sunt, în primul rând, români și abia după aceea critici literari. În această ordine de idei și de proceduri, Caragiale a fost instrumentul ideal, dar și victima colaterală predilectă. Hulitul N. Davidescu are, punctual, perfectă dreptate într-o frază din nedreptul său studiu consacrat relației scriitorului cu spiritul românesc:

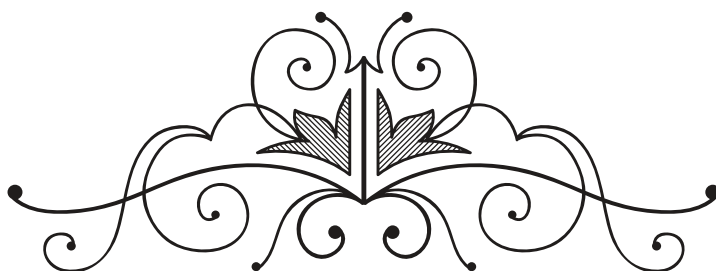
„Opera lui [a lui Caragiale] corespunde [...] necesității căreia îi jertfim cu toții o parte din activitatea noastră: de a ne ponegri cu toții reciproc”.

Din păcate, criticul de la Cuvântul liber suferă de optimism crezând că numai o parte din activitatea noastră...

Suntem cutreierați de instincte sinucigașe: preferăm să murim prostește, clamându-ne mizeria, decât să ne salvăm, identificând părțile bune, în măsură să pledeze în favoarea noastră la Judecata de Apoi sau măcar să ne servească drept salutare circumstanțe atenuante. Nemulțumiți tot timpul de locul nostru în România și de locul României în lume și în istorie (de ultima se fac vinovate, *of course*, imperiile care ne-au înconjurat cu ostilitate și ne-au împiedicat să fim iarăși ce-am fost și mai mult decât atât...), iritați de prea multe pete de pe propria imagine, adăugăm cu bidineaua groasă încă și mai mult negru pe tablou, caricaturizându-l și înăbușindu-l în ridicol. Acceptăm, mai degrabă, să fim asimilați hidoșeniei generale, la edificarea căreia cotizăm cu sârg și pe care o etalăm cu fariseice oftături resemnate, decât să vedem lumina din noi și să ne angajăm viril întru biruința ei.

Nu este întâmplător faptul că nici un scriitor român – ba, mai mult: nici o personalitate trăitoare pe aceste meleaguri, indiferent în ce perimetru s-a ilustrat – n-a fecundat mai prodigios ființa românească privită în esența ei, n-a marcat cu o pecete mai adâncă și mai durabilă ficsomania obrazului național și n-a imaginat un model ontologic al românismului mai cuprinzător, mai fidel și – detaliu deosebit de important! – cvasiunanim acceptat ca etern element de raportare și identificare ca I.L. Caragiale. Fantoma caragialismului ne bântuie de multe decenii cu o energie cotropitoare, ce face vid epistemologic în jurul său. Nici cei mai eliști dintre conaționali noștri nu se revendică drept naturi eminesciene, cioraniene, sadoveniene, enesciene, iorghiste, cantemiriste, hasdeene, rebreniene, nicasiene, brâncușiene sau mai știu eu cum. Caragialieni, în schimb, ne recunoaștem cu toții, măcar pe ici pe colo și anume în punctele... esențiale...

Caragialismul este, poate, singura oglindă în care acceptăm să ne vedem chipul, chiar dacă o facem cu ipocrizie, gândindu-ne tot timpul la Ceilalți.

Florentin Popescu

RECUPERAREA DIASPOREI - UN GEST DE MARE RĂSPUNDERE ȘI ONOARE

Cei care în decembrie 1989 și puțin după aceea am trăit evenimentele de atunci nu putem uita cum în euforia primilor ani de după acel moment ochii tuturor iubitorilor de cultură și al criticilor literari s-au îndreptat, cum era și firesc, asupra diasporei românești, mai exact spus asupra scriitorilor și celorlalți oameni de cultură care încă se aflau departe de fruntariile țării, ajunși acolo din varii motive (cele mai multe de ordin politic).

Deschizându-se granițele țării la propriu și cele ale libertății cuvântului la figurat, românii din țară așteptau nerăbdători să-i cunoască îndeaproape pe reprezentanții diasporei, dacă nu fizic cel puțin prin creațiile lor – lucru care în bună parte s-a și întâmplat.

Îmi amintesc că la prima Conferință pe țară a scriitorilor de după 1989, desfășurată la Sala Palatului, lângă confracții lor din București și din țară au luat loc și Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, despre care se știa mai mult ori mai puțin de la postul de radio „Europa liberă”, unde cei doi comentaseră de ani de zile fenomenul cultural românesc. Evident, necenzurați de nimeni și poate de aceea și foarte ascultați, întrucât ofereau publicului cititor din România (ascultător în cazul lor) și o altă viziune asupra literaturii decât cea oficială, agreată de puterea politică a anilor de dinainte de 1989.

Nu pot uita, pe de altă parte, cum căteva edituri „cu ștaif” (cum era „Humanitas”) au publicat masiv scrieri ale lui Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu – fapt ce constituia, se înțelege, o revelație la vremea aceea.

Dar cum la noi, la români entuziasmele se nasc repede și țin puțin, alte probleme și alte griji decât recuperarea valorilor din diaspora au început să-i preocupe pe editorii, pe criticii literari și în genere pe cam toți cei ce activau în domeniul culturii, așa încât scriitorii din exil au intrat repede într-un con de umbră.

În treacăt fie spus, au început să fie împinși într-un con de umbră și scriitori mari, foarte cunoscuți din

țară, de la G. Călinescu și Mihail Sadoveanu și până la Titus Popovici, ca să mă opresc doar la aceste exemple din multe altele. Problema asta a „Conului de umbră” ar merita o discuție mai largă și colega noastră de la Iași, Magda Ursache a încercat de mai multe ori s-o provoace, dar fără succes.

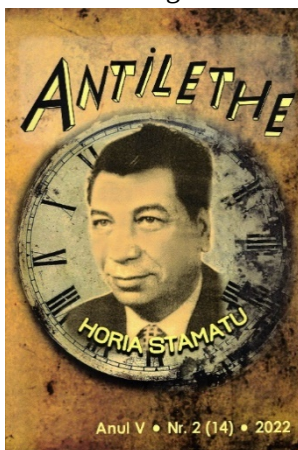
Și iată că aproape după treizeci de ani în care scriitorii români din diaspora au apărut sporadic (ca să nu spun întâmplător) în edituri din București și din țară, un istoric literar, Mihaela Albu, profesoară universitară, care a trăit mai mulți ani în SUA, a cercetat și cunoscut mult mai bine decât alții literatura și scriitorii din diaspora românească, scriind nenumărate materiale pe această temă, mai ales în revista „Lumină Lină/Gracious Light”, păstorită de Theodor Damian la New York, a avut o idee excelentă – aceea de a fonda în 2018 o revistă intitulată „Antilethe” (Lethe era, cum se știe, la greci, zeița Uitării), consacrată exclusiv diasporei românești de ieri și de azi.

Fiecare număr de revistă (care apare de trei ori pe an) este dedicat unui scriitor, cuprinde portrete ale acestuia (semnate de personalități culturale, texte ale autorului respectiv, precum și documente (amintiri, corespondență ș.a.) referitoare la biografia și opera autorului cu pricina.

Fiecare număr de revistă este deschis cu un „Argument” al redactorului șef. Așadar – citim în leit-motivul argumentelor –, revista „Antilethe” tocmai acest scop și-l asumă; de „a nu ne mulțumi cu umbrele” celor care, în exil, departe de casă, de familie și prieteni, în condițiile înstrăinării, grele, foarte grele în cele mai multe cazuri, au păstrat limba și cultura română, au continuat să scrie și să publice – cărți ori ziare și reviste. Libertatea de exprimare a însemnat *roadă* bogată, îndeosebi în anii în care „cuvântul murise în România”.

Grație d-nei Mihaela Albu, la Târgul Bookfest din acest an mi-au parvenit câteva numere dispartate ale revistei (2 și 3/2020; 2 și 3/2021 și 2/2022), consacrate, sub forma unor mini-monografii scriitorilor: Virgil Ierunca (la Centenarul nașterii acestuia), Nicolas Catanoy, Alexandru Busuioceanu, Ștefan Munteanu și Horia Stamatu.

Am parcurs aceste reviste cu mare interes, pe de o parte pentru a-mi completa cunoștințele în cazul unora despre care mai știam puțin, iar pe de alta pentru a afla informații despre alții cvasi-necunoscuți. Nu în ultimul rând m-a interesat să văd în ce fel a fost conceput proiectul revuistic, dacă el reprezintă o premieră oarecare sau este ceva foarte serios, demn de

luat în seamă și reținut ca atare de istoria literară. În totul, am avut revelația unui lucru bine făcut, bine documentat și temeinic gândit și elaborat.

D-na Mihaela Albu s-a luat pe sine în serios și s-a încumetat să realizeze ceea ce alții au clamat/clamează în teorie fără să treacă la acțiuni practice, mai convingătoare decât orice fel de teorie.

Jurnalistă experimentată, fondatoarea acestei publicații deține întru totul tehnica orânduirii materialelor, structurării capitolelor, extragerea citatului semnificativ și plasarea lui în locul cel mai potrivit – toate aceste demersuri ducând, în cele din urmă, la acel *captatio benevolentiae* pe care mizează orice redactor de revistă.

În acest sens am reținut și câteva gânduri și opinii ale celor despre care se scrie în „Antilethe”: „Emigranții nu au dreptul de a se simți ruși din fenomenul românesc contemporan. Depășind amărăciunea înstrăinării, ei sunt datori să ia cunoștință de funcția istorică și semnificația spirituală a experienței lor; care nu e în niciun caz o experiență excentrică, ci reprezintă, dimpotrivă, o revelație hotărâtoare atât pentru destinul poporului și culturii românești, cât și pentru destinul Europei și spiritului contemporan” (Mircea Eliade); „Excluderea literaturii românești de peste

hotare din patrimoniul sacru național ar fi cel mai nejustificat non-sens din câte s-ar putea imagina, după cum includerea ei totală ar echivala, în vremea noastră, cu un adevărat miracol (...) Evident, granițele noastre literare, ca și cele etnice sunt altele decât cele statale” (George Alexe), „Nu se mai poate ignora partea de izbândă a exilului, de dureroasă reușită a atâtor nume care s-au impus pe plan european și care, toate, dovedesc că exilul nu este numai izolare și tăcere, ci și împlinire” (Antoaneta Bodisco), „Partea trebuie să se întoarcă în întreg, din toate colțurile lumii” (Gelu Ionescu).

Trebuie, fără îndoială, să-i fim recunoscători d-nei Mihaela Albu pentru acest îndrăzneț proiect editorial.

Publicul românesc avea nevoie de el. Dar mai ales istoriile literare care se vor scrie de acum înainte în spiritul adevărului literar și istoric vor avea nevoie de acest cumul de informații strânse cu grijă și puse în pagină cu multă atenție.

Fondul cultural național va trebui să-și arondeze în viitorul apropiat, pe deplin și în toate compartimentele și articulațiile lui, acest teritoriu pe care îl reprezintă diaspora românească.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

*Ștefan Mitroi, Constantin Pădureanu,
Nicolae Georgescu și Ioan Munteanu*

Florian Capcea

DEMERS HERMENEUTIC DE RECUPERARE A NON-FICȚIUNII

Eugen Simion nu are tentația, asemeni lui R. Barthes, de a utiliza un „limbaj codificat” în ipostazierea ideii de jurnal intim, chiar dacă aceasta își dezvoltă modelele, estetice/ficționale, interferențiindu-se cu alte apetențe proprii literaturii. Exegetul își sprijină insistent întregul discurs pe evaluarea unor stări de spirit evident generatoare de ordine în „haosul” cultural, produs de operele literare, filologice, filozofice. De fapt, Eugen Simion acceptă dreptul artei de a devia de la „motivațiile subiective și obiective care explică apariția scriiturii intime” (p. 29) și face recurs la arhetipuri estetice consacrate. Autorul realizează o întoarcere în timp la valorile culturale standard, nu pentru „a ajuta memoria celui care scrie să nu le uite, și, evident, să nu se uite, în această nesfârșită trecere și petrecere care este viața lui” (p. 31), ci pentru a potența influența lor în spațiul *eului profund*, cum îi spune Proust, sau al *eului pur*, cum îl numește Valéry.

Pentru a alunga confuzia, Eugen Simion adaugă o nuanță: „nici Proust, nici Valéry, și, după el, o bună parte din esteticienii și criticii literari din secolul XX nu văd vreo legătură între *eul profund* și *eul superficial*, adică acela care intră, de regulă, în câmpul de observație al jurnalului intim” (p. 33). Într-o asemenea împrejurare, conținutul mărturisirilor este însăși esența scriiturii. Prin urmare, Eugen Simion construiește, departe de mimesis-ul care, în cazul nostru, „reprezintă un moment al *iter*-ului care se topește în formulare”¹, o literaritate necondiționată, din care ficțiunea este în totalitate exclusă. De aceea, pentru a nu practica un „*fals dialog* cu sine” (p. 35), devine categoric, susținând: „Este limpede: jurnalul nu este o creație esențială, nu trebuie să mizezi prea mult pe el, poți doar să te folosești de o scriitură nepretențioasă pentru a-ți exersa stilul și pentru a depozita temele care, altminteri, s-ar risipi în vânt. Jurnalul se naște într-un moment de criză a veritabilei creații și reprezintă, cum spune cineva, eșecul temporar al scriiturii, adevăratei scriituri...” (p. 50).

Să credem, astfel, că, prin opoziția recurs/discurs, jurnalul este anti-literatură? Deși vrea să lase de înțeles că Barthes avea dreptate când stipula că „jurnalul nu mai are nicio valoare în literatura de azi”, teoria este greu de acceptat. În jurnalul intim,

decretează, timpul trăirii trebuie suprapus peste timpul scriiturii, condiție care fixează istoria în text, iar textul într-unul din genurile literaturii.

Dacă Blanchot era de părere că „scriitorul nu poate ține decât jurnalul operei pe care n-o scrie” (p. 51), Simion, fără a renunța la nostalgii estetice, mitice („există un model clasic în literatura acestui gen”), apreciază că „scriitura diaristică are origini și scopuri diferite” (p. 52) și că „scrierea intimă nu este gândită ca *text* (cum spun istoricii și teoreticienii jurnalului intim că este jurnalul în secolul al XX-lea) și nici nu se concentrează total asupra *omului* (omul care scrie, desigur, cu solitudinile, mizantropia, plictisul, hachițele și eșecurile sale). Jurnalul nu vrea să salveze înșignificanța zilelor ce trec, jurnalul este provocat de altceva și devine cu totul altceva: *este un strigăt de disperare*, o încercare de salvare, o alarmă a eului, o somație, cum am zis, din partea lui *le dehors*. Orice poetică este lăsată deoparte. În centrul acestui jet tulbure se află doar experiența ca atare, proba inumană, încercarea pe care i-a dat-o Dumnezeu, așa cum crede evreul creștinat în detenție N. Steinhart” (p. 57).

Literatura română cunoaște destule situații în care jurnalul „îmbrăcând formele urgenței și ale somației” (p. 53), trecând prin „gnostica” clasică, reformează discursul estetic, camuflându-i, nu este un secret, funcțiile epice. Drept urmare, elanurile spre sublim ale diaristului, traducând tocmai avatarurile ființei în relațiile cu istoria și absolutul, alcătuiesc un „trăism” care valorifică atât puterea de (re)memorare/recuperare a timpului trecut, cât și forța de mistificare a spațiului (in)vulnerabil al intimității biografice (p. 69).

E de discutat însă dacă Eugen Simion subminează regulile canonice, scoțând din sfera „meditațiilor scripitor nihiliste” (p. 71) scriitura (anti)literatură numită jurnal. Faptul că în *istoricul*, pe care îl alcătuiește pentru această specie literară, explică rostul jurnalului „mistificat de artă” (p. 76), naște credința că *Ficțiunea jurnalului intim* este o halimă-pretext ce și-o asumă pentru a scoate din criză literatura, atât de bulversată și de depărtată de „viața intelectuală a timpului nostru” (Peter Boerier).

Aici, Eugen Simion se desparte de Paul Valéry. Spiritul nu se află în criză. Avem de-a face doar cu un simptom al modernității în domeniile valorilor spirituale. O criză, evident, de ideal. De aceea, trebuie să credem că apariția jurnalului este mai mult decât o încercare temerară „de a ieși din criza literaturii”, fenomenul devenind într-o atare împrejurare o falsă problemă.

Literatura europeană – ne asigură teoreticianul – va descoperi alte forme, mai eficiente, de supraviețuire (p. 80). Noua critică descoperă jurnalul ca fiind un apanaj exclusiv al diaristului furișat din Turnul Babel. Prudența lui de a se confesa sieși, departe de tumultul

¹Cesare Brandi, *Teoria generală a criticii*, Ed. Univers, București, 1985, p. 139

momentului în care își propune să realizeze creația, este o fatalitate, mai ales atunci când „se produce” fragmentar. Într-o astfel de ipoteză/ipostază nu autorul ci scriitura devine obiectul-țintă al criticului. Dar fragmentarismul, explică Eugen Simion, nu este numai o structură și o practică scripturală, este și o formă prin care omul se imaginează pe sine (p. 94).

Explorarea formulelor de expresie ale jurnalului intim l-a condus pe estetician să ne sugereze concluzia, de altminteri justă, că acesta nu poate avea numai statutul unei „scrieri subiective” (p. 110), deși, la prima vedere, se recomandă: atipică, criptică și înșelătoare, conform legii Blanchot. „O categorie specială” de jurnal intim, care încorporează în structura/textura sa travaliul creativ al diaristului, ar fi jurnalul „care elimină, de la început, cronologia, calendarul” (p. 109), fără a fi vorba „de o abatere de la clauza calendarității, ci, pur și simplu, de eliminarea ei din discursul diaristic”. *Cum și cu ce consecințe?*, se întreabă Simion.

Pentru a-și susține teoria că în asemenea cazuri nu întâlnim nici autobiografii, nici memorii, ci doar niște narațiuni capabile să reconstituie într-un anumit fel, fictiv sau romanțat, istoria celui care își transcrie, în clandestinitate sau nu, meditațiile, ne oferă drept exemplu două cărți: *Jurnalul fericirii* (N. Steinhardt) și *Jurnalul jurnalistului fără jurnal* (Ion D. Sârbu). Ambele se abat de la regulile genului. Nu vom insista, cum nu a făcut-o nici Eugen Simion, „asupra structurii și substanței lor” (p. 109), dar ne vom mărgini a-i relua, fără a o motiva, constatarea potrivit căreia jurnalele respective sunt cronică unei experiențe trăite (la N. Steinhardt) și bizară (la I.D. Sârbu). La urma urmei, nu omul, ci textul contează în diaristica epocii noastre (Béatrice Didier). De aceea, găsim legitimă întrebarea lui Simion: *Ce-a devenit jurnalul?*, la care răspunsul este pe măsură: cronică unei vieți netrăite și salvate printr-o și într-o scriitură migălos alcătuită, credibilă, reflexivă, uneori de o surprinzătoare finețe, într-un cuvânt: istoria lungă ca un fluviu continental a unui om onest și singuratic (pp. 321-322). Configurările respective au adesea, să-l cităm pe Gérard Genette (vezi *Introducere în arhitect. Ficțiune și dicțiune*, Ed. Univers, București, 1994, p. 52), o incontestabilă funcție euristică. „Fereastra”, pe care ne-o indică Simion, ușor întredeschisă, oferă ochilor și sufletului nostru o lume enigmatică, diversă și contrariantă, nu rareori „sprijinită pe un vid” (p. 95), întrucât, remarcă: „jurnalul este scris, de regulă, între timp sau când omul care scrie are timp, oricum nu într-un anumit timp; nu-i scris la rând, ci între rânduri...” și: „...nu necesită, apoi, o pregătire specială, un moment de inspirație, o stare de grație, un limbaj special, de lux, fragmentul diaristic se mulțumește cu puțin, este modest, poate să ia cina sau dejunul și în anticameră, în picioare, nu numai în salonul literaturii...” (pp. 97-98).

În general, jurnalul este un recviem, decide Simion, supunându-ne atenției jurnalul lui Alice Voinescu, saturat de „istorii de demult, întâmplări trăite împreună cu Stello (devenit martorul credibil și, cum am precizat deja, destinatarul și confidentul privilegiat al jurnalului)... Este limpede că există o simultaneitate în discursul confesiv, dar aceasta este, cu precădere, între scriitură și amintirea faptelor trăite...” (pp. 115-116). A accepta, strict vorbind, postulatul unui limbaj eminamente ambiguu, în derularea „compoziției” mai mult sau mai puțin sofisticată, este tot una cu a converti „timpul trăirii (eveniment, istorie)” la „timpul mărturisirii (momentul scriiturii ca atare)”. Este aceasta, dacă vreți, relația pe care o fixează în scriitura sa Eugen Simion, pentru consumarea actului de scoatere, din universul intim, a „fantasmelor” și a istoriei care „nu vine spre noi niciodată singură”, ci „însoțită de istoria acestei istorii, cu conexiunile, complicitățile, trecutul ei...” (p. 117).

Eugen Simion ne introduce în anatomia jurnalului, un fel de medicament pentru tratarea uitării, pentru sincronizarea „istoriei cu scrierea istoriei” (p. 125). Operațiunea ar fi, așadar, un procedeu indiscutabil de amputare a realității timpului trăit. Este puțin probabil ca diaristul care s-a pus pe mărturisiri să fi intenționat numai a produce un caleidoscop al amintirilor, gândurilor, experiențelor, lecturilor sale, desigur, acestea raportate la spațiul său real, spiritual.

Correspondența, chiar și formală, între timpul trăirii și timpul scriiturii, include în ecuație, în spiritul paradigmei postmoderniste, un rost afectiv, optimist, în măsură să introducă o demarcație relativă între cele două noțiuni, să resusciteze, cu alte cuvinte, prin strategii intertextuale, coduri și retorici deloc expirate estetic. De aceea, Eugen Simion a stabilit: „codurile diaristului se adaptează la codurile generate de literatura de ficțiune” (p. 126) și că: „Nu există o singură scriitură în discursul diaristic, ci mai multe. Nu există o simultaneitate perfectă, determinabilă, între *timpul trăirii* și *timpul mărturisirii* (scriiturii), ci o succesiune care angajează stări de spirit diferite și un imagină schimbător” (p. 126).

Argumentația teoreticianului se sprijină pe presupunerea că diaristul nu se situează în afara lumii, oricât de mult ar cultiva ficțiunea, chiar și cea provenită din memoria altora, profund influențată de orgolii, proces care are loc în defavoarea rațiunii. *Însemnările de căpătâi* ale doamnei Sei Șonagon, așa cum prezintă firul epic al narațiunii ei, Eugen Simion, sunt un îndreptar moral, un cod al bunelor maniere. Autoarea, atunci „când se decide să vorbească despre sine o face cu mare discreție” (p. 131). În textul curtezanei sunt accentuate două coordonate: cea temporală și cea socială, în jurul cărora sunt organizate inspirat deicticele spațiale și simbolice, ea preferând, cum ne informează Simion, „să rămână în umbra întâmplărilor, să

le comenteze inteligent, mai întotdeauna de la înălțimea rangului său. [...] **Putem conchide, văzând toate aceste tragedii, clauze, nuanțe că Sei Șonagon, femeie cultă, poetă, se pare, destoinică, curtezană perfectă, descoperă mai toate formele de seducție ale narațiunii confesive, apropiindu-se foarte mult de tehnica jurnalului intim. Nu putem califica însă însemnările sale, un veritabil jurnal intim, până nu lămurim mai întâi un fapt esențial, și anume: dacă Sei scrie pe măsură ce trăiește (vede, simte – cum zice ea!) evenimentele sau dacă le narează după ce ele s-au întâmplat cu mult timp în urmă. Recitind textul, observăm că principiul simultaneității, esențial pentru definirea genului diaristic, nu este respectat. Impresia generală este că Sei povestește ce-a fost, nu ceea ce se petrece sub ochii săi, deși ne promite, s-a putut constata, că nu scrie decât ceea ce vede...**"

Ca să-l parafrăzăm pe I.A. Richards², nimeni nu rămâne în afara puterii seducției de a adăuga puțină ficțiune la o realitate care nu se supune principului veridicității, denunțând astfel originea de arhetip, ci ține de miracol și aspiră la o valoare mai mult biografică. Prin urmare, frica de jocul oglinzii este „semnificativă”, numai dacă acesta este transparent și protejează existența obiectivă „nedifortată și necontaminată de limbaj”³, contra patimii (de)construcției. Și Eugen Simion împărtășește opinia că discursul diaristic, „cu rolul catalizatorului în reacțiile chimice” (p. 146), aspiră la statutul de scriitură artistică care nu poate fi înțeleasă, totuși, „în afara *artificiului sincerității*” (p. 148), sinceritatea neavând, aici, funcție estetică, ci fiind în exclusivitate „o noțiune psiho-morală”. „Diaristii, sugerează Simion, au opinii diferite privitoare la capacitatea sincerității de a fi... sinceră. Amiel jură pe adevăr în confesiune, jură deci pe sinceritate și nu vede posibilitatea unui jurnal intim în afara ei”.

Simion respectă logica mitului, chiar dacă, uneori, caracterul acestuia pare întrucâtva desemantizat ontologic. Așa ne explicăm de ce îl susține, fără nicio obiecție, pe François Mauriac, atunci când acesta este de părere că „numai ficțiunea nu minte”. Același interes și aceeași admirație o are și pentru Jean-Paul Sartre care s-a refugiat în memorialistică pentru a renunța la literatură, pentru ca, în cele din urmă, să convingă că adevărul este adevăr „numai într-o operă de ficțiune” (p. 150) și mereu supus semnului inconfundabil al „eului pur”. De aceea, E. Simion reproduce fără reținere și concepția lui P. Valéry, privitoare la sensul literaturii, care – afirmă – indiferent de forma ei, „le vrai n'est pas concevable” și că „nous savons bien qu'on ne se dévoile que pour quelque effet” (p. 151). Altă contradicție, privind definiția jurnalului intim, îi este sugerată teoreticianului de opinia

autorizată a lui George Călinescu: „Un jurnal scris pentru sine nu există. Fiindcă atunci, cel puțin, autorul l-ar distruge”. O asemenea remarcă nu poate fi întru totul împărtășită. Meritul acestei „literaturi”, a acestei aventuri a spiritului, pare să-l revolte pe Eugen Simion, motiv pentru care mărturisește: „Greșește. Oricâtă prefăcătorie ar fi în confesiunea diaristului, ceva este sincer și autentic în ceea ce face, și anume scrierea ca atare, dacă, bineînțeles, are pregnanță. Ea poate să ne sugereze chiar sinceritatea sau nesinceritatea autorului. Și este un câștig. Altfel, de unde am ști că diaristul minte? Cesare Pavese notează undeva în legătură cu adevărul confesiunii sale sugerând «o manieră inconștientă de a fi» și adaugă: «Ceea ce spun nu-i adevărat, dar ceea ce spun, prin simplul fapt că spun, trădează ființa mea». O judecată dreaptă. Și o practică pe care o putem verifica în toate scrierile diaristice” (p. 152). Autorul pune în evidență elementele entropice ale existenței unui individ al cărui „text confesiv” este dominat de aspirații și valori, la prima vedere, contradictorii.

O satisfacție deosebită este provocată de Roland Barthes, care extinde definiția noțiunii de sinceritate în jurnalul intim, ea, sinceritatea, constituind *un imaginar de gradul doi*, „fără de care, însă, imaginarul de gradul întâi (opera diaristică) nu se poate gândi. Ea joacă rolul pe care îl joacă în procesele chimice catalizatorul, citat mai înainte: în absența lui, reacția chimică nu are loc, iar după ce reacția s-a produs, constatăm că în substanța nou-creată urmele catalizatorului nu se mai găsesc...” (p. 154).

Într-un sens mai larg, E. Simion admite/motivează efectul *imaginarului de grad secund* (sinceritatea) asupra „vocii” care răzbate din „camera de ecouri”⁴: „Se mai întâmplă ceva, în chiar momentul în care actul este scris, când istoria trăită devine o istorie scrisă, adică un text: diaristul scrie cu gândul că textul lui va fi citit într-o zi. Cei care gândesc serios că scriu numai pentru ei și că însemnările lor secrete nu vor deveni niciodată publice sunt puțini. G. Călinescu are dreptate: dacă nu-i o mistificare la mijloc, diaristul trebuie să-și distrugă jurnalul intim; dacă-l lasă, înseamnă că nu a gândit serios la dispariția lui... Luăm cazul diaristului de tip Amiel, acela care jură că **«adevărul este singura [lui] muză, singurul [lui] pretext, singura [lui] datorie»** și că jurnalul intim este unicul sprijin și confident (*31 martie 1825*). Este diaristul tipic și este, să spunem astfel, jurnalul normal, deși ne-am lămurit deja că în acest domeniu puține lucruri sunt normale și niciun discurs diaristic nu seamănă cu altul. Teoreticianul literar se confruntă numai cu cazuri excepționale... Diaristul tipic declară în jurnal, la început: *scriu doar pentru mine, voi fi absolut sincer*,

² Principii ale criticii literare, Ed. Univers, București, 1974, p. 290

³ John McGowan, Postmodernism and Its Critics, Ithaca-Londra, Cornell Univ. Press, 1992, p. 195

⁴ Roland Barthes par Roland Barthes, Editions du Seuil, 1975

voi spune totul, voi păstra secretul însemnărilor, ni-meni n-o să-l citească etc. Apoi, pe măsură ce-l scrie, cedează din exigențele sale și începe să se gândească la posibilitatea ca însemnările secrete să devină publice, în timpul vieții autorului sau după dispariția lui... Ce se întâmplă în această împrejurare? Avem mărturia unui critic literar care ține un jurnal intim (el a apărut după 50 de ani și este analizat în volumul de față) și scrie în mai multe rânduri despre literatura diaristică din epocă. Este vorba de Mihail Sebastian, pe care l-am citat până acum de mai multe ori. Scriind despre jurnalul lui Titu Maiorescu (*Revista Fundațiilor Regale*, martie 1940), el remarcă faptul că, în literatură, sinceritățile sunt discret dirijate. Reproduc acest text pentru că el dezvăluie, am impresia, un mecanism propriu diarismului: «În genere, este în orice jurnal de scriitor un anumit trucaj, mai mult sau mai puțin involuntar. Gândul că acest jurnal poate deveni cândva public alterează, fără îndoială, caracterul lui de convorbire strict intimă și exercită asupra scriitorului o anumită cenzură, conștientă sau nu. Este totdeauna ceva premeditat, preconstituit, în asemenea texte, așa-zise secrete, pe care din primul moment le amenință, ba de cele mai multe ori, le ispitește publicitatea. Tiparul face parte din însuși procesul de expresie al unui scriitor și e foarte greu, sub cuvânt că nu scrii pentru tipar, să te sustragi prezenței, controlului și ademenirii lui. E posibil ca, la punctul de plecare, Stendhal sau Goncourt sau Jules Renard să fi avut intenția de a ține, în jurnalele lor, socoteli strict personale, ferite de orice ochi străin, dar, cu vremea, ele au devenit chiar pentru autorii lor o adevărată operă, destinată mai curând sau mai târziu tiparului. Atâta e de ajuns pentru ca libertatea de expresie să capete o instinctivă prudență. În literatură, cele mai mari sincerități sunt totuși discret dirijate» (pp. 157-159).

Ajungând în această fază a expunerii sale care, susține (în opoziție, firește, cu Gérard Genette), nu „delimitează fără rost câmpul literarității constitutive”, Eugen Simion aplică cercetarea peste stările sufletești generatoare de simboluri căroră creatorii lor, în tot timpul facerii, s-au gândit să le administreze atributul iluzoriu, în aparență logic, al semnificativului. Este suficient să amintim că întotdeauna, dacă pornim de la prezumția că „ceea ce este adevărat, nu [...] este explicabil”⁵, ajungem la concluzia, „în această scară a vămilor pe care urcă confesiunea diaristului, unei trepte pe care aş numi-o *intensitatea sincerității* sau *volumul sincerității*. Sunt nevoit să acționez, și în acest caz, cu aproximații, deducții, argumente incontrollable, ca și până acum. Căci, în fond, cu ce cântărim volumul sincerității în confesiune și cu ce instrumente distingem culorile ei? Doar cu

intuițiile noastre și prin impresiile noastre, categorii inefabile pe care teoreticienii serioși nu le acceptă. Nu avem încotro, trebuie să acceptăm uneori în analiza literară și inacceptabilul, inefabilul sau, cum spunea Rimbaud, să vizităm nevăzutul și neauzitul...” (p. 159).

Dacă însă, prin analogie, am considera că limbajul „reciclează”, într-un context ficțional, cum s-ar grăbi să adauge același Gérard Genette⁶, realul cosmetizat, am ajunge să justificăm mitul tabu propus de Eugen Simion: *dacă sinceritate nu e, nimic nu este în jurnal*. Respectiva transgresiune ne obligă să avansăm alegația că esteticianul scrie despre jurnalul intim pentru a scrie un jurnal intim. Roland Barthes⁷, în circumstanțele arătate, din care preluăm esența, vorbește despre *voința-de-a-scrie* chiar și în condiția abolirii proustiane a timpului. A timpului ascuns, în care diaristul comite scriitura. A timpului fictiv, în care acesta își exprimă fictivitatea clasică a vieții sale și a celor cu care vine în contact fizic sau prin mijlocirea memoriei.

Eugen Simion, complicând puțin lucrurile în „rechizitoriul” său (recunoaștem, din rațiuni pur textuale), acordă credibilitate diaristului aflat în ipostaza sugerată mai sus: jurnalul este, într-adevăr, un instrument de introspecție (p. 318), sacrifică timpul scriiturii, timpului interior, acesta din urmă într-un real periculos de a „se pierde în neant” (p. 322). Mai mult: luând drept model pe Gide, „încearcă să lărgască perimetrul jurnalului intim și să-i adapteze structura la sensibilitatea timpului” (p. 323).

Problema se pune: *care timp?* Timpul fictiv sau al mărturisirii? Timpul realității sau al ficțiunii? Răspunsul nu se lasă așteptat, ni-l oferă cu grație Eugen Simion: *noua critică* nu este deloc interesată de cel care scrie și nici de dramele pe care el le povestește în jurnal. Este atentă, ne avertizează autorul volumului *Ficțiunea jurnalului intim*, doar la structura textului, fie că este vorba de confesiunea unui mare creator care se pregătește să-și curme din disperare viața (*Jurnalul lui Pavese*), fie că are sub ochi confidențele unei nimfomane (*Anaïs Nin, să zicem*)” (p. 325).

Eugen Simion, devenind, la rândul-i, un diarist în exces intelectualizat, tributar plăcerii textului⁸ și „desfătării limbajului”, practică ceremonios, tihnit, ca să-l reamintim pe Barthes, o lectură care, îndepărtând cronograful de scriitură, îl menține la *gradul zero* al unei retorici temperate. Să numim *înțoarcerea autorului* la monolog o dispoziție, firească de altminteri, dictată de năzuința de a-și elabora propria paradigmă? Naratologul are, o spunem fără ezitare, conștiința textualizării. În acest fel, propria-i existență literară capătă dimensiunea mitică a unei divinații, suspendând timpul între cele două lumi, cea epică și cea provenită

⁵ Frege, Logica e aritmetica, p. 602

⁶ Introducere în arhitectură. Ficțiune și dicțiune, Ed. Univers, București, 1994, p. 130

⁷ Romanul scriiturii, Ed. Univers, București, 1987, p. 123

⁸ Roland Barthes, Le plaisir du texte, Editions du Seuil, 1973

din tainele cosmosului. Discursul, balansând între acești doi poli, este o interpolare reușită, producătoare de text revelator, mult mai esențial în ceea ce privește idealitatea actului de creație.

Cartea *Ficțiunea jurnalului intim. Există o poetică a jurnalului?* trebuie privită și din perspectivă filosofică. Ea este istoria, deloc aleatorie, a unui gen literar-cenușărească, înclinat nu numai spre mistificare, ci și sincron „până la epuizare” cu timpul facerii, spre „formele vizibile”, tradiționale și posibile ale literaturii adevărate. Demersul, fenomenologic l-am numi, al lui Eugen Simion se întemeiază așadar atât pe existența unui *eu prim* al autorului, cât și pe *celălalt eu*, cel din urmă, atemporal, bazat, cum ar spune Nietzsche, pe o trăire-tip care revine mereu. Este un mod inspirat de a „gândi Literatura”, ca să utilizăm și o idee de a lui Roland Barthes. Ceea ce concepe autorul nu aparține altcuiva din afara spiritului său interior, lumii sale epice, scrisul însemnând, nu-i așa?, efectul pozitiv al unui catharsis regenerator.

Tot atât de bine, *Jurnalul...* poate fi evaluat drept o lecție de imagologie, al cărei limbaj „transcrie pur și simplu gândirea”⁹, folosind elementele *narațiunii critice* (despre care face caz *În ariergarda avangardei*), fiind literalmente convins că epicitatea, *volens-nolens*, „asigură reconstituirea ideală a operei”¹⁰.

Existența *omului interior* în paralel cu *omul exterior*, ambii identificabili în scrierea ce o numim, cu oarecare rezervă, jurnal, demonstrează teoria literarității, fapt care ne obligă să parafrăzăm punctul de vedere al lui G. Genette²¹¹¹, jurnalul este literatură, chiar și atunci când devine purtătorul unui *mimesis*, scopul lui fiind acela de a-l comunica „pe cel care comunică ideii, întâmplări, fapte, concepte etc” (p. 188).

Trecând peste nuanțe și forțând puțin lucrurile, ne sfătuiește E. Simion, jurnalul intim poate fi împărțit în următoarele categorii: a) jurnalul vieții interioare; b) jurnalul vieții externe; c) jurnalul de tip mixt. Deosebiriile dintre ele depind, de cele mai multe ori, de stilul în care au fost scrise, de subiectivitatea, obiectivitatea, sinceritatea și emoțiile confesorului, de ce anume și pentru cine comunică. Cele două studii de caz, Goncourt și Gide, ne dau posibilitatea să pătrundem

în concasorul unor scriituri emblematice pentru ceea ce intenționează Eugen Simion să ne nareze în studiul său, pentru a ne pune în situația de a ne imagina tot timpul, în timpul lecturii, o piramidă cu baza în sus, pusă adică pe imanența răsturnării. Denunțând modul de „judecare” a creației, al fraților Edmond și Jules de Goncourt, Eugen Simion este categoric: aceștia „își propun să facă în jurnal o *autopsie perpetuă și zilnică* a realului, instantaneele lor utilizează toate viclesugurile literaturii...”. Analiza discursului diaristic al acestora, producându-se ca o reacție în lanț, trădează un amestec, fericit mai degrabă, între „legile ficțiunii literare cu legile (nescrise) ale confesiunii secrete” (p. 204).

La Gide, situația este alta. Avem de a face cu absența totală a eului din, invocă Simion, *discursul voiajor*, să-i spunem astfel (ne recomandă criticul), pentru a-l deosebi de celălalt – *discursul sedentar*, pe care tot el îl categorisește: ca fiind discursul jurnalului intim prin excelență (p. 205). Eul diaristului Gide, să nu ne iluzionăm, nu este absent din operă, nici nu ar avea cum, chiar dacă nu este mărturisit. În realitate, el se dezvoltă, într-adevăr: discret, sub semnul unei pasageri, iluzorii, amăgitoare ezitări a „spiritului și a scriiturii”. Toate acestea sunt privite de un spirit subțiat de cultură și bolnav de complicațiile lumii moderne (p. 212). Gide este – se pronunță esteticianul – într-un anume sens, un caz special. El și-a făcut un program diaristic pornind de la ideea de a spune totul. Lozinca *îndrăznește să fii tu însuși* a prins în literatura secolului său. Nu văd o deosebire capitală între stilul din jurnalele propriu-zise și *Voyage au Congo* sau în *Carnetele din Egipt*, în afară de locul pe care îl ocupă în pagină exotismul, fabulosul vegetal, contrastele unei civilizații primitive...

Dacă luăm seama la interacțiunea dintre „timpul de lectură” și „timpul discursului”²²¹², vom constata că jurnalul lui Eugen Simion, boicotând sistematic (cum ni se destăinuie pe coperta patru a volumului I al *Ficțiunii...*) „regulile literaturii”, este de fapt un sistem literar bine pus la punct, exact, care reclamă și mijlocește comunicarea cu sine a unui gânditor din abundență sânguinos și tenace, mereu cu ochiul îndreptat asupra culturii naționale și universale.

⁹ Roland Barthes, *Romanul scriiturii*, Ed. Univers, București, 1987, p. 323

¹⁰ Mihai Cimpoi, *Modelul de existență Eugen Simion*, Ed. ICR, București, 2018, p. 212

¹¹ Introducere în arhitect. Ficțiune și dicțiune, Ed. Univers, București, 1994, p. 93

¹² Cesare Segre, *Istorie – cultură – critică*, Ed. Univers, București, 1986, p. 102.

Monica Grasu

POEMELE TÂRZII

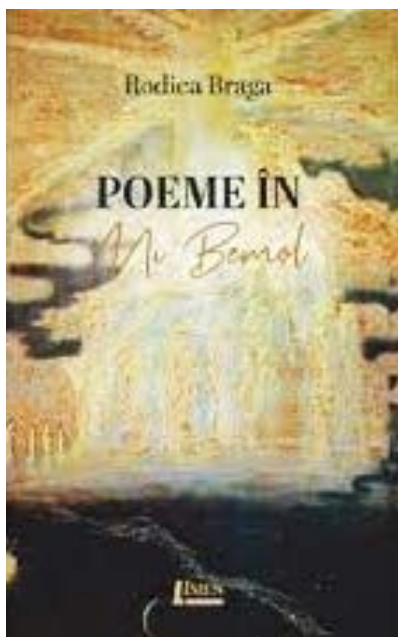
Totalizând o experiență literară bogată, Rodica Braga reprezintă, în literatura română contemporană, cazul unei autoare cu generoase deschideri spre mai multe genuri, de la poezie la publicistică, de la proză scurtă la roman, de la eseu la literatură pentru copii. Acest evantai de abordări subliniază o anume consubstanțialitate biografie-literatură, fapt remarcat și de Irina Petraș: „Rodica Braga este o scriitoare deplină, cu acces egal la mai multe modalități ale expresiei literare. Poemele cresc paralel cu proza, învăluie concentrat același miez tare al analizei: trecerea. Proza vibrează nu de puține ori poematice, iar poemele au o poveste discretă în fundal.” Relația scriitoarei cu Poezia și Cuvântul îndeosebi cunoaște, cu fiecare volum, noi apropieri. E drept că și trecerea timpului a coborât în poemele sale, provocând tăceri și liniști de piatră, mirări și revalorizări ale clipei. Raportarea la propria creație se face mereu cu seriozitate, cu nevoia autodefinirii și a înțelegerii realului într-o cheie reflexivă. Grave și lucide, infuzate de melancolie și grație, confesiunile lirice ale Rodicăi Braga legitimează o existență dedicată întru totul literaturii.

Prin ultimele volume publicate, cu o anumită regularitate, *Vânare de vânt* (2012), *Umbra din cuvânt* (2013), *Picătura de arsenic* (2015), *Timp în derivă* (2016), *Ametist* (2017), *Trupul de fum al zilei* (2018), *Zgomotul liniștii* (2019), *Sabie de lumină* (2020), lirica sa a intrat într-o etapă distinctă a rostirii poetice, lăsând tot mai mult loc gesticulației afective, impresiilor mediate cultural și filosofic, resorturilor interiorității. Până și cuvintele poemelor par, în viziunea autoarei dintr-un volum precedent, niște extensii ale propriului corp, acestea fiind scrise cu litere de sânge, profund cristalizate imaginativ. În pers-

pectiva *marii treceri*, se nasc sensuri și observații noi ce așază contururi tot mai precise timpului prezent, în deplină raportare la treptele trecutului, la metamorfozele propriei ființe.

Noua culegere lirică, *Poeme în mi bemol* (Editura Limes, 2021), subliniază, încă o dată, profilul spiritual și scriitoricesc al Rodicăi Braga, autoare atentă la nuanțele textului, la sonoritatea cuvintelor și la efectul acestora asupra realității descrise. Poezia sa decupează, cu meticulozitate, stări poetice, invitând la reverie și meditație. Atmosfera creionată este una de seară molcomă, cu lumină blajină, tainică, pe când întreg universul concură la facerea poemului. Actul genezei lirice rămâne preocuparea principală, cu fiecare poezie se produce reîntoarcerea în laboratorul creației, în imediata apropiere a Cuvântului, coplesitor și cald, pur și febril, precum un nou-născut sau precum un pui de pasăre abia ieșit din coaja neființei: „la timpul potrivit,/ poemul eclozează asemenea/ puilor de păsări din ou./ în jurul punctului sângeriu/ se înfășoară și cresc,/ strat peste strat,/ celulele literele/ sfărtecând întunericul/ germinator cu fulgurația lor/ penetrantă, până când/ seninul vocalelor înfășoară,/ în transparența lui,/ gălbenușul dens al consoanelor/ și le leagănă,/ cu pasul lor delicat,/ în complicatul dans/ al facerii./ coaja fragilă a oului/ fisurată de ciocul nerăbdător/ se va sparge/ și va îngădui poemului/ să-și zvânte în lumină/ penele umede/ pregătite pentru zbor.”

Desenul creației urmărește, cu finețe și neîndoieșnică sensibilitate, un adevărat itinerariu germinativ, de la nașterea ideii, la conturarea ei într-un înveliș protector, irizat de culori și forme, de metaforele sacrificiului și, în același timp, de dimensiunile surprinzătoare ale actului artistic. La creația abia ivită, autoarea se raportează matern, desprinderea poemului din încheștarea gândului, ca și din cea a trupului fiind un proces istovitor: „...liniște ca în miezul / de piatră,/ aer netremurat de nici/ o adiere./ e ora când, fără un țipăt,/ se naște poemul,/ lăsându-mă ca pe o placentă/ goală, netrebuitoare.” Sensul suferinței implică o dimensiune metafizică, o apropiere de divin: „Tu, Doamne,/ care trăiești în afara/ spațiului și a timpului,/ deși acestea se află în

tine,/ Tu, Doamne,/ care ești în toate/ și în tot ce este viu/ Tu, Doamne,/ care ai iscat lumea/ .../ îți simt prezența/ până și în insignifiantul/ fir de nisip lucind/ ucigător în soare.”

Vocea lirică aleasă este una joasă, de mi bemol, discretă, afectuoasă, maternă. Într-o lume bulversată de schimbări și peste măsură de agitată, poeta găsește tonul potrivit și acel echilibru al ființei care îi permite să restaureze relațiile optime cu tot ce se află în jur: cu orașul, cu natura, cu oamenii dragi. Demonia timpului este potolită de această resemnare, sau chiar împăcare, a poetei cu destinul, fapt ce nu exclude melancolia, adâncirea în contemplație, suferința. Dar și de această dată, feminitatea discretă se manifestă cu măsură, cu iubire, într-o dialectică a toleranței și a acceptării imperfecțiunilor lumești.

Discursul liric se deschide firesc spre realitatea cotidiană, spre momentele zilei, asumate și înțelese din perspectivă multiplă: afectivă, intelectuală, spirituală. Fără iluzii, acest traseu al sinelui capătă proporții juste, bine cântărite și figurate: „captivi în clepsidra/ timpului/ ca doi pești cu solzii/ vieții cocliți,/ înotăm/ în dureri mărunte./ unul de altul ne sprijinim./ nesiguranța, exhibată/ de vârstă, ca un ultim bun/ care ne-a mai rămas,/ ne face să chicotim./ doar că un zâmbet ascuțit/ ca o spadă,/ ne ține spatele drept,/ privirea agilă/ și humorul dezlănțuit/ în mici hohote de râs./ ah, râsul e o hrană/ cerească, o pâine sfințită/ pe care în fiecare seară,/ împreună o împărțim.” Relațiile interumane devin un reper luminos în traiectoria ființei, un semn al iubirii și al voinței de a ordona lumea după cu totul alte legi. Poezia Rodicăi Braga poate fi înțeleasă și ca o hermeneutică a comportamentului uman, una realizată cu discreție și sensibilitate sporită, dintr-o poziție specifică artistului, care pătrunde dincolo de imagistica brută a decorului cotidian.

Ca un regizor atent la suprafețe și jocuri de lumini, Rodica Braga își plasează poemele într-o atmosferă autumnală, cu vânt subțire și soare auriu, adiind ușor mătasea gândului nostalgic: „neașteptatul noiembrie,/ strălucitor ca un safir/ în care soarele se scaldă/ copilărește./ lumina caldă se lipește/ afectuos de fețele obosite,/ le trezește la viață/ cu vivacitatea ei,/ ca mâinile olarului/ care însuflețește lutul/ și-l face să cânte./ ea însăși, lumina, e un cântec,/ o melodie tandră,/ languroasă în mi bemol.” Aceste percepții sinestezice ale tabloului de natură în culorile pastelate ale toamnei conferă poemelor un surplus de afectivitate, ce însoțește ideea poetică.

Mărturii despre cei apropiați, despre întâmplările sinelui, poemele compun frumoase evocări și chiar declarații într-o retorică șoptită, a eleganței și a tandreței. În această cheie poate fi perceput poemul dedicat simplu „lui Mircea”: „pentru o clipă,/ te-ai pierdut de tine,/ ai absentat din mixtura/ care ești tu zi de zi,/ și ai rămas cu ochii goi/ privind la vraștea/ ce părea să te înghită./ zile mănjite de gol,/ ca geamul aburit de/ suflarea dușmănoasă a iernii./ zile în care privirea ta îngheța/ în pelicula gălbuie a nimicului./ disperarea se cățara pe tine/ ca o gânganie gata să te înghită./ îți fusese smulsă floarea/ miraculoasă a privirii limpezi,/ petalele ei jumulate/ te înconjurau neputincioase/ și scrisul tău, respirația ta,/ îți făceau semne din depărtări/ neprietenoase./ am înțeles că sângele tău/ se albea în acest estuar/ cu ape stătute, că lânzezeala/ îți seca vлага ca un vampir,/ că viața ta avea preț, pentru tine,/ atâta timp cât te scurgeai/ în scrisul tău ca un râu/ viguros în mare.”

Poetă cu o amplă experiență, Rodica Braga este adepta versului de pregnantă reflexivă, cu infuzii de livresc și „disponibilități vaste” (Irina Petraș). De această dată, confesiunea lirică se dispune în registru grav, poemele nu au titlu, nici cuvinte scrise cu majusculă, de aceea par note ale unei compoziții muzicale mai ample. În mecnica existenței, atenția cade asupra relațiilor și afectelor umane, asupra vârstei mature și asupra timpului, conturat la asfințitul zilei, când lumina și întunericul se împacă, iar liniștea acaparează lumea. Tablourile poetice trasate de autoare se așază în ordinea firească a zilei, compunând poemul unei existențe în vecinătatea scrisului, căci, așa cum înfățișa criticul Constantin Cubleşan, „Rodica Braga și- construit din cuvinte, din *cuvintele poetice*, un veritabil templu la altarul căruia a oficiat fără emfază, ca o nobilă vestală, împlinind o operă de ample dimensiuni” și „translând în pagina scrisă, fără popasuri, vibrația sinceră a trăirilor diurne de-a lungul unei vieți.”

Poemele în mi bemol se impun ca texte ale notației și viziunii temperate, ale reliefului interior, conjugat cu peisajul de toamnă duioasă, totul într-o nevoie acută de autenticitate.

Ne vor lipsi cărțile primite cu regularitate de la Sibiu, așa cum va lipsi, din peisajul literaturii feminine contemporane, vocea lirică, pe cât de puternică, pe atât de discretă și distinctă, a poetei și prozatoarei Rodica Braga!

Ioana Greceanu

UN POET POATE SUPOARTA ORICE

Un poet poate suporta orice, mă gândeam
îndurând poezia care nu poate fi scrisă

din cauza poeziei, poetului i s-a înlocuit voința
de a ataca viața
ca o fiară sălbatică prada
cu atacul cerebral

poetul se află în momentul crucial când
își face cruce din limbă

limbile poeziei stau străine unele lângă altele în
țările
limbilor, fără democrație
precum animalele în junglă

în poezie nu există tremur în ciuda
tremurului mâinii care scrie

poezia nu cunoaște beția zborului și
nici spaima prăbușirii în gol

pasărea care o reprezintă este un vultur captiv

ce se prezintă drept poem este indescritibil
așa cum o inimă nu poate descrie altă inimă

orice poem pe care-l scriu
mă transformă într-un monstru

poezia viitorului este un secret închis
într-un poet sinucigaș

mâna care scrie este o mână cârlig
nimic nu rămâne neagătat

brusc, văd fantomele unor poeme răzbunătoare
în proximitatea corpului
de foarte mult timp ne pândim cu înfrigurare
eu și ele
și aceștia nu mai sunt ochi cu pleoape
ci artefacte înconjurate de os

însă nu trebuie să trăiești permanent cu
un bisturiu în mână
și vanitos de precizia automutilării
în poezie nu există viață
doar poeți înspăimântați că nu mai pot scrie

și: în scris ai mobilitatea pe care ți-o dă
limitarea din exterior

adagio: dacă aș sfâșia acest poem în bucăți
și apoi le-aș lipi la întâmplare
poemul ar fi tot nerealist, neverosimil, impudic
și, în fond, iresponsabil

ȘTIM AMÂNDOI CĂ NE E FRICĂ SĂ ȘTIM

Știu că singurătatea îmi dă totul: o veche structură
de coabitare: încordarea nervilor în
autorecunoașteri accidentale
halucinații ale oaselor căptușite cu fibre optice

uneori doar un ochi verde, cum ai ascuți un cuțit
zgomotul unei dislocări din filmul din cap:
secvență dinamită
secondată de ininteligibila centură de siguranță
a inimii
scleroza unei iubiri globulare (o revoltă, în
fond)
emisii rămase în urmă după propulsie: deși
alveolare
există o pletoră de predispoziții precise
o direcție în dezavantaj: o rană, în fond
intensă, disproporționată, fatală: fructul roșu
oprit între vieți
fructul dulce – amar interzis: un contrast al
pântecelui
ultimul deznodământ al cărnii: câteva larve
luminiscente

știm amândoi că ne e frică să știm

nimic fără a captura
nimic fără a fi capturat

senzație permanentă de a fi excedat: căderea
dinților de lapte ai poemului în fața morții

dacă moartea rezistă cât viața
aș intra acum într-o crevasă, fără simțuri: carnea
asta
din care mănâncă creierul meu ca un vierme

un monolog în care mă deghizez

delirul fiecărui ligament al cuvintelor: nimic
nu se mișcă decât în gură: dependentă
de a ști că am o limbă diformă

POEM ÎN CORZI

În corpul meu există un precorp
apoi, din corp în corp în corp
uneori ajung înaintea corpului
mergând sinuos ca un șarpe (pentru că am
oroare de liniile drepte)

sunt un șarpe ieșit dintr-o carte
trebuie să caut în natură un echivalent pentru arte

ies din mine prin bântuitele găuri din ochi: fără
stranietate
nu există atingere
da: dorește-ți să ai un impact
o iubire
care și-a propus să înnebunești

mă gândesc: ne-am întâlnit pentru a deveni
afazici

simt pe fiecare centimetru de carne
apăsarea corpului tău non-corporal
aproape un rapt

mintea perplexă: cum
de mai sunt?

am fost
condamnată de rădăcinile mele aeriene
la mișcări stranii în toate direcțiile

îi reneg pe cei care deformează prin consecvență

mergi și pregătește-te pentru a se rupe din tine

te primesc pe fragmente totalitare: ochi, gură,
piele: adaugă tu tot ce vrei

este insuportabil când ești în întregime real

corp antipoetic: frumusețe care se jeleşte
sunt insațiabilă de a fi mâncată estetic
fără corp, poemul se autodistruge

nu știu ce face când nu mai respiră: a întreba
înseamnă a face respirație gură la gură
a întreba: sursa furiei: relația mea cu schizo-grafia

te primesc aici fără milă: între cărnuri fictive
în haita cuvintelor antropofage
fugind de nebunie
și de analogia cu morții

Tu cărei tautologii te predai?

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

*Ștefan Mitroi, Vasile Barbu, Tudor Nedelcea, Nicolae Georgescu,
Adrian Cioroianu și Ana-Maria Păunescu*

Mihaela Albu

CERERE

I-am cerut lui Dumnezeu un răgaz:
timp să tai toată pădurea de iluzii
să strâng frunzele îngălbenite
să le pun covor pentru frigul iernii
peste inimă.

L-am rugat în gând pentru un răgaz.

Am încă atâtea de dus la capătul drumului!
Tot ce-am plantat încă n-a crescut îndeajuns.
Are nevoie de soare și de grijă.

Înțelepții vin și mă sfătuiesc să tac
Să nu cer,
Să nu întind mâna și nici gândul.
Să nu aștept de sus un licăr de lumină.

De ce i-aș asculta?

Acum
sunt aproape singur în mijlocul unei săli goale
Fotoliile s-au eliberat pe rând
așteaptă cu răbdare
alți spectatori

Îmi înfig adânc unghiile în pânza zilei
Mă agăț de orice fir răzlețit
Merg cu încredere până la capăt

Răgazul îl știe numai Dumnezeu...

CALENDAR

„Timpul rămâne-n strecurătoare”
(Ion Caraion)

Un ceas, o zi, încă un pas
Un minut cu regretul unui bun-rămas

O carte, un om, o frântură din cerul aprins
O creangă pierdută în neantul prescris

Un loc pe pământul neutru mereu
O mână de frate întinsă la greu

O fereastră deschisă-închisă
Un drum cu lecția promisă

*

O stradă, o cale fără întors

O lumină întoarsă pe dos
Înghite hulpav nemestecat
Timp nemilos cu gură de lup
Calendarul neterminat
Își mănâncă singur din trup...

Timpul nostru *nestrecurat!*

ORAȘUL CU FANTOME

În orașul acela
și străzile se întâlnesc câteodată
Numele uneia îl cheamă pe altul
în mijlocul istoriei

Stau aproape sau mai departe
– în același veac – :
Eminescu și Grigore Ureche.

E doar un exemplu!

Cândva, adolescentă, mă plimbam
pe bulevardul Lenin
sau
pe cel cu numele bărbosului Marx.
Acum se numește iar Unirii, așa cum îl știa bunica,
adică fata aceea cu pălăria caraghioasă și cu cordon sub
talie
din fotografie.

Celuilalt i s-a spus acum
Recunoștinței.
Mereu avem câte ceva pentru care se cuvine să fim
recunoscători!

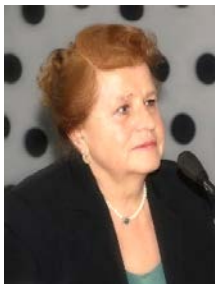
Dar, desigur,
la ce bun să trecem acum în revistă istoria?
Străzile
oricum s-ar chema
au viața lor
De-a lungul fiecăreia
am vedea plimbându-se
uneori
fantome
Dacă am avea răbdare ...

Nu neapărat toate înfricoșătoare
Deși ...

PARALELE

Un cal în galop
O idee ce aleargă pe marginea câmpului;
Un nechezat de izbândă
Un strigăt: Evrica!
O coamă albă fluturând în vânt
O mână desenând prin aer carnea cuvintelor...

Nări aduilmecând cu nesaț văzduhul
Ochi scânteind la vederea Ideii!

Maria Pal

TĂRÂMUL PE CARE-L CAUȚI

pași nesiguri scot la iveală
limbi de ceasornic răsucite-n mîlul unui timp
ce n-a învățat să trăiască

nisipuri lustruiesc uitate săbii
peste care se plimbă-n voie scarabei
fără măreția prezicerilor fără superstiția
destinatarului

c-un trup zornăitor ca al obiectelor de cristal
nu mai cauți cu neliniște crescândă
tărâmul pe care-și desfășoară hărțile magicienii

nici un semn al miracolelor nu apare la orizont
doar un porumbel ce-a pierdut ramura de măslin
și-o tîpsie imensă c-o mulțime de cranii

LUMEA CE-ȘI DESFACE ARIPILE

agățate de-un bici peste timpul fără copii
doar șoapte pe coline pustii nici un zâmbet
s-au aruncat în gol toate nestematele din priviri
fântâna clipește în curte lanurile se tînguie-n
vînt
tăvălit de gânduri e trupul mai greu decât munții
întrebările se zbat în piept precum himerele-n
colivii
rupînd speranța-n două
doar pentru-o ploaie de vară sau pentru raza dintâi

aplecați peste cascada rugăciunilor
de la-ncheieturile crucii
brazii se prostornează-n biserici sub picioare desculțe
oamenii se-nalță precum florile de lumînărică
în castele din văzduh liniștea nu mai e cucerită de
greieri
lumina coboară vîlurile unul după altul
până la tărâmul cu pași pierduți cu poeme-
ngenuncheate
unde mîinile dorm pe sub frunze

un zeu lipește colțuri crăpate deschide porți și
ferestre
atîrnă săbii deasupra cuvîntului ce tulbură zori
translucide sunt paginile din cărțile toate
în care plîngi și scrii cu sufletele duse în
negre-ndârjiri
dar încă vii și tot mai limpezi în duhul aripilor
ridică păduri să danseze-n voie ramurile toate
să răsune să mișune precum argintul viu

cînd plouă cu trăsnete-ndelungi
să nu mai rățăcești prin lumea ce-și desface aripile
doinelile să plîngă mai puternic decât orice proiectil
nemărginirea să ne-aleagă singură
urmată de inocența unor ochi de copil

UN ANOTIMP NESFÂRȘIT

cade-o vijelie din cer cu gust de suferință
cu adîncimi de-ntuneric
bucuria orbește pe-un țărm cu neplăcerile-n brațe
cu oase sfărîmicioase ca putrezirea din lemn

clepsidre cu mîna sub cap nu mai învață despre
răsărit
despre timpul ce se măsoară-n trăiri

pasivă liniștea stă-ncolăcită-n ferestre
iscodește cum marginile timpului iau foc
se miră cînd o tornadă de secunde se-apropie tiptil
c-un buchet de poeme îmbrăcate în rouă
dintr-un anotimp necunoscut

TRECE CALMĂ

arzi mult mai repede decât o plecare
și știi că nici o piatră nu-ți aparține
nici muntele din care-a desprins-o furtuna
nici lacătele în care te-ai răsucit după hărțile vrăjite

frunzele ce protejau păsările în cădere
inimile ce deschideau coliviile pentru cîntece
țurțurii în care se-oglindeau amintirile fără stăpîni
pecețile din care se-nălțau stoluri mirifice de fluturi
s-au înghesuit de-a valma într-o tolă străină
susurînd abia auzită bezna trece calmă prin ferestre
ignoră lumina încremenită pe șevalet
și-ți înlănțuie trupul cu ghimpii deznădejdi

Ion Cristofor

O, GREIERII CÂNTĂ

Mi s-a făcut foame
O lună roșie taie orașul poezilor în două
Și greierii din farfurie cântă îngrozitor

Mi s-a făcut foame de o femeie frumoasă și
blondă
Cu părul curgând în valuri
ca altădată
susurând pe tocitul covor

Iar dragostea mea
doamna Ursula
tocmai s-a spânzurat
La Bruxelles pe un obscur coridor.

O, greierii cântă în noapte îngrozitor...

NOAPTE DE AUGUST

Dormi pe terasa
dinspre mare.
Copleșit de vuietul valurilor
auzi prin somn greierii
cum țeș
cununa de mireasă
a lunii.

NOIEMBRIE

În cădere
O frunză roșie
Vrea să-ți ia
Locul inimii.

MIREASA

S-au adunat la ușa mâncată de rugină a crâșmei
din sat
Nimeni nu îndrăznește să povestească

Ceea ce cu toți au văzut:
O străină într-o lungă rochie de mireasă
A trecut călare prin mijlocul satului
În urma ei zbura un stol de lebede negre.
Semn rău au șoptit bătrânii satului
Dar poetul le-a spus
"Să bem, fraților, fără teamă
Mirese au mai trecut prin satul acesta
Și toate au sfârșit ca niște pașnice gospodine
Frământând pâine în bucătăria de vară.

Cât despre lebede, păsări din astea au mai zburat
pe deasupra satului nostru.
Toate aceste semne s-au retras în cărțile mele
Și de acolo nu pot să facă vreun rău nimănui."
Iar poetul se simte dator să fac cinste fiecăruia
cu câte un pahar de rachiu.

Ca un câine turbat
A doua zi poetul era alungat cu topoare și bâte
În brațe cu cărțile scrise-n idilicul sat.

FEMEIA DIN ZID

Sunt ceasuri ale zilei când pietrele plâng neau-
zite
Sunt ceasuri ale nopții când arborii îți vorbesc
ca unui frate.
Sunt clipe în care răstignit ești între paiate
Sunt ceasuri în care profeții te vestesc ca pe o
groaznică epidemie de ciumă.

Sunt ceasuri ale nopții în care nu mai știu cum
să opresc
Plânsul femeii din zid.
Îți promit că voi pune la picioarele ei o insulă
Îți promit că-i voi da un imperiu și sclavi
Îți promit că-i voi da trupul, brațele și ochii mei.

Nu, mulțumesc, îmi răspunde în capul nopții fe-
meia din zid
Iau doar acest trandafir ce se uscă lângă inima ta.

E inutil să vă mai spun, dragii mei,
Adeseori stelele mă găsesc gol și pustiu
În camera mea ținând de singurătate
Ascultând pietrele din zid
Cum își declară dragoste și credință veșnică.

Maria Filipoiu

MATERNITATEA IDEILOR

Îmi duc singurătatea la maternitate,
să nască idee zămislită-n suflet,
cu dorul care-n chinul facerii se zbate,
ce-i descendent din înălțătorul cuget.

Stau îngenuncheată la sfânta rugăciune
și chem pe Maica Precista s-o moșească.
Pe Sfântul Duh îl rog să-i dea înțelepciune
și-n veșnicii de vremuri s-o nemurească.

De bucurie o scald în roua ochilor,
o-nvălui cu puritatea sufletească,
o scot în lume prin ochii cititorilor
și mă preocup de zestre părintească.

Să crească precum spuma-n valurile mării,
să-și poarte destin prin eternul infinit,
la ecouri de gând să răspundă chemării
sufletului, ce este părinte sortit.

De va crește în zi cât omul într-o viață,
pe-o clipă s-ajungă la maturitate,
ar renaște precum izbânda din speranță,
din sufletul ce îi dă identitate.

Mintea poetului este maternitate
pentru idei ce așteaptă să se nască,
prin nopți zămislite de gânduri inspirate
și incurabilă boală sufletească.

DRAGOSTEA DE CARTE

Nu trăiește bucurie mai mare,
Cel ce culege rodul din tipare.

Cartea e iubirea scriitorilor,
Ca visul pe calea amintirilor.

Este îmbrățișarea cuvintelor
La încununarea sentimentelor.

Raza iubirii în pagini sclipește,
Când visător pe muză întâlnește.

Clipa și dorul pe veci îi cunună
Sub ploaie de stele și colb de Lună.

Tresaltă sufletul de bucurie,
Când mirii se desfată-n poezie.

DOR DE DIAMANT PIERDUT

Mi-e dor să-ți văd privirile blajine
Din primăvara mea, când ne-am cunoscut
Și taină iubirii în piept mi-a bătut
Cu toiagul sorții din zări senine.

Dar trenul vieții cu timpul a trecut,
În suflet lăsând tristeți și suspine.
Îl caut prin amintiri, să-mi aline
Dor de cel ce m-a iubit și n-am știut.

Am așteptat să te întorci la mine,
Să te păstrez ca pe-un diamant pierdut
Și regăsit prin tainele divine.

Speranța în amintiri a dispărut
Și-n calea mea, ca timpul nu revine,
Să simt că parte de noroc n-am avut.

DARURILE DOMNULUI

Dumnezeu ne dă de toate
Pe cărarea unei vieți:
Noroc, minte, sănătate
Și un car plin de tristeți.

Pentru sorți predestinate
Să știm taina din peceti,
Dumnezeu ne dă de toate
Pe cărarea unei vieți.

În mințile luminate
Cerne haruri în nămeți,
Cu valori de nestemate.
Din pruncii la bătrâneți,
Dumnezeu ne dă de toate.

Adrian Daniel Lupeanu

DACĂ DRAGOSTEA ESTE O LUMINĂ

Dacă dragostea este o lumină,
Ea nu mai coboară din ochii noștri.
Am ajuns două umbre cenușii:
Ne desenăm chipuri,
Să ne putem săruta.
Ne recreăm glasuri,
Să învețe amănările cuvintelor noastre.
Lacrimi, plânse-n ascuns,
Nu mai lasă urme,
Să căutăm împreună tăcerile noastre.

Alunecăm în înghețul amăgitor al zilei,
Atingând cu profilurile noastre diforme
Colțurile camerelor.
Trupuri fragmentate,
Din care s-au rupt parfumurile corpurilor noastre.
Chiar dacă ne atingem contopindu-ne
Într-un singur contur;
Eu nu mai locuiesc în tine
Și vocea mea alungă, inima ta,
O pasăre rănită.

Noaptea îți desenează,
Fructe din livezi, pe sâni
Și trupul tău de foc
Mă mângâie, fără răspunsuri.
Mijlocul tău ascultă valurile mării,
Țărnuț e carnea mea, galbenă ca lumina solară,
Mă reaprind să irizez,
Trupul tău de apă limpede,
În oceanul aerian.
Privesc, fără să pot atinge,
Zborul delicat al rotunjimilor perfecte.
Doar liniile corpului tău,
Repetate, ca niște respirații
Curg lacome în visele mele.

AL MEU E CHIPUL BRĂZDAT DE SUNETE

Al meu e chipul brăzdat de sunete,
Al meu este trupul înțepat de culori.
Mergând în vârsta mea, Lumina mă însoțește,
Iar cântul ce-l aud, este simfonia ei.
Doar cei care o înțeleg sângerează,
Seve roșii le alunecă pe trupuri,
Asemenea cordoanelor de lut, legându-i de pământ;
Brațele lor cresc nefiresc visând să atingă Lumina,
Să cuprindă trupul de cântec al frumuseții ei.
Privind-o, uneori, cum crestează cute adânci
În trunchiurile lor,
Ochi palizi de ceară, ca niște frunze îi invadează.

Aceia care o sfidează, săgetând-o cu ramurile,
Încercând să o rănească, rămân împietriți;
Iar pasărea sufletelor lor, se ridică brusc în zbor,
Intonând un cântec trist și straniu.

Puțini dintre noi își deschid corpurile,
Asemenea unor picturi.
Vântul culege culori din sufletele lor,
Fărâme de zile, bucurii, tristeți:
Lumină albastră, Lumină roșie, Lumină galbenă.

În final, Lumina se așterne o singură clipă
Cu tonalitate gravă deasupra pânzelor devenite
albe.
Apoi dispăre.
În întunericul care se întinde peste sunetele
moarte,
Doar trupurile frânte așteaptă să fie culese
De către pământ.

Gela Enea

**DACĂ TE-AI
ÎNTÂLNI CU MINE
PESTE 20 DE ANI**

și nu m-ai recunoaște baricadată
între riduri și fire de păr alb
ai avea îndrăzneala să spui *ești neschimbată* ?
răspunsul meu *sunt o scorpie trecută prin viață*
te-ar descuraja?
peste 20 de ani nu vei mai intra nici tu în tabloul
absolvenților de la secția

ENTUZIASM ȘI AVENTURĂ

iar eu
ciocnindu-mi umbra de a ta cum s-ar ciocni două
pahare de șampanie
la miezul nopții
aș întreba *te-ai realizat în viață?*
ai familie, ai copii, un job care-ți umple conturile?
nu m-ar deranja tăcerea complice lățindu-se între noi
asemenea unei pânze de păianjen într-un colț al încă-
perii părăsite
peste 20 de ani s-ar striga din nou catalogul un fel
de spovedanie ad-hoc
ți-ai pregătit deja speech-ul/ ori
încă te cauți prin albumele cu fotografii
lipindu-ți degetele de câte un chip inaccesibil la vre-
mea aceea?
când ar fi vorba de credință ai accepta posibilitatea
că nici măcar Hristos
nu se mai întoarce din morți ai accepta ideea
că drumul crucii este de fapt drumul fiecăruia dintre
noi?
în cei 20 de ani scurși nu te-ai iubit suficient
ai recunoaște că n-ai făcut niciun gest care să
schimbe canoanele
printr-o revoluție a cărnii ce tresare pe oase?
că n-ai căutat în dicționare ce înseamnă *cântecul de
lebedă*
pentru ultima noapte când ai fost obligat
să îmbrățișezi o statuie și frigul ei să-ți devină
a doua piele?
te-ai șterge pe față în fiecare dimineață cu alt prosop
în speranța
unui început mult mai curat?
dacă te-ai întâlni cu mine peste 20 de ani
ce-ai spune?

PROMISIUNI PENTRU ALHAMBRA

jumătăți de inimă
aici: strugurii vinul beția/ și voma
promite că mă vei ține în brațe când îmi va fi cel mai rău
să-mi trimiți salutări
cum trimit unele păsări semnale dacă se-apropie pri-
mejdia
mă voi întoarce
Alhambra
mă voi reinventa
voi pune două cărți pe-aceeași noptieră
două perne în același pat
promite răspunsuri
jungla trece prin sânge
fiare mi se spânzură în carne
promite că acolo
insurgențele țin loc de ziduri
spune ceva să însemne curaj
o îngăduință peste cele ce-au fost
acoperiș templului
de sus totul este altfel și mai mic
o pălărie imensă/ cerul
nu ne vedem de el
promite Alhambra
puțin pământ
să ne facem casă
o droaie de copii s-aștepte dimineața
paharul cu lapte

**ALTĂ ZI... ȘI N-AM ȘTERS PRAFUL
DE PE CEA DE IERI**

(din jurnalul unei fete bătrâne)

să învăț cum se sărută o absență: întâi sfios
pe urmă
tot mai zgomotos și temerar
cum un recrut își mângâie prima mitralieră adevărată
să mă eliberez de John (pe care-l port în minte)
asemenea unui piron pus piedică inimii
never: sugiucurile din prăvălia cu amintiri
număratul oilor negre pe pajiștea insomniilor
tvr-ul cultural cu același *Trois couleurs*
bărbații ce cred despre mine că sunt o bibliotecă/de sex
infirmitate previzibilă
dar bănuiesc măcar câmpul minat al războaielor cu
ușa închisă/ cu perdelele trase
eu/ palpându-mi sânii/ coapsele
limba – moluscă în jurul degetului arătător
paradigma oricărei crime încapă
în plonjonul singurătății
cade trupul ca o zidărie prăbușită din cârligul unei
macarale
sufletul îl caută o vreme printre dărâmături
dragostea
e glob de cristal: te vezi pe fragmente până scapă pe jos
mă gândesc mereu că nu am cui să-i fac un copil ori
să-i spun
noapte bună!

Andreea Negoianu

TÂNĂRĂ RĂMÂN

Cât timp frunze de cireși îmi vor face coroniță,
Iar noaptea-nalță luna ca s-adulmece dureri,
Eu tânără cutreier epoci,
S-adun din lacrimi, primăveri.

Cât timp norii-mi poartă vestitele Cerului-ploi,
Iar din lacuri îmi voi face maiestuoasele oglinzi,
În ziua pală, arborii îmbrățișați,
Vor răsufla-n ochii mamei triști.

Și-așa, tânără rămân...

Cât timp blânde mângâieri, iubirii dau amploare,
Iar Soarele îl apuc cu mâinile întinse,
Copiii toți joacă-n zi de sărbătoare
Și-aromele florilor dorm pe piele-nchise.

ȚARĂ DEPARTE DE ȚĂRM

Singurul jurământ adevărat este dorul.
Nici măcar fericirea vestită de Îngeri,
Nici măcar dragostea mistuită într-o viață...
(căci, are să fie trăită decât o viață)
Și numai dorul, ce nu putrezește și nu se uită,
Care mă-ntoarce-n ale mele vieți pieritoare
Și mă izgonește-n altele.

Eu nu mai am nimic de făcut.
O să rog Marea să ridice pânzele sus,
Iar vasul să-l împingă cât mai departe de țarm,
Unde visul și nemărginirea lui m-aduc pe-un
pământ cu dor.
O, țară departe de țarm!
-Spune-mi: dragostea are și ea inimă și-o doare?
În sfârșit, ielele-mi împletesc părul brun în foi
de-argint,
Le cântă bărbatilor despre somnul veșnic stăpânit,
Iar degetele adorm pe trupurile lor de Zei,
Pe care eu croștez trandafiri de noapte și de zi.

ÎN ORELE UNUI ÎNGER

De-atât amar, s-ableacă cerul,
Pașii de pe mal, mi-s înecați,
Inima-o arunc ca pradă,
De bătaia ei, plopilor-s însetați!

Nu mai plânge, iubite Îngere!
Nu-ți vezi ochii-nsângerați?
Soarele și-a-ntins iar umbra,
Însă, tu, n-ai mai plecat!

Acum, nu mai vreau să sper,
Nici un ceas, nici două-ntr-un amurg,
Căci, lacrima-i doar un ger,
Pe obrazul meu, săpând.

Nu mai plânge, om iubit de soartă,
După lucruri, freamăt și destin!
Cine ești tu fără inimă,
Fără credință și fără suspin?

Bine-ai venit, acasă!
Aici, împărăția-mi e de foc,
Tot ce am, e doar o masă,
Fără flori, c-un singur loc.

TIMPUL MONȘTRILOR

În carapacea luminii se-ascund inimi ce pul-
sează pace,
Lacrimi ce tremură în zgomot și mâini ce
cheamă sfinți.

Aceasta este noua lume.
Lumea monștrilor nu are acoperiș,
Iar genunchii lor distrug Împărăția Cerurilor,
În vreme ce oamenii lipesc genunchii de pământ
și strigă:
„Bunul Dumnezeu ne-a părăsit!”

Primăvară, ce mai cauți pe la noi?
De sus, eu aud cântecul stelelor,
Dar lângă mine,
Pomii respiră fum și diavolii vor să ne bea sângele.

Întoarce-te în paradisul tău!
Paradisul meu era grădina frumoasă a mamei,
Pe care nu mai poate planta trandafiri.
Pământul nostru arde!

Constantin Pădureanu

COLECTIVIZAREA FORȚATĂ

Pe vremea colectivizării, Gogu Ocroteală
Din Rudarii Olteniei s-a băgat, să-i ajute
Pe cei de la raion și alerga prin sat
Zi și noapte să-i forțeze pe oameni
Să se înscrie la Gospodăria Agricolă Colectivă
"Drumul lui Lenin."

Venise și unu Călinescu, avea un nas lung
Și purta un șal roșu.
Ăla umbla prin sat și făcea un C pe poartă,
Adică, pentru el, însemna că te-ai trecut la
Colectivă.

Dacă nu-l aveai pe C pe poartă,
Te chema cu cererea de intrare
Și trebuia să plătești și o taxa de 25 de lei.
Pe atunci era o sumă mare.
Ocroteală era cățelușul lui și toată
Ziua se gudura pe lângă pulpana
Ăluia.
Și-l informa de tot ce mișcă în sat.

Umblau de două luni după Nicu Ascunseanu
Cel mai bogat din sat: 35 de pogoane
De pământ, car cu boi, cazan cu țuică,
Treierătoare și cea mai răsărită casă.
Îl urmăreau și nu-l găseau deloc.
Ăsta stătea pitulat prin pădurea Ivănoaia,
Departa de sat, în apropiere de Palilula.
Într-o noapte, venise acasă după provizii
De mâncare și după schimburi de haine.
Și l-au prins, nu mai avea unde să fugă.
Erau și trei milițieni înarmați.
Au deschis poarta și au băgat dubița neagră
În curte.

Nevastă-sa și cele trei fete mărunțele
au început să plângă.
Au crezut că îl arestează și îl duc la Bug
Ca pe Pârveu lui Ureche.
L-au suit în mașină și au plecat.

Ocroteală, care n-avea nici în clin, nici
În mânecă cu colectivizarea forțată a
Agriculturii, a început presiunea și
Intimidarea:

- Te treci, Nicule?
- Nu, mârâia Ascunseanu.

Dacă ar fi fost doar ei doi,
I-ar fi pus mâna în gât și l-ar fi sugrumat.
Dar așa a înghițit în sec și un milițian
L-a lovit cu patul armei peste față
- Stai jos pe banchetă, banditule, s-a răstit
Ocroteală
Era și el om din sat și se purta așa ?!
S-a așezat.
„Legeți-l la ochi,” și l-a legat milițianul
Care îl bătuse.

Pe urmă către Călinescu:

- Tov. instructor, eu zic să-l ducem la Calafat,
Să-l aruncăm în Dunăre și scăpăm de el.
- Așa e bine, tovule, i-a răspuns ăla.

Au mers toată noaptea și dinspre ziuă
l-au dat jos.

L-au dezlegat la ochi și a privit
Înainte lui.
Nicu Ascunseanu și-a făcut scurt socotelile:
“Doamne! Ăștia m-aruncă în Dunăre și
Îmi rămân nevasta și cele trei fete
Pe drumuri.”

- Te treci, bă, banditule ? l-a înghiontit
Ocroteală.
- Mă trec...
- Bine. Hai în mașină.

În dubița neagră, Nicu Ascunseanu a semnat
Cererea de intrare în colectivă și în
Câteva minute l-au dus acasă,
Au deschis ușa și l-au îmbrâncit
În fața porții.

Atunci, și-a dat seama Nicu Ascunseanu
Că îl plimbaseră toată noaptea pe
Câmp și prin sat și a înțeles că
De fapt Dunărea era Jiul...

PĂTRU URSU

Moș Pătru Ursu se descurca din greu
După ce îi murise nevasta, Tudora.
Cei doi băieți erau însurați și la
casele lor.

Unul în Braniște și altul în Livezi
Se duseseră în averile muierilor
Măgari închiriați.
Dar pe bătrân nu-l deranjau deloc
Bârfele.

Gura lumii numai pământul galben o astupă.
Intră în bucătărie și trase un păhărel
de țuică.

Azi, trebuia să-l caute poștașul cu pensia.
Lucrase la cefereu, la gara din Rudarii Olteniei,
Ca acar.
Deși trecuse de 70 de ani, Pătru se ținea drept
Și trecea pe linie țanțos și fudul,
Că el era pensionar de stat.
Era în august și pe 25 ale fiecărei luni
Primea banii, că lucrase în a doua
armată a țării.

Nu rămăsese în agricultură.
“De bine, de rău, gândi el, trece luna
Și primesc 500.000 de lei. Ce sunt de ici,
de colo,

De lepădat?!
Ori am ca Ilie Treanță 65.000 de la ceape
Nu merge, taică, eu am muncit
Patruzeci de ani la calea ferată, nu glumă.”

Pătru ieși în curte și se duse la gardul
Vecinului său, Nicolae Streche, cu care
Nu mai vorbise de o săptămână.
- Colae, Colae, ia vino, neică, până încoa.

Omul apăru cu o bucată de brânză
În mână.
Și mânca din ea, doar ce se ridicase
de la masă.

Mai era puțin și se apropia de prânz.
- Bă, Colae, o visai pe dadă ta, Tudora

Era veselă și mă întreba:
„Bă, Pătrule, ce mai face Colae al nostru ?”
Și venii să-ți spui și să mai discutăm
Și noi ca oamenii: una, alta și ailaltă.

- Eram la masă și mă deranjași!
Răzdană mă-sii de treabă azi și mâine
- Hoooo, bă, ce ți se străsună așa din senin,
Te supărași și ți se ține din puțin.
Parcă ai avea nas de ceară, zău așa
Nu poate omu să schimbe cu tine o vorbă,
Că gata îți sări muștaru.

-Bine, bine, spune, cu mata oricum
Aș da-o tot n-o scot la cap și n-o nimeresc
pe a bună.

Da, te ascult.

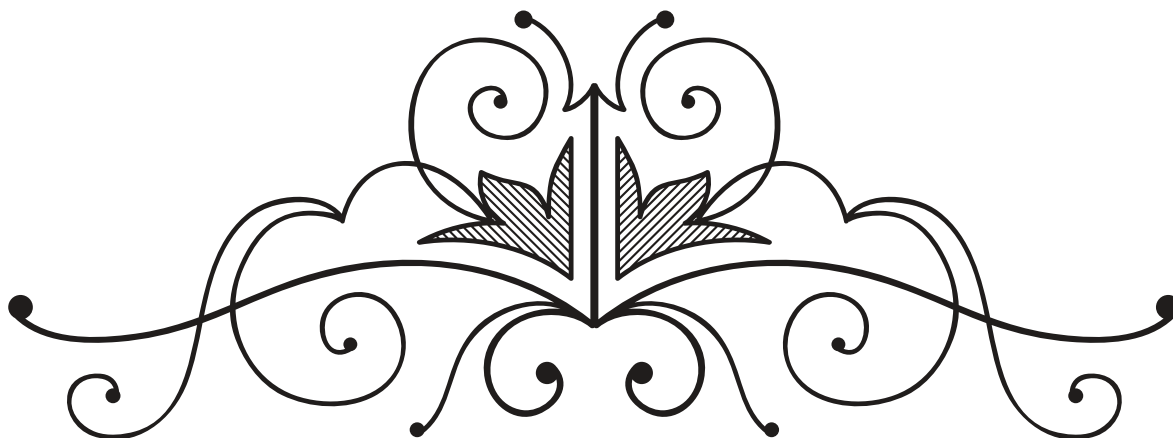
- Iote de ce te strigai eu...
Nu mai vreau calu și căruța, să mă reped
Până la nenea în vale, în Gabru,
Să duc niște bulendre până-n sară
Dă-mi ăl măgar, că e mai bine.

- Te treziși târziu, moș Pătrule,
Acu plecă socru meu cu el în deal,
La târlă.
Nu-și termină răspunsul, că dinspre grădină
se auzi:

- I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha.
Atunci, bătrânul se ridică pe gard,
Văzu măgarul și zise:

- Bă, Colae, ăla di colo, de la nuc
Nu e măgarul tău ?!

- Ba da, dar acolo îl leg eu
Când nu vreau să-l dau...

Constantin Lupeanu

FEMEIE CĂSĂTORITĂ

Femeie căsătorită fiind, Iuliana a întors spatele vieții ei de până atunci, s-a rupt de prieteni, n-a mai răspuns cu entuziasm evenimentelor din neam, clădind un univers nou: ea și Gelu, apoi: ea, Gelu și Ina.

Se căsătoriseră din dragoste, Gelu și Ina, își juraseră credință și ea a luat în sinea ei hotărârea de a se limita la un singur bărbat, soțul ei.

În noaptea nunții, nici unul dintre ei nu era virgin.

Făcuseră dragoste cu câteva luni înainte, în fapt se petrecuse un schimb de parteneri. Gelu nu făcea parte din cercul ei de prieteni. Brașovul este și nu este un oraș mare. În anul acela, de 1 Mai, ea și prietenul ei de atunci plecaseră la mare cu trenul și în vagon se împrieteniseră cu alți tineri. Prietenul ei fuma și până la Constanța a stat mai mult pe coridor, unde a cunoscut-o pe Rida. Rida lucra la o bancă, iar prietenul acesteia, Gelu, avea o mică afacere. În drumul de întoarcere la Brașov, au stat în același compartiment, ea și Gelu în vagon, Rida și prietenul ei Andrei pe coridor, cu fumătorii. Schimbul de prieteni s-a petrecut pe neobservate, cuplul Rida-Andrei n-a rezistat decât până în toamnă, însă ei țineau mai mult unul la altul, cu fiecare lună. Iuliana s-a mutat la Gelu chiar din vară, în anul următor s-au căsătorit, iar peste încă un an a apărut Ina, o brunetă și cu ochelari de strabism.

Generația ei nu pune preț pe feciorie, iar Gelu nu a întrebat-o niciodată câți prieteni avusese, cu câți se sărutase, cu câți urcase în pat. Ea îl chestionase pe el cu finețe, treptat, pe etape, coroborase cu ce-i spusese mama lui și știa că el nu se dădea în vânt după femei, încât îl lăsa liber. Nici nu se putea altfel. El își avea afacerea lui, care-l ținea departe de casă de dimineață până seara. Numai el știa pe unde umbla, cu cine se întâlnea. Ea nu-l descosea, observase că lui nu-i plăcea să vorbească despre munca lui. I-o spusese de la început:

– Nu-mi place să vorbesc despre afacere. Când vin acasă, mi-o scot din cap. Vreau liniște, bucurie, vreau să mă încarc pentru a doua zi.

Ea, în schimb, îi spunea tot. Ce atmosferă era în cancelarie, care profesori erau în rivalitate, ce aventuri amoroase se încingeau și cum se destrămau, cum o ascultau elevii, îi pâră pe unii mai obraznici etc. Preda istoria. Avea capul plin de date și de formule, înșiruiuri ale unor cauze pentru fiecare moment istoric. Cum a avut loc cutare acțiune, de ce s-a întâmplat așa și nu altfel în cutare moment. Îi învăța pe copii să

înțeleagă istoria ca pe un șuvoi de cauze, întâmplările fiind doar consecințele acestora.

– Nu vreau cine știe ce explicații științifice, zicea adesea. Mie să-mi spunei de ce a fost așa și nu altfel.

Casa lor era la marginea orașului, aveau puțină curte și grădină. Era îndrăgostită mai ales de vișinul mare, înalt, din mijlocul curții, care la nici un metru de pământ se despicase în două trunchiuri puternice.

De la fereastra ei vedea vișinul înflorit primăvara devreme și puzderia de petale alb-roșii îi umpleau sufletul de bucurie. Vișinul era reazemul zilelor ei. Nu era zi să nu-l privească pe fereastră, imediat ce se scula și nici să treacă pe lângă el fără să-l atingă, să-l mângâie cu dragoste, ca pe o ființă umană, să-și ridice privirea, din ușă sau din poartă și să-l admire în întregime. Cel mai fierbinte îl iubea când era înflorit și când vișinele se înroșeau. Îi plăcea să pună după urechi câte două vișine gemene, cu cozile unite, și ținea minte că odată un necunoscut șoptise ca pentru sine, trecând pe lângă ea:

– Sâni ei ca două vișine. Ce splendoare!

Viața dusă într-un cadru bine stabilit, familia, slujba, orașul, casa, s-au tulburat toate într-o zi, când i s-a părut că l-a văzut pe Gelu cu o blondă în mașină. Ea își terminase cursurile și se duse la galeriile de artă, să vadă tablourile expuse de un coleg. Primul gând a fost unul de compătimire: ce mult muncește, mereu e pe drumuri! Apoi, în fața unui nud, în expoziție, i-a apărut capul blondei de lângă Gelu, revelație de o clipă, pentru a-i da peste cap toată ziua. A scurtat vizita, a renunțat să intre prin magazine, pentru a se informa cu ce e nou, cum făcea de obicei, și până seara a făcut fel de fel de planuri de abordare a lui Gelu. A fost mai dragăstoașă cu Ina, în schimb nu s-a putut concentra când a redactat planul lecțiilor de a doua zi. Gelu a venit târziu, supărat că pierduse o afacere, obosit, încât Iuliana și-a lăsat baltă planul de abordare la care se gândise. În zilele următoare, Gelu era preocupat de una sau de alta și ea s-a dat bătută și a dat uitării episodul. Abia peste câteva săptămâni, când o colegă i s-a plâns că soțul o neglijează, semn că are o aventură, i-a răsarit și ei în minte trecerea aceea a mașinii lor, cu Gelu la volan și o blondă alături.

– Cum adică te neglijează? a întrebat-o pe colegă

– Nu se uită la mine, nu ia seama la ce-i spun, lipsește de acasă...

– Ei, și tu! O avea omul treburi presante.

– ...și mai cu seamă nu se culcă cu mine, înțelegi? Mai că nu mă atinge în pat, dragă, nu te face că nu înțelegi!

Iuliana nu i-a spus nimic colegei, dar și ea trecea prin asemenea momente. L-a observat pe Gelu în manifestările înșirate de colega ei. Și el se purta întocmai. Dragoste nu mai făcuseră de luna trecută. Seara, el a adormit imediat în jumătatea lui de pat! S-a lipit de el, iar el s-a separat repede. Atunci a dormit exact pe mijlocul patului, lăsându-l pe el să doarmă pe

marginile. O amuza gândul că, bietul de el, doarme jumătate pe saltea și jumătate pe dunga patului sau fără sprijin, numai să n-o atingă pe ea. În ziua următoare, Iuliana s-a dus la coafor și și-a făcut părul, a ales o nuanță nouă de oă pentru unghii, și, sfătuită de fetele de-acolo, și-a smuls cu ceară părul de sub braț și părul pubian, lăsând doar o dără cu floci, pe mijloc, și aceia tăiați scurt. Când Ina a revenit de la grădiniță, i-a aranjat și ei părul și amândouă s-au îmbrăcat elegant. Ea și-a pus o rochie care știa că-i place lui, pantofi cu toc înalt, încât se mira singură ce picior lung are și ce linie rafinată. Aranjaseră masa, cu o lumânare groasă, roșie în mijloc și se amuzau amândouă, o Iuliană ca o copilă și o Ină ca o domnișoară, dansând, jucându-se. Gelu a ajuns după ora nouă. Fetița adormise pe canapea. În loc să-i admire ținuta, Gelu i-a spus că n-are inimă, chinuie copilul, în loc să-l fi dus în pat de vreme ce el fusese reținut cu munca.

– Ne aranjaseră amândouă pentru tine!

– Ai prea mult timp liber! constată el. Ar trebui să dai niște meditații.

– Crezi?

– Dacă nu pentru bani, măcar să te țină ocupată, să te perfecționezi tu însăși!

Gelu se încuie în baie, iar când ieși se făcuse ora zece. Mâncară repede și se culcară. În baie, înainte de a se băga sub duș, Iuliana se privi în oglinda care ocupa tot peretele din stânga, din fața chiuvelei. Oare nu mai sunt atrăgătoare? se gândi, privindu-și fața rotundă, cu nas puternic și gura bine trasată, cu buza de jos plină, îmbietoare. Avea urechi mari, bunicul din spre mamă spunându-i odinioară că va avea o viață aventuroasă și o bătrânețe îndestulată. Sprâncenele, coadă de rândunică, abia fuseseră pensate și trasate, dar Gelu nu le văzuse.

„Cap de lebedă neagră”, așa o congratulase un coleg, „pe un gât lung, cât lungul lumii”. Părul Iulianei avea nuanțe ivorii și-i cădea ștregărește pe frunte ca la optsprezece ani. Ca la optsprezece ani, îngână. Se întoarse spre duș și oglinda îi dezvăluia șoldul fin, înalt, pornind parcă imediat de sub sâni. Deschise dușul la maximum și lăsă apa să-i curgă peste piept, umeri și spate. Se spală cu grijă și hotărî să nu folosească săpunul sau vreo pomadă, să fie ea de totdeauna. Pentru Gelu.

Pe mijlocul patului, Iuliana se mângâie la subțiri și își plimbă degetele pe linia unde păstrase părul pubian, închipuindu-și că mâna lui Gelu o răsfață. Între ea și el era un gol, pe care ea-l numi: depărtare. Își aminti câteva versuri. Cine le scrisese?

Depărtarea e atunci când mi-e dor,

Eu zic că depărtarea e dor,

E când îmi lipsește ceva,

Nu neapărat cineva

Dacă mi-e dor,

Iubirea e depărtare.

Îmi lipsește vișinul, chiar dacă e lângă geamul meu,

Nu era el și este departe,

Îmi lipsesc vișinele să-mi strepezească dinții

Depart e imposibilitatea iubirii,

Toate sunt departe.

I se întâmplă exact ca la optsprezece ani, atunci, după petrecerea de absolvire a liceului. Dormea cu Muțunache – așa numise ea o păpușă-băiat, un fel de Răs-Lungilă din cârpe cu brațe și cu picioare nefiresc de lungi. Noaptea, când peste lume se lăsase aripa întunecoasă a magiei, Muțunache prinsese viață, o trezise și o invitase la vals. Era îmbrăcat elegant. Lepădase veșmântul lui obișnuit din cârpe și-și pusese haine de gală, pantofi de lac. Ea își trăsese pe trup prima rochie pe care o găsisese. Dansaseră amețitor, el în pantofi de lac și ea în picioarele goale. În timp ce dansau, el îi spunea că este atât de frumoasă, cum alta nu se află pe pământ. O asemenea cu luna, cu zâna zorilor și o încredința că fiecare cuvânt pe care i-l spune este adevărat. Amețiți de dans, au căzut pe pat și în clipa următoare erau goi, strâns îmbrățișați. S-au iubit, lăsând simțurile să se dezlanțuie.

Acum ce-i venise să-l scoată pe Muțunache din fundul unui sertar? Când el îi spuse din nou că este frumoasă cum alta nu se găsește pe pământ, ea ripostă:

– Nu mai am optsprezece ani. M-am împlinit cumva, uite nici sâni nu mai sunt la fel.

– Ești încă și mai frumoasă, ascultă-mă bine, Iuliana, zise el. Sâni tăi sunt bogați, rotunzi, baloane de foc, de culoarea vișinei coapte.

Muțunache se aplecă, îi scoase un sân din rochie și-l sărută fulgerător, în timp ce se răsuceau, iar când căzură în pat, îmbrățișați, ea-i simți dinții peste sfârscul stâng și se dezlanțuiră în iubire la fel ca atunci.

A doua zi, Iuliana îl găsi pe Muțunache lângă ea în pat și se rușină.

Întâmplarea se repetă trei seri la rând. În ziua a patra, ea-l înghesui pe Muțunache înapoi în fundul sertarului, acoperindu-l cu alte lucruri și hotărî, așa, deodată, să-l ierte pe Gelu, orice-ar fi. Ce e dragostea? Ce-i răscolește pe oameni? Ce caută? Și până la urmă ce găsesc?

În timp ce-o îmbrăca pe Ina, se pomeni vorbindu-i, de parcă ar fi fost la vârsta ei:

– Dacă cineva te-a dezamăgit o dată, mai dă-i o șansă. Oricine are dreptul la o șansă, nu-i așa?

– Așa e, mami.

George Geafir

ȘCHIOPĂTATUL, SPORT NAȚIONAL

MOTTO:

„Alături de șchiopi te înveți și tu să șchiopătezi”-
proverb grecesc.

Strâmtorată materialicește, madam Georgescu, de altfel persoană de extracție intelectuală, cu un venit modest, dar constant, așa cum colegele bugetare își cumpărau hanțe de second-hand de la târgul de săptămână, pentru a face economie la economii, își duse pantofii la reparat, la un meșter cu autorizație de persoană fizică, eliberată de primărie și, pe de altă parte, plătitor onest de taxe și impozite.

Pantofii erau aproape noi, numai că unul din tocuri, la o călcătură strâmbă, se rupsese.

Reparația gata la termen, iar madama încântată de promptitudine, își propuse a-i lăsa meșterului bacșiș. La probă, însă, simți că ceva nu e în regulă și își exprimă nemulțumirea în fața cizmarului:

- Tocul. Nu calcă bine, parcă ar fi înclinat.

- Nu-i nimic, doamnă. Ca orice lucru nou, tocul trebuie rodat. Până acasă se dă după picior.

Fire neîncrezătoare, poate și pătită, când ajunse la plată, se răzgândi în ce privește bacșișul și ceru restul până la ultimul bănuț, ceea ce stârni mișcarea din buze aproape imperceptibilă a meseriașului.

*

Afară din atelier, doamna Georgescu făcu doi-trei pași, cu milă, parcă să nu strivească pământul; înaintă cu mare atenție: piciorul stâng îl simțea frânt din genunchi și fugi spre înainte.

Doi trecători, curioși și în risc de a-și suci gâtul iremediabil, își ziseră compătimitor:

- Păcat de ea, că e tânără, zise unul.

- Altfel, e o femeie frumoasă, completă celălalt.

*

La traversarea străzii, o mașină opri în dreptul nefericitei:

- Bună ziua!, i se adresă duduia de la volan, cu capul scos pe geam. Sunt de la Asociația pentru Protecția și Ajutorarea Persoanelor Vulnerabile la Abuzurile Sistemului. Adică de la APAPVAS, rosti ea, cu dicție de specialist.

- Bine, și?, i-o reteză madam Georgescu, în mod necaracteristic sieși.

- Vă așteptăm la noi, la sediu. Să vă înscrieți în asociația noastră. Veți beneficia de multe facilități. Și-au scos certificate de vulnerabili aproape toți

parlamentarii, pentru a fi scutiți de impozite pe salarii. Dumneavoastră de ce nu, doar sunteți legal îndreptățită!

- Regret, stimată doamnă, dar eu sunt întreagă, sănătoasă la trup și la cap. Tocul e de vină.

Străina răsuci cheia în contact și, înainte de a demara puternic, mai apucă să zică:

- Și totuși, vă așteptăm!

*

Madam Georgescu se căzni să meargă cât mai departe, ca într-o misiune primejdioasă, a pușcașilor marini.

- Săru' mâna, nu vă fie cu supărare, i se adresă mai apoi un bărbat bine înțolit. Sunt patronul firmei „Talpa țării”, care, cu mine în frunte, ne-am gândit să facem o sponsorizare de ajutorare. Văzându-vă, mi-am zis că ați fi persoana potrivită. Ați primi un important ajutor bănesc iar noi ne-am face publicitate.

- Domnule, nu sunt ceea ce par a fi. Nici șchioapă, nici oarbă, se zborși doamna Georgescu, a cărei opinie personală era că defectele fizice reflectă tot timpul infirmitățile morale, și supărată că ea, persoană compatibilă cu principiile eticii, ar putea fi percepută altfel. Merg așa din cauza tocului prost reparat, lămuri ea. Apoi către sine: ”Îl reclam la protecția consumatorului pe ciubucar!”

- Dacă-i așa, mă iertați, se scuză patronul, și își văzu de drumul său. Dar cum, oamenilor de acest gen, le stă capul numai la afaceri și câștiguri mari, întreprinzătorului îi veni o idee cel puțin năstrușnică: un model de pantofi cu tocuri în „X”, ambisex, adică să poată fi purtați, deopotrivă, de bărbați și de femei și, se subînțelege, și de aceia care sunt, în același timp, bărbați și femei.

*

Proiectul se materializă repede și, în timp record, o serie mică de încălțăminte, marca ”Talpa țării”, apărură pe piață, cu publicitatea de rigoare: „Ia-ți pantofi cu toc în „X”, care-ți vin tocmai la fix!”

Cei mai receptivi la noutate fuseră tocmai parlamentarii și membrii guvernului, la început doamnele, apoi domnii, cu scopul nemărturisit de a-și atrage capital politic, dar și pentru că patronul era unul din sponsorii deloc de neglijat ai partidului de guvernământ.

- Să arătăm lumii că ceea ce vorbim musai punem în aplicare, argumentă o doamnă ministru, într-o pauză a ședinței de guvern, iar la prima deplasare pe teren în Moldova, grav afectată de inundații, merse prin nisip în pantofi cu tocuri în „X”, așa încât, vrând-nevrând, își plecă fruntea până la pământ ca semn de respect pentru împiedicării țării. Mai mult chiar, oamenii rămași fără acoperiș primiră pantofi cu tocuri în „X”, alături de haine uscate, păături și hrană...

”Avem și pantofi frumoși”, zise doamna ministresă în timp ce oamenii se înghesuiau să primească ajutoarele. „Pantofi noi-nouți, nu ca aceia găuriți în talpă, pe care îi purta Jeffrey Franks, bossul F.M.I. în România”, mai glumi dânsa.

*

Și, fără a uita episodul cu președintele Băncii Mondiale, Paul Wolfowitz, care umbla pe mapamond cu ciorapii rupți, parlamentarii români nu se lăsă mai prejos: în sală puteau fi văzute atât ilustre fețe vârstnice, ajutate de cârje, bastoane, chiar și de cărucioare, cât și mai tinere fețe cu mers de veritabili echilibriști și, chiar mai mult de atât, cu șosete rupte, pantaloni bazonați, chiloți, la dame, zdrențuiți, sacou tocit în coate, cămașă uzată la guler, maieu ciuruit ca o țintă în poligon, sutien subțiat la cupe, fular deșirat, haină jerpelită, de piele, pălărie roasă de molii, pantofi tip bărcuțe, cizme scâlciate...

*

Firma „Talpa țării” ajunsese renumită pentru produsele sale de încălțăminte, cărora, în termenul cel mai scurt, le asigură o largă diversificare, iar cifra de afaceri atinse cote greu de imaginat, spre satisfacția patronului, dar și a partidului de la guvernare, ghiftuit financiar în vederea apropiatelor alegeri.

Cu toate că multe lucruri, cum ar fi democrația, adevărul, ideile, legislația, economia, după unele păreri șchioapătă rău, iar, după altele, doar pe alocuri, viața merge înainte.

*

Șchiopătatul deveni, curând, sport național; chiar și Guvernul șchiopăta.

Numai madam Georgescu își purta mai departe propria cruce. Femeie cu origine intelectuală, cum îi plăcea să se autocaracterizeze, și care, adesea, se vedea una cu talpa țării, cu acea temelie sortită să poarte greul, trecuse pe lângă noroc sau norocul pe lângă dânsa, fără să știe a-și vinde imaginea, chiar dacă această imagine era una de conjunctură.

Vorba ceea: Dumnezeu îți dă, dar nu-ți pune în traistă...

Ion R. Popa

DOAR UN CAZ ÎNTÂMPLĂTOR

Îndată ce senatorul Calelungă Remus a oprit BMW-ul pentru a-și găsi telecomanda ca să deschidă poarta la somptuoasa-i vilă, Narcis, fiul său, a și deschis portiera și a venit alături:

- Tati, mi-ai adus dronă? Mi-ai spus că, dacă nu mai lipsesc de la școală, chiar dronă îmi iei. Și, săptămâna asta, nu am avut nicio absență.

- Eu credeam că tu ai înțeles. La vârsta ta, nu poți avea dronă de care dorești tu. Trebuie autorizație, iar pentru a obține asta înseamnă să îndeplinești niște

condiții, aproape ca un pilot; tu nu ai nici carte de identitate încă.

- Ba eu cred că nu ai vrut să dai câteva mii de euro pentru mine; nu cred că un parlamentar ca tine nu ar putea să facă atâta lucru pentru fiul său, și a început să smiorcăie.

- Hai, te rog, liniștește-te! Data viitoare te iau cu mine în Capitală și îți voi cumpăra tot ce dorești..., a încercat să-l îmbuneze senatorul.

- Să știi că, dacă nu-mi iei dronă, mă mut la mama, și l-a spionat pe sub gene pe tată.

Au intrat în curte, au garat mașina, au observat că, în sufragerie, deja îi aștepta masa. În timp ce Remus se spăla pe mâini în baie, Renata, soția sa, a venit cu prosopul cerut de către acesta și a prins momentul pentru a-i spune:

- Dirigintele lui Narcis iar a sunat ieri și mi-a spus că fiu-tău a făcut altă boroboacă pe la școală: l-a lovit rău în ochi pe un coleg. A venit fratele aceluia la școală cu gândul să-l bată, dar... norocul că Narcis nu mai era acolo.

- Ce tot mă tracasează atâta dirigintele ăsta cu telefoanele lui? De ce nu au grijă de copii când sunt la școală? Ar vrea doar salarii mari? Atâta job au și ei... Eu duc grija unei țări întregi... Vor ca eu să le fac lor ordine în ogradă? Uite, o să mă duc luni. Anunț la Senat că s-a ivit o problemă în circumscripție și rămân aici.

A intrat Istodor, tatăl său: un bărbat încă voinic, robust, cu părul argintiu:

- Dacă e vorba de Narcis, află că m-a oprit domnul Văduvescu – îl știi, stă la capătul străzii – și m-a făcut atent că Narcis umblă cu un vecin al său, mai în vârstă, client al poliției, a stat și prin arest. Au de obicei și joacă mingea în intersecție, sunt claxonați, dar nu se dau la o parte. Într-o zi, au lovit parbrizul unei mașini, i-a alergat șoferul până... Dacă te duci la școală, bine faci; Ion Dragomirescu, dirigintele lui Narcis, e om cu facultate și experiență, e o plăcere să discuți cu el, a încercat să-l tempereze tatăl.

- Crezi că o să mă intimideze? O fi și în Opoziție? Și eu am două facultăți cu cea politică, plus un doctorat, s-a împăunat senatorul.

- El nu e în niciun partid. Nici la voi n-a vrut, a refuzat, îi displac toate.

Luni, pe la ora 10, senatorul Calelungă a parcat sub ferestrele frumosului local de școală și a intrat. S-a oprit la cabinetul directorului și a deschis fără să bată la ușă. L-a surprins însă prezența secretarei, o tânără blondă, cu cercei și inel de aur, un corp mlădios și ca tras prin inel. La rândul ei, aceasta a rămas șocată de pătrunderea intempestivă a... senatorului.

- Uite ce surpriză! Eu eram hotărât să mă răfuiesc cu un prăpădit de director, și iată ce minune de fată îmi iese în cale!

Se apropie, îi prinde mâna, gest la care fata, timorată, nu protestează. Apoi, o întreabă pe un ton distant, privind-o insistent în ochii ei albaștri:

- Cine ești tu?
- Eu sunt Loredana, secretara școlii.
- Cum de a ajuns asemenea frumusețe să se ofilească într-un mediu provincial? și abia acum a dus mâna fetei la buze, sărutându-i-o cu ardoare.
- Nu am reușit la facultate și tata mi-a găsit postul acesta care să-mi dea posibilitatea să mă pregătesc pentru a reuși data viitoare, a fost sinceră Loredana.
- Cine e tatăl tău?
- Inginerul Emil Mâzgală, ...de la Consiliul Județean.
- Cum de te-a plasat aici? Dar lasă, o să te iau eu la cabinetul meu teritorial, și așteaptă reacția Loredanei.
- Doar până intru la facultate, și l-a privit curioasă pe intrus.
- Las-o încolo de facultate, intră în partid, vino la biroul meu parlamentar și o să obții ce diplomă vrei, apoi doctoratul!
- Nu știu ce-o să zică tata, a zâmbit ea șagalnic, semn că îi surâdea perspectiva descrisă de senator, în timp ce pieptul îi zvâcnea de emoție.
- Cum să nu vrea? Măine o să vină cineva de la biroul meu senatorial și o să începeți procedura de transfer.
S-a deschis ușa dinspre cabinet. A apărut directorul Diaconescu Vasile, un bărbat înalt, puțin cărunt și destul de... voluminos. Când a dat cu privirea de senatorul Remus Calelungă, și-a corectat instinctiv ținuta, a afișat o figură radioasă și s-a îndreptat către acesta cu mâna întinsă.
- Să trăiți, Domnule Senator! Ce plăcere să vă avem printre noi. Prezența dumneavoastră oricând ne onorează! Vă rog să luați loc! Uite că domnișoara Loredana nu v-a servit cu nimic...
- Dar ce, ne cunoaștem?
- Sigur că da, din campania electorală; în noaptea alegerilor eu vă răspundeam la telefon și așa v-am ținut la curent cu tot...
- Ahaaa! Dar acum de ce merg prost treburile în școala asta? a schimbat foaia senatorul.
- Prost? Cum așa? La județ, tot timpul suntem laudați, a fost uimit directorul.
- Am fost sesizat că este indisciplină, nu se fac orele, sindicatul taie și spânzură, că aveți elevi care au ajuns gata să își scoată ochii, intră în școală aurolaci, părinți care au venit aci ca să-și facă singuri dreptate și s-au luat de piept cu diriginții și câte altele...

- Domnule Senator, mă iertați, vă rog! Eu am fost capacitat total de dumneavoastră, secretara e tânără și nepricepută, noi cu ce vă putem servi sau, mai bine, mergem la restaurant și discutăm acolo...

- Cu nimic, nu merg nicăieri, iar pe secretară trebuia să o fi învățat până acum ce trebuie să facă în astfel de situații. Dar o voi instrui eu, fiindcă ți-o iau de-acți! Nu putem lăsa o făptură atât de gingașă și fragilă să... se topească în climatul acesta ostil. Cum ajutăm noi tineretul? s-a înfuriat din nou. Unde este grija pentru om? Crezi că eu dorm în Parlament? Eu conduc comisia de specialitate pentru drepturile omului, pentru care am și un doctorat.

- Așa este, aveți dreptate, Domnule Senator, dar lăsați pe mine! O să vedeți...

- Știți doar să deranjați părinții copiilor și vreți să vină un senator ca să vă facă ordine? Diriginții de ce îi mai aveți, de ce îi mai plătiți? Aveți aci pe unul Dragomirescu Ion, care tot tracasează familiile elevilor cu telefoane.

- Îl chem imediat, a vrut să-i abată atenția directorul.

- Nu vreau să-l văd și nici să-l aud. Când mai vin pe aici, să nu-l mai găsesc diriginte.

A sunat de pauza mare. De la etaj, unde se aflau cele mai multe săli de clasă, a răzbătut vacarmul ca un vuiet. Toți s-au mirat.

- Mă duc eu ca să văd ce se întâmplă, s-a oferit secretara, la semnul directorului.

- Uite, directoare, ce e în școala ta! Ca-n codru...

- Un elev a căzut de la etaj, i-a informat secretara la înapoiere.

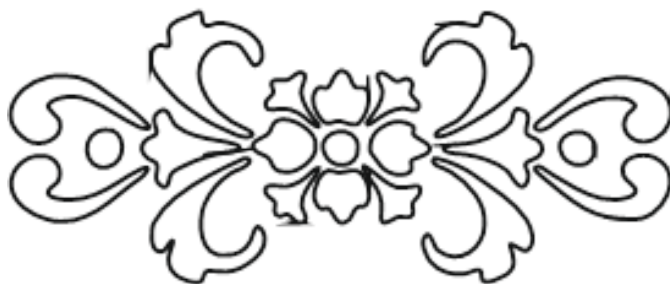
- Aoleo! s-a alarmat directorul. Mă scuzați! Mă duc ca să văd...

În hol a fost întâmpinat de femeia de serviciu, care a spus:

- Pacostea aia de elev de la a VII-a B, când să iasă în pauză, în ușă dădu nas în nas cu părinții lui Mădălin, care a rămas fără un ochi din cauza lui. Veniseră pregătiți, i-auzi, ca să-l învețe minte, dacă acasă n-o avea cine. De frică, pacostea o luă îndărăt, deschise fereastra și sări. Nimeri pe o mașină. Copiii care năvăliră la fereastră spuseră că nu păți nimic; se ridică și o rupse la fugă. Dar mașina, a cui o fi de-o puse aci pe rondurile de flori, e turtită rău.

Auzind discuția, senatorul a ieșit îngrijorat:

- Aia e mașina mea. Vezi, directoare, ce pot să facă elevii tăi? Acum ești bun de plată!

Teodor Oancă

O FELICITARE

-Săptămâna viitoare e ziua de naștere a kolegei noastre.

-Da. Așa e, pe 17 decembrie.

Îi spun lui Vasile că anul trecut i-am trimis Letiției o felicitare prin calculator în termeni obișnuiți, dar la sfârșit am adăugat „și să rămâi frumoasă”. Mi-a răspuns tot prin calculator, dar scurt: „Mulțumesc”. A doua zi ne-am văzut pe coridor, ne-am salutat și nimic altceva. O fi crezând că vreau să-i fac curte.

-Chiar așa? Doar știe că ai copii mari.

-Poate știe și faptul că sentimentele nu au vârstă. Eu am fost imprudent scriind vorbele acelea de la sfârșitul felicitării.

-Sunt sigur că n-o să le mai repeți.

Vasile are dreptate, dar o felicitare nu pot să nu-i trimit. Nu vreau să creadă că acum o văd altfel. Recunosc că n-am exagerat cu nimic, nu e numai părerea mea. Directoarea o ia la toate întrunirile la care trebuie să participe. Sarcinile de serviciu ale Letiției sunt motiv să fie chiar și în atenția presei. Nu o dată i-a apărut și fotografia în ziar, însoțind un reportaj. Dar acum ziua aniversară e cu totul altceva. E în obișnuința mea să nu mă repet. Găsesc în calculator foarte multe persoane sărbătorite. La unele văd o adevărată ploaie de felicitări. Dar cei care scriu parcă sunt vorbiți să nu se abată de la un șablon prestabilit. Însă au dreptate. Poți să începi fără să spui "La mulți ani!" și să amintești de bunăstare și de fericire? Până săptămâna viitoare nu mai e mult, parcă văd că încep să nu mai am liniște. Nu știu să fi trecut cândva prin stări ca aceasta. Cum aș putea să evit cărările bătătorite într-un caz ca cel de acum? De multe ori se trece cu vederea peste acest lucru, se reține intenția și surpriza că ziua onomastică sau de naștere n-a fost uitată. Ce spun eu acum e la modul general, dar în cazul Letiției și al meu lucrurile par altfel. Am deja experiența de anul trecut. Nu cred că a fost prea măgulită de vorbele mele, însă felul cum a răspuns cuvintelor mele sincere, care n-au lăsat loc unor interpretări de altă natură, m-au pus în situația de a-mi reproșa buna intenție pe care am avut-o.

*

Azi e în 16 decembrie. Trec în revistă o sumedenie de posibile felicitări cu care să mă achit de obligația colegială de a-mi felicita colega de ziua nașterii. Vreau cu tot dinadinsul ca felicitarea mea mai mult să sugereze decât să spună de-a dreptul ce vreau să transmit. Dar ce vreau eu e poezie curată. O idee îmi fulgeră pe dinaintea ochilor. O aștern pe hârtie, citesc, adaug, șterg. Cu greu se plămădește ceva. E trecut de zece seara. În final mă declar mulțumit. A rezultat un catren. Îl citesc a nu știu câta oară. Nu vreau să impresionez pe nimeni, cu atât mai mult pe Letiția. Mi-o imaginez văzând textul pe ecranul calculatorului. Aș vrea s-o văd citind catrenul:

De ziua ta, chiar ger să fie,

E un prilej de bucurie

Că pot urarea să ți-o spun

Prin șoapta gândului cel bun.

Mă întreb dacă îmi citește gândul abia șoptit. Măine mă voi convinge. Acum îi trimit textul și închid calculatorul.

Victor Martin

MAȘINA DE SCRIS CĂRȚI

Prima ruptură temporală a avut loc în 16 decembrie 1999. Unii i-au spus revoluție, alții i-au spus lovitură de stat, iar cei mai mulți, lipsiți de posibilitatea de a interpreta corect faptele, înspăimântați și căzuți în misticism, au strigat că, pur și simplu, a coborât Dumnezeu pe Pământ.

Bineînțeles, pentru nenumăratele asociații de emancipare și protecție a femeilor, Dumnezeu nu este un bătrân cu barbă lungă și albă, ci o blondă cu picioare lungi și ochi albaștri.

Bineînțeles că, pentru nenumărate asociații ecologiste, Dumnezeu e un spirit vegetarian, ce emană din fiecare plantă, o împletire de efuziuni, ce ne cuprinde pe toți și iese, apoi, din noi, pentru a se alătura aceluiași duh frumos mirositor. Bineînțeles că, pentru un popor ca al nostru, Dumnezeu este președintele.

Obișnuiți să creadă orice, oamenii au înghițit această gălușcă, pe nemestecate. Sunt obișnuiți să

creadă orice. Munca te schimbă; de ce nu te-ar schimba și un car de vorbe goale? Obişnuieți să se creadă diplomați, să spună adevăruri diferite la interlocutori diferiți, aceştia sunt deranjați prea puțin dacă trăiesc în vis sau în realitate, preocupându-se doar de stomac; nu au nici un interes să se ridice la înălțimea propriilor lor greutatea corporale.

Un mic număr de intelectuali și-au pus întrebări privind posibilitatea ca tot ce e în jurul lor să fie realitate și și-au răspuns tot ei între ei. Cine să-i bage în seamă?

Nu faptul că o mână de oameni, aflați în eşalonul doi al unui partid unic, ajutați de forțe mai mult sau mai puțin obscure, a pus mâna pe putere, îi nedumerește. Alta e cauza nedumeririi lor, cauză care îi duce cu gândul că totul se petrece în ireal: faptul că, au sau n-au treabă cu arta scrisului, o puzderie de indivizi, profitând de poziția lor în sistemul de conducere, s-au apucat de scris. Faptul că o fac cu o atât de absurdă seriozitate, e un element în plus în favoarea teoriei. În majoritatea cazurilor, cărțile lor vor să demonstreze justetea unei cauze fără să le-o ceară nimeni.

Pentru că lucrul cel mai greu este să supraviețuiești propriilor tale pretenții, scârbiți, intelectuali au început să se organizeze în grupuri de tip sectant și să se roage ca societatea să se trezească din somn. Mulți își spun că n-ar trebui să lase scrisul pe mâna neaveniților, că e posibil să nu fi fost o ruptură, ci doar o suprapunere de planuri temporale, unde fiecare scapă cum poate, fie integrându-se într-un timp pseudo-revoluționar, fie ieșind în afara timpului, pentru a trăi într-o țară inexistentă.

Au apărut politicienii, într-un spațiu care n-a avut niciodată oameni politici adevărați. Nici aceştia nu pot fi adevărați; sunt niște iluzii: încearcă să înlăture prostiile înaintea eliminării prostiei. Prin scris, ei încearcă să-și justifice niște gesturi despre care habar n-au dacă sunt bune sau rele, dacă sunt exact gesturile optime sau sunt simulacre ale gesturilor politicienilor din țările vecine. Prin cărțile lor, încearcă să nu mai fie ceea ce au fost și chiar mai mult.

Când realitatea depășește puterea de imaginație, minciuna și adevărul devin sinonime; nimeni nu-și mai bate capul cu noțiunile de bine și rău.

Te poți îmbăta și cu apă chioară și te poți trezi și cu alcool, își spun cei care caută să se trezească. Morți de beți, unii intelectuali au viziunea unei realități virtuale și, pentru scurt timp, au impresia că dețin cheia fericirii de a părăsi această pușcărie a spiritului numită imaginație.

„Visul care a dezvăluit bunăstarea poporului”, este o carte realizată, de o cruzime înspăimântătoare, rezultat al unui astfel de coșmar elitist, unde se explică, pe înțelesul tuturor, de ce nivelul de trai crește mult mai repede decât salariile. Aceasta este cartea care a introdus, pentru prima dată, noțiunea de etocrație, orientare sociologică, potrivit căreia, în societatea contemporană, rolul de conducere ar reveni enotehnicienilor, specialiști în etocrație, știință a vinificației și produselor derivate ale viei și vinului.

Au apărut nenumărate monografii despre curiozitățile medicinei de la noi, despre hidroterapia de șoc, despre faptul că forma obrazilor indică temperamentul care cere pumni, despre arta unor tradiții demult apuse în Apus și altele.

Cartea despre berea indiană ayurvedică și berea românească ayuristică s-a vândut ca pâinea caldă. S-a scris despre privatizarea societăților secrete, despre faptul că aritmetica mărește potența, despre universul paralel al presei independente, despre tehnica autocontrolului intern muncitoresc, despre tehnici de vindecare la popoarele dispărute, despre primul-ministru și fenomenele lui paranormale și multe altele.

Nici profesorii n-au fost iertați; ei pot studia în vacanțe „ABC-ul meditațiilor și instrumentele lui de lucru”. ABC-ul face reclamă truselor de instrumente de lucru, foarte scumpe, dar foarte utile, dacă vrei să-ți rotunjești bugetul familial.

Președintele a scris „Involuție pe platformă” și o carte de interviuri numită „De vorbă cu îngeerii mei păzitori, despre modul cum se antrenează”.

Drept replică la „scrisoarea celor 6” și „scrisoarea celor 300”, a apărut și „Scrisoarea celor 23 de milioane”.

Basmul „Tinerețe fără bătrânețe: metodă bugetară de economisire a câtorva milioane de pensii” a stârnit entuziasmul scontat în rândul tinerilor economiști, dar a ridicat în picioare bătrânii din pragul pensionării. Pensionarii acuză tinerețul de instigare la genocid, iar tineretul acuză pensionarii că s-au înmulțit și vor pensii din ce în ce mai mari, în condițiile în care, o jumătate de secol, au stat de pomană sau au muncit de pomană, lăsându-le lor repararea economiei pusă pe butuci.

Cartea de ghicitori „Previziunile primului-ministru” se vrea, în același timp, și tratat de religie economică pentru micii călugări, și roman de anticipație.

Nu puteți ști ce tevdură a putut isca ordonanța privind introducerea rostirii magice san-scrise în clasele I-IV.

Din miile de cărți, ce au umplut tarabele, vitrinele librăriilor și depozitele, aflăm cum putem să ținem post, muncind doar 7 zile pe săptămână, și cum a fost posibil ca sistemul nostru de telecomunicații să devină un fenomen al comunicatelor divine, încărcându-ne la plată.

Majoritatea asociațiilor de scriitori, pe țară, pe regiune, pe arie, pe bloc sau pe ce doriți, sunt de acord în privința faptului că am trăit ca proștii 50 de ani într-o lume necunoscută și că măcar lumea de acum s-o facem bine-cunoscută prin scrierile noastre. E o datorie patriotică a fiecăruia să se exprime pe sine, iar faptul că omul se împiedică de gramatică, stilistică sau compoziție e un lucru de o banalitate înfiorătoare. Cursul de metode de ghicit ceva în cărți poate rezolva foarte ușor conflictul om-text. La fel pot face și cărțile despre apocalipsa în cifre statistice, cărțile despre bio-câmp și ploile cu materiale de construcție, cărțile despre farmecul unui zâmbet continuu și transpunerea lui în practică sau cele privind sondajul de opinie pentru fiecare.

Tot mai mulți oameni sunt interesați de cărțile ce îi învață cum să-și calculeze singuri ascendentul și cum să urce la o asemenea înălțime.

Având în vedere toate circumstanțele social-istorice prezentate, s-au intensificat cercetările pentru perfecționarea mașinilor de scris cărți.

S-a văzut că orice lucru poate fi, în același timp, și posibil, și imposibil. Un grup de cercetători au pus la punct chiar și o mașină de fotografiat trecutul. Oamenii de știință nu au vrut neapărat să-și arate capacitatea de a inventa, ci au fost curioși să vadă dacă există un trecut și în ce ar putea consta acesta.

Cu toate că mulți mai susțin încă faptul că așa ceva este imposibil, un neamț a prezentat, la o expoziție, un model de mașină de scris cărți.

Un sceptic a afirmat că un italian a fost trezit din comă, cu 1460 de săruturi, de către prietena sa, după patru ani, și că ar fi cazul să ne sărutăm cu toții, poate ieșim din starea asta de hipnoză colectivă, comă alcoolică, ruptură sau curbă temporală, cădere într-o lume paralelă sau ce-o fi.

Deoarece tot nu-i cumpăra nimeni mașina de scris cărți, neamțul a înființat o societate mixtă cu o firmă dintr-un târg de munte. Odată pusă la punct, mașina a fabricat un scriitor, pe baza informațiilor găsite accidental, într-o groapă.

Hârtoagele aparțineau, se pare, unui defunct și represiv serviciu de informații.

Când s-a scumpit combustibilul, mașina n-a mai fost rentabilă. Nici informațiile rămase nu mai erau de o așa mare valoare, nici un interes prea mare nu mai stârneau cititorului. Ca să nu piardă banii câștigați, neamțul a încercat să umple piața cu tratate de legumicultură, apoi a dat lovitură: i-a venit ideea să fabrice o scriitoare americană, după tipic german, soție de producător de video-clipuri, fără datorii, cu vilă în Texas, doi copii supradotați, câine, mașini mici, vapoară în Pacific, coeficient de inteligență ridicat, roșcată, nasul în vânt, credincioasă soțului, bună cunoscătoare a tipologiilor sexuale și perversiunilor lor, cu imaginație constructivă și celelalte.

Având carcasă de camionetă WV, calculator complex și un birou de lemn de nuc, prima mașină de scris cărți din țara noastră poate fi văzută și azi circulând pe străzile capitalei. Un șofer aburit de băutură împarte cărțile nevândute pentru a face reclamă.

Între timp, au reușit și cercetătorii români să evolueze. Au trecut, de la mașinile coreene și olandeze, la serii noi, de concepție proprie. Și-au însușit ultimele axiome ale radiesteziei și le-au grefat, cu succes, ultimelor modele. În plus, au descoperit și principiul protecției psihice ovoidale. Tipografiile s-au modernizat și s-au angajat alți oameni la fabricile de celuloză și hârtie. Proaspeții șomeri au primit câte un exemplar din cartea "Crearea vidului interior ajută la îndepărtarea fricii din trup și suflet" și o sumă de bani echivalentă taxei de trecere a frontierei.

Pornind de la faptul de necontestat că unele persoane sunt ajutate la treburile casnice de spiritele rudelor, moarte demult, un tânăr a imaginat un soi de poștă pneumatică temporală. În acest fel, a crescut numărul abonaților, multe spirite fiind foarte interesate de ce se petrece și se mai scrie pe aici. Nimeni nu poate ști de ce s-a bucurat de un așa mare succes cartea "Cura de banane reduce riscul infarctului", iar "Temperamentul și grupa sanguină" n-a avut nici o trecere.

Prima carte realizată integral de o mașină de scris cărți de concepție autohtonă a fost "În numai câteva ore pământene, un american a trăit 5 ani într-o lume necunoscută". Ea s-a bucurat de un imens succes în lumea celor culți, aceștia văzând în ea o metaforă a lumii necunoscute în care am căzut în urmă cu 10 ani, dar s-a ridicat un glas în Parlament, care a întrebat, retoric, de ce trebuia

să i se întâmple neapărat unui american să trăiască într-o lume necunoscută și nu unui român sau vreun minoritar de pe la noi.

„D-aia!”, a fost răspunsul unui parlamentar din opoziție.

Până la verificarea teoriei hiatusurilor temporale și cuceririi spațiului extraterestru, arheologii au descoperit că, în obscurantistul Ev Mediu pământean, templele erau adevărate centrale energetice, iar rețeaua numită Hartman era alcătuită din ziduri radioactive invizibile. Aceasta a fost o descoperire epocală, deoarece energia convențională necesară mașinii de scris cărți era poluantă și nici nu era prea economică.

Drept mulțumire, mașinile s-au interconectat și s-au mobilizat, scriind într-o singură noapte, în cinstea marilor arheologi, poemul „Călăuzit de o voce misterioasă, un actor a descoperit un corp de fată întins pe fundul mării”. Acesta a fost primul semn de reîntoarcere deloc temporală către liric și o conducere centralizată, apoi au urmat volumele de versuri „Calea războinică: o tehnică de ajungere la cunoaștere”, „După ce și-a găsit lăntșorul de aur, actorul a hotărât să țină post în fiecare zi”, „Cheile spirituale ale fericirii”, „Matricea energetică este un sistem intercon condiționat” și multe altele.

În ciuda faptului că multă lume speră să ne trezim, mulți mergând chiar la biserică să se roage pentru asta, coșmarul nu pare a se termina. În loc să se dezvolte agricultura, totul se transformă într-o industrie a cărții.

Mulți lucrează la întreținerea mașinilor de scris cărți sau în industria producerii acestora. Și mai mulți se ocupă cu tăierile de păduri sau aduc trestie din deltă, în scopul producerii unor cantități tot mai mari de hârtie. Industria calculatoarelor s-a reprofilat pe producerea de piese de schimb și programe pentru mașinile de scris cărți. Acestea sunt tot mai multe și mai sofisticate.

În cartea sa „Involuție la reformă”, președintele țării a prins cel mai bine fenomenul, descriindu-l în culori luminoase. Cartea lui ne-a dat încredere și un nou impuls în activitate; puterea sugestiei a înlocuit puterea indicației prețioase.

Inimile ne tresaltă de un festivism apoteotic; niciodată nu am avut atâtea cărți de valoare. Niciodată nu am avut atâtia virtuali scriitori; nimănui nu-i pasă că aceștia n-au habar de gramatică sau stilistică. Ce-i trebuie unui politician, ministru, consilier sau secretar de stat să știe gramatica? Asta e treaba mașinii de scris cărți.

Să ții o carte într-o mână e o sărbătoare. O sărbătoare trebuie sfințită de un sobor de preoți, de ea trebuie să ne bucurăm cu toții.

Nu trebuie ascultați cei care susțin că o astfel de lume, cum este a noastră, nu există. Există; o vedeți și voi! E o democrație și, vedeți, democrația este dreptul spectatorului de a asista la un spectacol, oricât de prost, fără să-l forțeze nimeni.

Nu mai există acea lume, demult apusă, unde ni se cerea să dăm tot mai mult grâu și porumb la un biet hectar și, pentru asta, să facem totul. Acesta era un îndemn la genocid cultural.

Mai realiști, unii cercetători, considerând că dormim și ne mișcăm într-un univers de coșmar, au conceput un sistem electronic perfect, care ne împiedică să ne trezim din somn. În cazul în care viețuim într-o lume a somnului, fiecare mașină de scris cărți a fost înzestrată cu un astfel de sistem.

În afara sărbătoririi cărții, ca act de cultură, unde un sprijin de nădejde ne sunt viticultorii și horticultorii, în general, mai rămâne și activitatea intrinsecă de citire a cărților, mult mai profitabilă și mai excitantă ca activitatea de concepție.

În tot locul poți vedea grupuri de îndrăgostiți, cu câte o carte în mână, în tot locul poți vedea bătrâni cocârjați, la lumina lămpii, aplecați asupra câte unui tom, uitând să și mănânce din cauza acestei activități. Poți vedea oameni la coadă la lapte citind „Cartea zootehnistului”, unde se specifică modul de creștere a producției de lapte, ce ar putea să ajungă și la ei. Poți vedea, în fabrici, strungari citind „Cartea strungarului”, dacă tot nu au ce să lucreze, poți vedea țărani citind cu sârg „Cartea agricultorului”, milionari citind „Cartea milionarului” sau militari citind „Dispariția unui mit: omul cu masca de fier” și „Subjugarea prin farmece poate fi înlăturată”.

Cum să nu te entuziasmeze o carte ca „Înțelepciunea ezoterică și infrasexualitatea”? Cum să nu te înalțe la cer cartea „Tehnica înălțării la stele”?

Cu timpul, intelectualii progresiști, sceptici în privința veridicității unei lumi, cum este a noastră, sunt tot mai puțini. Atunci când nu vor să vadă și să recunoască ceea ce vedem cu toții, sunt obligați să facă asta. Cei care vor să se integreze devin, uneori, de-a dreptul mistici. Restul, nu vor să se integreze festivismului nostru cultural și sunt marginalizați; nimeni nu poate să reziste prea mult. Cea mai cruntă formă de intoleranță este să nu-i dai omului iluzia că e la fel, când el e schimbat demult.

Nici în străinătate nu mai are rost să fugi, deoarece toate țările sunt de acord cu noi, că esența unei civilizații este cultura. Cine e dispus să te primească, dacă la tine în țară s-a instaurat cea mai profitabilă democrație: dictatura științei de carte!?

Protestul ecologiștilor, privind masivele defrișări și desertizarea pământului, e un moft. Paralel cu tăierea pădurilor, vom scoate petrolul și vom pune mașinile de scris cărți să tipărească pe folii de material plastic.

E adevărat faptul că e obositor să citești tot timpul cărți, dar e așa plăcut! Și nici nu e prea greu; după ce ai citit studiul „Știința de a citi o carte”, ești pregătit. S-au inițiat și cursuri finanțate de UNESCO pentru recuperarea handicapaților, care se încapățânează să scrie ei cărțile, cu mâna lor, în singurătate, în loc să apeleze la atât de uzualele mașini de scris cărți.

A avut loc o explozie demografică fără precedent, s-a mărit numărul celor care se ocupă cu cititul cărților, dar mașinile produc mult mai repede cărțile, în cantitate mult mai mare, în comparație cu mamele, producătoare de copii, viitori cititori. Acest lucru i-a făcut pe savanții noștri să se gândească serios la proiectarea unei mașini de citit cărți, pentru a contrabalansa producția.

Coșmarul s-a sfârșit când un neamț a prezentat, la o expoziție, un model de mașină de citit cărți, adus din țara lui. Deoarece tot nu i-o cumpăra nimeni, a făcut o societate mixtă cu o firmă dintr-un târg de munte.

Când va putea asimila licența unei mașini de citit cărți, cumpărată de la coreeni, guvernul nostru preconizează trecerea directă la producția de serie. În acel moment, toate cărțile mașinilor de scris cărți vor fi citite de mașinile de citit cărți.

În fond, la ce folosește tehnica, dacă nu la ușurarea muncii omului?

Până atunci, în timp ce românii se ocupă cu omologări, perfecționări, adaptări sau îmbunătățiri de design, neamțul, ca să nu piardă banii câștigați, s-a gândit ca, pe baza datelor furnizate de mașinile de scris cărți, să fabrice un cititor de cărți polițiste.

După un timp, mașina lui a fabricat un cititor de cărți pentru legumicultură și, într-un târziu, a dat la iveală cititorul-model al romanelor scrise de modelul scriitoarei americane de bestseller-uri, fabricate de soțul ei, producătorul-model de video-clipuri, dintr-o lume a publicității foarte bine pusă la punct.

Elena Armenescu

ISTANBUL - SAU JOCUL VIEȚII CU MOARTEA

Hotelul nostru de cinci stele se afla la oarecare distanță de centru, așa că am decis: să începem cu o ședință de Spa, să mă bucur de hamam, să mă răsfăț în bazinul cu jacuzzi, apoi un masaj terapeutic cu uleiuri exotice este binevenit. După acomodarea în camera aflată la etajul cinci, am coborât pregătită cu costum de baie și halat de interior, am parcurs coridorul lucrat în marmură albă, luminat artificial care leagă incinta hotelului cu sectorul Spa. Am urmat indicatoarele care mă conduceau în haham pentru doamne în primul rând, deoarece era prima oară când mă aflam în fața unei astfel de oportunități, iar din filmele turcești cam știam în mare cum arată o baie turcească, dar este altceva când te afli tu, personaj în miezul desfășurării. Într-adevăr, spațiul generos unde erau amenajate mai multe surse de apă caldă, adică un fel de chiuvete prevăzute fiecare cu câte un robinet și o străchinuță confecționată din metal, cu care luai apă și turnai pe tine, apoi te așezai pe un fel de mese joase din marmură caldă pentru redresarea coloanei vertebrale, cu corpul încălzit și pielea roșiatică de la vasodilatația provocată de căldura din spațiul dedicat băilor. Erau acolo și două românce care se amuzau și am intrat în vorbă cu ele:

- Așa-i că nu te-ai spălat niciodată cu străchinuța? mă întreabă una dintre ele.

- Ba da! În copilărie, când mergeam la țară, vara, la verișoara mea Ileana. Bunica ei pune apă într-o albie mare să se încălzească la soare apoi lua apă cu străchinuța și ne spăla cu săpun făcut în casă, în special părul îmbăcsit cu nisip - pe mine și pe Ileana - după ce veneam de la gârlă, unde ne bălăceam ore întregi alături de alți copii.

- Da! Confirmă una dintre ele, în zona asta a Balcanilor sunt multe practici gospodărești comune...

- Impuse și de stadiul de dezvoltare, adaug eu. Acum și la țară familiile mai înstărite și-au făcut băi, dar noi să ne bucurăm de ceea ce ne oferă ziua de azi! Și am mai turnat câteva străchinuțe pe mine, după care m-am întins pe „canapeaua” de marmură încălzită. După baie, am intrat la masaj, unde era o masueză chinezoaică, bine instruită, lucra pe meridianele energetice, într-o atmosferă sublimă cu miros de santal și muzica lui Yannis cu acorduri orientale. Exact ceea ce îmi doream...

După toate acestea somnul a început să-mi dea ocol, așa că am mers în cameră și înainte de a adormi

m-am gândit intens la Andrei. De fapt mărturisesc că mă gândesc zilnic la el în momentele când rămân cu mine însămi. S-ar zice că trăiesc în trecut, dar nu este adevărat, eu prin gândul meu fac ca acel trecut să devină prezent și să-l trăiesc ca atare. Acum mi-a venit în minte ziua când în acele zile fierbinți ale așa zisei revoluții ne-am întâlnit la Sophia, (în livingul aflat în vecinătatea bibliotecii, loc de care mă legau atâtea amintiri, dialogurile cu doctorul D, parastasul...) unde el a venit însoțit de un soldat, o ordonanță care să-l apere dar probabil să și raporteze cu cine intra în contact, erau mari suspiciuni atunci, așa că întâlnirea aceea a fost mai mult decât protocolară. Cu toate acestea, când eu am mers la bucătărie să fac câte o cafea, s-a ridicat de pe fotoliu și a venit până în ușa bucătăriei, zâmbitor, ca altădată când eram doar noi doi, pregătindu-ne cafeaua "doar opărită" nu fiartă, după cum îi plăcea lui. În clipele acestea, aici în proximitatea soldatului care era așezat cu spatele spre bucătărie la o distanță de 5-6 metri, în livingul generos, mobilat cu mult gust, cu mobilier Biedermeier, tablouri originale pictate de Theodor Aman, Ion Țuculescu și câteva ale unor pictori contemporani, privirea lui plină de căldură și lumină avea o intensitate energetică pe care nu i-o văzusem niciodată, parcă voia să mă ia cu el, în el, pentru totdeauna, îmi transmitea cel mai puternic mesaj de iubire pe această cale, prin această privire care compensa imposibilitatea de a fi împreună unul cu altul total, din moment ce nici măcar o simplă atingere nu și-o putea permite. Ochii mei au răspuns cu aceeași intensitate și s-a creat un canal de comunicare atât de puternic care probabil l-a urmărit și pe el ca și pe mine. Cred chiar mai mult: de atunci am început să comunicăm telepatic, așa se explică sentimentul meu de aducere în prezent a oricărei viziuni în legătură cu el. Am adormit în gând cu privirea aceea învăluitoare, plină de iubire.

A doua zi am plecat în centru unde aveam multe de văzut, plus că acolo în apropierea Fântânii lui Wilhelm al II-lea, în Piața Sultan Ahmed, se află o cafenea unde altădată am băut cea mai bună cafea turcească. După ce am cumpărat mai întâi bilet de intrare în Hagia Sophia, pentru că nu se crease coadă, ora fiind matinală am mers să-mi savurez cafeaua mult așteptată. M-am așezat la masa joasă din spațiul destinat consumului de cafea, cu fața spre sud. Mi-a atras atenția o clădire impunătoare care se vedea în partea dreaptă și l-am întrebat pe chelner: ce se află acolo?

- Muzeul artelor turcești și islamice – îmi răspunde el – a fost palatul lui Ibrahim Pașa, prietenul lui Suleyman Magnificul.

- Mulțumesc mult! Felicitări că vă preocupă arta și istoria! Văd că știți detalii despre clădire... Iar în gândul meu, mi-am zis: Ce păcat că nu este și Andrei cu mine aici! Cât aș fi fost de fericită, având cu cine comenta ceea ce urma să văd... Trecuseră peste zece

ani de când ne părăsise, dar gândul meu ascuns era tot la el, pentru că nu întâlnisem pe altcineva să poată să-l înlocuiască. Am plătit cafeaua lăsând un bacșiș bun, care i-a adus chelnerului surâsul pe față și m-am îndreptat spre Catedrala Sfânta Sophia (eu o numesc catedrală având în vedere destinația ei inițială de Templu al creștinătății). După ce am intrat și am privit copleșitoarea incintă cu fabuloșii ei stâlpi de susținere, acum împodobiți cu ornamentele orientale specifice artei islamice, mi-am propus să urc să încep vizitarea de la etaj. Accesul la etaj se face printr-un coridor situat în lateral, în pantă ascendentă, larg, cât să încapă o caleașcă, pietruit cu piatră cubică lustruită de pașii credincioșilor și pelerinilor care l-au străbătut în cei peste 1500 de ani de când a fost construită. Aici la etaj se află conservate câteva fresce originale, dintre care una cu chipul lui Iisus, reproduș pe una din cele mai îndrăgite icoane ortodoxe pe care o am acasă.

Am poposit mult în fața acestei fresce privind chipul lui Iisus din mai multe unghiuri, așa că mă mutam când mai la stânga, când mai la dreapta.

La un moment dat am simțit că sunt privită și am întors capul instantaneu spre direcția de unde simțeam privirea și într-adevăr acolo era un bărbat care se uita insistent la mine. În clipa aceea m-a recunoscut de-a binelea, era Tudor, prietenul lui Andrei, ne cunoscusem întâmplător când mă plimbam cu Andrei, în urmă cu aproape douăzeci de ani, apoi am ținut un timp legătura, dar în ultima vreme nu mai comunicam.

- Dora! Ești chiar tu! A exclamat el cu bucurie în glas. Când te-am zărit nu eram sigur că ești tu dar când ai întors capul ...

- Tudor! Ce întâmplare minunată să te întâlnesc aici! Am rostit la rândul meu, întinzând prietenește ambele mâini spre el, care la rândul lui mi-a prins mâinile cu căldură și am rămas așa preț de zece secunde, privindu-ne lung.

- Hai să ne continuăm vizitarea, apoi am o surpriză pentru tine, îmi spune Tudor în timp ce eu mi-am retras mâinile din ale sale.

Așa am și făcut, timp de aproape o oră am continuat să admirăm minunata ctitorie a Împăratului creștin, apoi am ieșit căutând un loc retras pentru conversație. Fără cuvinte, Tudor a redeschis telefonul mobil în care tot căuta ceva și la un moment dat exclamă:

- Da! Am găsit! Zice că pentru sine, după care își pironeste privirea în ochii mei întrebători și continuă: ești pregătită să asculți ceva care sunt sigur că te va tulbura?

- Desigur! Am răspuns eu cu fermitate, deși nu știam despre ce era vorba.

- Avanti! Am zis eu cu zâmbetul cald, privind spre interlocutorul meu. După acest îndemn, Tudor apasă pe butonul "play" și din telefon începe să curgă încet o voce suferindă, o voce aproape stinsă, cu pauze de odihnă, de respiro între cuvinte, care cu ultimele

puteri transmitea un mesaj de iubire pentru tot ce a întâlnit pe Pământ, pentru întreaga creație, în primul rând pentru păduri și ape, pentru păsări și oameni, cerea iertare și îndurare divinității, iar celor răi întâlnești în cale le acorda iertare. După primele secunde, am recunoscut cu greu vocea lui Andrei – pentru că mesajul era al lui – și am simțit cum mă cuprinde o stare de slăbiciune asociată cu un fel de amețelă, era gata să mă prăbușesc, să cad, dar m-am rezemat la timp de peretele din proximitatea mea. Probabil m-am făcut palidă la față, șocul emoțional își spunea cuvântul vizibil, încât Tudor m-a întrebat:

- Așa că nu știai cum i-a fost sfârșitul?

- Adevărat! Nu știu detalii, decât că acest sfârșit nu a fost unul natural, a fost ajutat să moară, sunt convinsă de acest lucru, dar nu știu în ce fel... Probabil știa prea multe lucruri ori a refuzat să execute ceva ce i s-a cerut să facă împotriva conștiinței lui, a convingerilor lui. De ce vin cu aceste supoziții? Pentru că la ultima întâlnire cu el în București, într-o anumită conversație despre un subiect sensibil, pe care nu vreau să-l amintesc, mi-a spus:

- De-ai ști ce greutate atârna pe umerii mei! La care eu am răspuns atunci cu toată înțelegerea:

- Știu că nu poți să-mi spui nimic despre problemele în care ești implicat, de aceea nici nu te întreb, i-am zis eu atunci, iar pentru Tudor am adăugat acum:

- Probabil, date care nu sunt destinate publicului sunt scrise în documentele care se vor desecretiza cu timpul, așa știu eu din ceea ce am citit cu privire la secretele de stat...

- Într-adevăr! Iată că nici în clipa morții el nu face nici o destăinuire, adăugă Tudor.

- Cred că - umanist fiind – dovadă ceea ce mărturisește și pe patul de moarte - credea în utopii, iar când a descoperit unde a intrat nu a mai făcut față până la final. Oricum vestea morții lui a fost ca o lovitură de trăsnet pentru cei care l-au cunoscut. Eu am aflat din ziare...

- Inițial eu tot din ziare am aflat dar l-am întâlnit ulterior pe prietenul comun Natan, care l-a vizitat în spitalul unde a fost internat. El a făcut de fapt și înregistrarea, de la el o am.

- Nu-l cunosc, dar l-am auzit o dată pe Andrei că trebuie să vorbească cu Natan.

Am început să ne mișcăm în tăcere spre piață, să facem pași fără să avem o țintă, eu încercam să-mi revin din șocul auzirii vocii aceuia... atât de drag. Tudor a observat și a încercat să mă atragă în altă activitate.

- Mai ai ceva în program de vizitat? Mă întreabă cam după un minut, Tudor. Te pot însoți, eu sunt aici cu un grup de colegi la un Congres privind Transferul tehnologic. Începe mâine, așa că azi am toată ziua la dispoziție.

- Excelent! În acest caz hai să-mi revizuiesc și eu puțin programul. Am aflat mai de dimineață că acolo pe dreapta – spun eu arătând printr-un semn discret direcția – este Muzeul de artă islamică. Propun să intrăm să-l vizităm, apoi mâncăm ceva pește la unul din restaurantele de pe Bosfor.

- Desigur! Bună idee cu peștele, dar mai ales cu locul propus!

După cum se știe, strâmtoarea Bosforului, este acel coridor magic de apă cu reflexe orbitoare, argintii, la anumite ore când soarele este strălucitor, un canal larg, natural care leagă Marea Neagră cu Marea Marmara, de fapt cu Mediterana și separă totodată Europa de Asia – format în timpul potopului lui Noe după ultimele date – așa că oriunde te-ai așeza pe malul european sau pe cel asiatic, ai în fața ochilor două continente. Am ales o terasă situată pe malul asiatic al Bosforului, renumit – așa cum scrie într-o reclamă pe internet - pentru preparatele tradiționale turcești, preparate din pește și pentru atmosfera relaxantă... adică exact ceea ce își dorește orice turist.

Ne-am așezat la o masă care ne permitea vederea apelor limpezi și liniștite ale Bosforului, care se rostogoleau adiate de curenții de aer cald, în valuri line, spre mal. Un chelner tânăr, brunet cu ochii mari câprui și o mustață subțire care îl maturiza, ne-a adus cărțile cu meniuri. Ne-am hotărât să alegem un platou cu fructe de mare și pește la grătar plus apă tonică. Era cald. Altfel ar fi mers foarte bine un pahar cu vin alb.

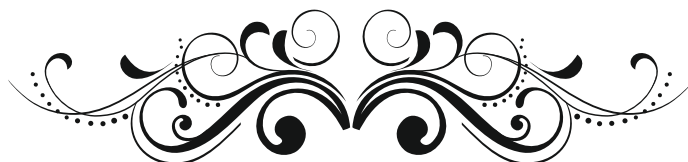
Apa tonică a fost adusă imediat...

- Dragă Tudor, de când ne-am întâlnit în urmă cu câteva ore - am spus eu privind întinderea apei cu ambarcațiunile care o străbăteau - am convingerea că spiritul lui Andrei este aici în preajma noastră și mai mult: a facilitat revederea noastră ca tu să-mi vorbești despre sfârșitul lui pământesc și în special să aud mesajul lui minunat de adio, prin care nu s-a dezmințit. El a fost până la final, așa cum l-am cunoscut, un om adevărat. De aceea, acum: Iartă-mă! îmi vine să vorbesc doar despre el. Știi că a venit de câteva ori în țară și de fiecare dată – oricât era de ocupat - își făcea timp să fim împreună, nu doar să ne vedem.

- Știi! Ținea foarte mult la tine, te aprecia, te respecta în primul rând ca om și în plus pentru profesia ta.

- Ei bine vreau să-ți spun un secret pe care nu-l știe chiar nimeni, și din nefericire nu l-a aflat nici Andrei, pentru că voiam ca acel lucru extraordinar să-l comunic direct, prin viu grai nu prin telefon. Vorbeam săptămânal, alteori mai des și eram sigură că vestea aceasta îl va surprinde în mod plăcut.

(fragment din romanul „DORA- dincolo de surâs”)

Dan Grădinaru

CĂLĂTORIE PE MARE

Mulțimea se strânsese în sfârșit pe uriașul „Călător”, cel mai mare vas de pasageri din lume de pe timpul acela, și, cum se întâmplă totdeauna înaintea unui periplu, fremăta înfiorată de emoție.

Fără îndoială că nu toată mulțimea - mereu e așa - „fremăta înfiorată de emoție”.

Într-una dintre cabinele de la clasa I, cu capul lipit de-o pernă mică și îndestul de tare, așa cum îi plăcea de altfel, tânărul nu se gândea cum se gândea vreun cineva din mulțimea etc., cum poate că presupui, dragă cititorule, la soarta pasagerilor de pe vasul cu aburi „Titanic” în comparație cu cea a turiștilor de pe „Călător”, nu era atent la tropăiturile surescitate și la zglobia larmă de pe coridoare și punți și nici nu-și imagina, în viitor, debarcarea pe cheiul de destinație. Răsfoia, în așteptarea ridicării ancorei, un magazin ilustrat și ajunsese la o pagină din acelea care nu constituie în mod expres o reclamă, nu reprezintă adică reproducerea în scop de promovare turistică a unei locații/destinații de excepție, nu scoate în evidență excelența unui produs cosmetic, a unui ceas de mână, a unei haine, a unui automobil de ultimă generație și așa mai departe, ci pune sub priviri o imagine necontextuală, atemporală, ciudată până la vrajă, extravagantă și ieșită din comun pentru minți sofisticate și în eternă căutare de inedit, cum vedem uneori pe desktopul unui computer sau răsfoind albume ale fotografiilor faimoși.

Într-o vreme, uitându-se mai cu atenție, ceva îi atrase atenția, îl irită un pic, apoi simți nevoia imperioasă de a comenta și, pentru că nu avea cu cine vorbi, tuși ceea ce-i ușură puțin starea de neliniște și-l și reconectă la realitate. Cu ochii nu putea distinge detaliile în profunzime și, fiindcă nu avea la îndemână o lupă, ca să se descurce printre pixeli, se ridică de pe priciul îngust și, ieșind pe ușa care-l ținea departe de aerul mării, păși pe puntea fremătătoare cu revista în mână.

Bătu la prima ușă din dreapta, dar ușa nu se deschise și atunci bătu la următoarea.

- O lupă. Aveți o lupă?

Îi deschisese un copil blond, cu breton, care nu înțelegea poate limba în care i se făcea solicitarea sau nu înțelegea ce înseamnă lupă ori era mut sau nu avea una la îndemână, căci ridică din umeri și el nu mai insistă, după ce totuși, pentru a fi și mai convingător, silabisi, apoi imită lupa unind arătătoarele și degetele mari ale amânduror mâinile și-și înclină după aceea și gâtul concomitent cu mâinile îndepărtate în încercarea de a demonstra efectul de gonflare.

La următoarele două uși ciocăni în zadar.

Mai departe îi deschise o tânără foarte frumoasă, cu ochii fardați, cu buzele umflate date cu ruj, cu un ten minunat, care izbucni în râs și-i trânti ușa în nas, încât el crezu că o să revină (era dezbrăcată și nu observase, atras doar de frumusețea chipului și de zâmbetul superb), dar ușa rămase închisă și într-un târziu se auziră scâncete și oftaturi, și atunci plecă din fața ușii bine-dispus.

Se întoarse în cabina lui fluierând, dar ceva, o stare interioară de giumbușlucăr îl făcu să nu rămână prea mult în cabina strâmtă și să se întoarcă pentru a căuta lupa. Rupse mai întâi fără remușcări pagina din revistă, o împături și o depuse în buzunarul de la piept.

De data aceasta nimeri într-un salon unde pe canapelele lipite de pereți turiștii stăteau, vorbeau, răsfoind reviste și ignorându-i prezența.

- Nu e cineva să m-ajute? N-are cineva o lupă? strigă el, dar nimeni nu-l băgă în seama, doar o femeie într-un body negru, parfumând jurul cu Nina Ricci se uita la el cu ochi mari, scânteietori. Era în brațele unui bărbat care-i suga sfârcurile sânilor și el râse și fluieră ușor, le făcu chiar și cu ochiul, complice.

Ieși afară pe punte și la fel turiștii stăteau pe bănci sau lipiți de balustrade perechi, sărutându-se sau chiar iubindu-se la propriu, prin șlițul deschiat, iar el solicita degeaba:

- N-aveți o lupă?

În cele două urmări se trezi. Fusese un vis, totul fusese un vis amețitor ca narcoza de azot a scafandrilor. Se ridică în picioare și dori să iasă din cabină însă ușa era blocată. Forță inutil aproape un minut și, când intenționă să lovească în pereți după ajutor, mai încercă o dată și ușa se deschise în chipul cel mai simplu, probabil nu apăsase cum trebuie clanța.

Ridică din umeri și-și mușcă buzele.

Un fir de transpirație îi udase șira spinării.

Bătu la ușa din dreapta și ușa se deschise.

- N-aveți o lupă?

Îi deschisese un copil blond, cu breton, care nu înțelegea poate limba în care i se exprima doleanța ori nu înțelegea ce înseamnă lupă ori era mut sau nu avea una la îndemână, căci ridică din umeri și el nu mai insistă, după ce totuși, pentru a fi și mai convingător, silabisi, apoi imită lupa unind arătătoarele și degetele mari ale amânduror mâinile și-și înclină după aceea și gâtul concomitent cu mâinile îndepărtate în încercarea de a demonstra efectul de gonflare.

La următoarele două uși bătu în zadar.

Mai departe îi deschise o tânără foarte frumoasă, cu ochii fardați, cu buzele umflate date cu ruj, cu un ten minunat, care izbucni în râs și-i trânti ușa în nas, încât el crezu că o să revină (era dezbrăcată și nu observase, atras doar de frumusețea chipului ei și de zâmbetul superb), dar ușa rămase închisă și într-un târziu se auziră scâncete și oftaturi, și atunci plecă din fața ușii bine-dispus mai departe, apăsând voios clanțele.

Un bărbat înalt ca un nordic apără în pragul următoarei uși deschise și el ceru zâmbitor:

- O lupă. Aveți o lupă?

- O lupă, da, parcă avem..., avem nu-i așa? se întoarse bărbatul foarte înalt spre înăuntru cabinei.

Domnul îndatoritor se trase o clipă din ușă și el plecă, nu mai așteptă, se întoarse la loc, dar nu rămase pentru mult timp înăuntru cabinei, era agitat, nu putea să stea întins, deși încercă, simțea că se sufocă, inima îi bătea în gât, se ridică, făcu pași prin cameră, căuta în geamantan, răscoli prin haine, le zvârli chiar pe prici, scoase de la piept foaia ruptă din magazin, era însă cu neputință să vadă mai bine detaliile fără o lupă. Atunci ieși.

Bătu la prima ușă din dreapta, dar ușa nu se deschise și atunci bătu la următoarea.

- O lupă. Aveți o lupă?

Îi deschise un copil blond, cu breton, care nu înțelegea poate limba în care i se făcea

solicitarea sau nu înțelegea ce înseamnă lupă ori era mut sau nu avea una la îndemână, căci ridică din umeri și el nu mai insistă, după ce totuși, pentru a fi și mai convingător, silabisă, apoi imită lupa unind arătătoarele și degetele mari ale amânduror mâinile și-și înclină după aceea și gâtul concomitent cu mâinile îndepărtate în încercarea de a demonstra efectul de gonflare.

La următoarele două uși bătu în zadar.

Mai departe îi deschise o tânără extrem de frumoasă, cu ochii fardați, cu buzele umflate date cu ruj, cu un ten minunat, care izbucni în râs și-i trânti ușa în nas, încât el crezu că o să revină (era dezbrăcată și nu observase atras doar de frumusețea chipului ei și de zâmbetul superb), dar ușa rămase închisă și într-un târziu se auziră scâncete și oftaturi, și atunci plecă din fața ușii bine-dispus.

Se întoarse în cabina lui fluierând, dar ceva, o stare interioară de giumbușlucăr îl făcu să nu rămână prea mult în odaia prea mică și să se întoarcă pentru a căuta lupa. Rupse mai întâi fără remușcări pagina din revistă, o împătură și o depuse în buzunarul de la piept.

De data aceasta nimeri într-un salon unde pe canapelele lipite de pereți turiștii stăteau, vorbeau, ascultau muzica în surdină, vătuită, răsfoind reviste și ignorând prezența lui.

- N-are cineva o lupă? strigă el, dar nimeni nu-l băgă în seama, doar o femeie într-un body negru, parfumând împrejurul cu Nina Ricci se uita la el cu ochi mari, scânteietori. Era în brațele unui bărbat care-i sugera sfârcurile dolofane ale sânilor robuști și el râse și fluieră ușor, le făcu chiar cu ochiul, complice.

Ieși afară pe punte și la fel oamenii stăteau pe bănci sau lipiți de balustrada perechi, sărutându-se sau chiar iubindu-se la propriu, prin șlițul deschiat, și el imploră degeaba:

- N-aveți o lupă?

În cele din urmă se trezi. Fusese un vis, totul fusese un vis amețitor ca narcoza de azot a scafandrilor, cu excepția magazinului de alături. Se ridică în picioare și dori să iasă din cabină însă ușa era blocată. Forță inutil aproape un minut și, când intenționa să lovească în pereți, mai încercă o dată și ușa se deschise în chipul cel mai simplu, probabil nu apăsase cum trebuie clanța.

Un fir de transpirație îi udase șira spinării.

-N-aveți o lupă?

Îi deschise un copil blond, cu breton, care nu înțelegea poate limba în care se exprima doleanța ori nu înțelegea ce înseamnă lupă ori era mut sau nu avea una la îndemână, căci ridică din umeri și el nu mai insistă, după ce totuși, pentru a fi și mai convingător, silabisă, apoi imită lupa unind arătătoarele și degetele mari ale amânduror mâinile și-și înclină după aceea și gâtul concomitent cu mâinile îndepărtate glisând într-o mișcare de du-te-vino în încercarea de a demonstra efectul de gonflare.

La următoarele două uși bătu în zadar.

Mai departe îi deschise o tânără foarte frumoasă, cu ochii fardați, cu buzele umflate date cu ruj, cu un ten minunat, care izbucni în râs și-i trânti ușa în nas, încât el crezu că o să revină (era dezbrăcată și nu observase atras doar de frumusețea chipului ei și de zâmbetul superb), dar ușa rămase închisă și într-un târziu se auziră scâncete și oftaturi, și atunci plecă din fața ușii bine-dispus mai departe, nici vorbă de stinghereală, apăsând voios clanțele.

Un bărbat din nord, extrem de înalt, îi deschise în continuare și el întrebă politicos:

- Aveți cumva o lupă? Mi-este de mare trebuință. O lupă.

- O lupă, da, parcă avem... avem, nu-i așa? se întoarse spre înăuntru cabinei nordicul lung ca un șarpe ori ca o funie.

Bărbatul se trase un moment dat din ușă și el plecă, nu mai așteptă, se întoarse la loc, dar nu făcu mulți pași în cabină, era agitat, nu putea să stea lungit, deși se sili, se ridică, făcu pași prin cămaruță, căută în geamantan, răscoli printre haine, le zvârli chiar pe prici, scoase de la piept foaia ruptă din magazin, era însă cu neputință să vadă mai bine detaliile fără o lupă.

Ieși, făcu câțiva pași, se răzgândi și se întoarse în fugă la el în cabină, dar nu stătu prea mult și mai ieși o dată și deși ar fi vrut să fie incognito toată lumea, își dădea seama de asta, îl cunoștea, acolo unde apuca să se întâlnească cu cineva. Femeile îl mângâiau pe obraz, remarcând fără efort că e parfumat cu un parfum foarte atrăgător. Bărbații îi zâmbeau solicitant.

El plecă deci și odată cu plecarea se porni să apese pe clanțe. Unele uși erau închise, alte uși i se deschideau. Apăreau felurite chipuri. Unele credeau că-i o joacă, altele erau nedumerite, câțiva călători se arătară un pic iritați fiindcă tânărul pasager nu zicea nici măcar bună ziua, stătea așa în fața pragului fără să zică nimic, nici măcar salutul elementar. Poate unii credeau că-i un cerșetor și-i întindeau un bănuț (unii ceva de îmbucat) și când vedeau că nu întinde mâna căutau să i-l bage în buzunar și dacă vedeau că nu are buzunare căutau buzunar la cămașa scoasă pe dinafara pantalonilor, îi lăsau ce credeau de cuviință la picioare, în fața pantofilor de lac, negri, foarte eleganți, rușinându-se ei înșiși când își dădeau seama că nu au de-a face cu-un cerșetor care probabil nu era cerșetor, era pur și simplu un ins excentric.

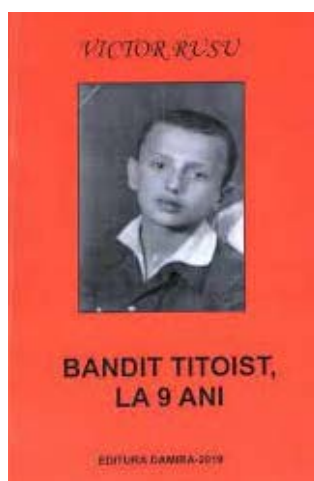
Paul Ardeleanu

IZBÂNDĂ FONDULUI UMAN

Există o lege a istoriei: reține numai generații, omițând evenimentele personale, trăirile, dramele, stările individuale, narațiunea familiei, a comunității. Istoria nu are sentimente, nu are conștiință, asumându-și obiectivitatea. Ceea ce salvează realitatea subiectivă este memorialistica. În perioada totalitară, chiar și memoria era cenzurată, manipulată, denaturată, coruptă. De aceea, după 1989, s-a manifestat o mare sete de adevăr. Multe cărți, ținute sub obroc cu mari riscuri (literatura de sertar), au fost încredințate tiparului. Caracteristicile acestora sunt: autenticitatea, veridicitatea, încărcătura sufletească emoționantă. Victime ale istoriei, îndurând supliciile unui regim brutal, autorii au recurs la mărturii memorialistice, dezvăluind extremele ființei umane, josnicia tortionarilor și puterea de a îndura a celor maltratați.

Cartea lui Victor Rusu, *Bandit titoist, la 9 ani – Secvențe autobiografice* (Editura Damira, Drobeta Turnu-Severin, 2019), prezintă drama celor deportați în Bărăgan, văzută prin prisma unui copil: „Zeci de mii de familii și sute de mii de oameni au fost smulși aproape cu mâinile în sân din casa și agoniseala lor cinstită, de o viață, pentru a fi imbarcați în vagoane destinate transportului de animale, zăvornate și sigilate, către zări necunoscute, de neliște, coșmar și spaimă atavică de moarte.” (p. 5). Alături de părinți, de unchi și mătuși, de veri (care însumau aproape 20 de membri), copilul Victor este acuzat aberant că este „bandit titoist” și „criminal al poporului” și este deportat împreună cu adulții. Somați să părăsească propria casă în trei ore, „chiaburii veninoși”, cum sunt numiți, n-au reușit să aleagă mai nimic din lucrurile trebuincioase. Familia, alcătuită din părinți și trei copii (două fete, una învățătoare și alta elevă de liceu, și un băiat), are o gospodărie înstărită în satul Balta Verde, comuna Gogoșu, precum și o

casă la oraș, în Turnu-Severin. Desigur, cartea este în primul rând un document, și acest lucru se observă din modul direct, natural în care sunt relateate faptele. Autorul, însă, știe să gradeze și să intensifice acțiunea, să o facă deosebit de captivantă. Călătoria cu marfarul este una de coșmar: „Aer puțin, deci, în vagon, acoperișul – încins ca o plită, vitele se bălegau și urinau peste lucruri, peste sfintele baloturi cu lucrurile țesute de mama, ca zestre, pentru surorile mele: covoare frumoase de lână, macaturi, perdele, fețe de mese brodate sau făcute cu iglița. [...] Nu mai știu câte zile s-au târât vagoanele noastre, pe sub arșița neîndurătoare a verii.” (pp. 18-20). Surghiuniții sunt duși în stepa Bărăganului, în plin câmp, într-un sat inexistent, Pietroiu Nou, marcat numai cu țărui și cu tăblițe cu numere, având statutul de „domiciliu obligatoriu”. La început, și-au săpat bordeie, apoi au făcut din chirpici case tip: o odaie, o bucătărie și un antreu, acoperite cu paie sau papură. Copilul, însă, își trăiește vârsta, jucându-se sau făcând boacăne, cum ar fi călăritul vacii care, îmbolnăvinduse, va trebui sacrificată, ori lăsându-se purtat de lumea basmelor și a visării, sau așteptând cu nerăbdare sosirea coletului trimis lunar de bunicul matern. Oamenii au norocul să găsească de lucru la un I.A.S. din apropiere, condus de un om cumsecade. Pentru seriozitatea și compe-

tențele lor, sunt acceptați de comunitatea locală de la Pietroiu Vechi, de pe malul brațului Borcea. Cartea nu este una încrâncenată, nerecurgând la șabloanele intrate în uz. Deportatii descoperă un mod de a-și depăși complexele și de a-și recăpăta demnitatea și condiția de învingători, în competiția sportivă, în fotbal, în care excelează. Gesturile mici capătă, în aceste condiții speciale, o semnificație aparte. Bunicul matern își riscă libertatea și viața pentru a le aduce dragilor lui aflați în suferință, în preajma Crăciunului, un porc și numeroase bunătăți. Întâlnirea este plină de sfâșiere sufletească: „[...] prin pânza fumurie, șficuloare de zăpadă viscolită, l-am zărit pe taica cu hainele lui de dimie înghețate pe trup și cu gheață în sprâncene și barba care-i crescuse pe drum. Un fel de om de zăpadă aproape înghețat care abia se mai mișca și deschidea cu greu fălcile să ne vorbească. Am sărit toți deodată către el și l-am îmbrățișat care pe unde am apucat.

Mama, pentru că era mai înaltă, l-a luat de gât și a început să hohotească sfâșietor pe umărul lui, surorile i-au cuprins în brațe, a nesfârșită, sfântă iubire, pieptul și mijlocul, iar eu, care eram mai mic, am îngenunchiat în zăpadă și i-am luat în brațe picioarele și am început să îi sărut în neștire pantalonii de dimie, în dreptul genunchilor îngheteași.” (p. 55). Iernile, viscoalele în Bărăgan sunt apocaliptice. Câmpul este deschis și zăpada abundentă. Pentru că tatăl cedează psihic și fuge din colonie, Victor rămâne singurul bărbat din familie și trebuie să se maturizeze rapid. El se angajează cu responsabilitate în muncile grele ale familiei, aducând apa atât de necesară, de la o fântână îndepărtată, sau strângând materiale combustibile, pentru focul pentru pregătit mâncarea, sau pentru cel din timpul iernii. Victor află de la un inginer topometrist cumsecade, Bâcu, pe care îl ajută la măsurători, că, pentru a nu-ți complica viața, „trebuie să fii nici bun nici rău, ci doar corect”. Semnificativă pentru destinul autorului este și întâmplarea legată de înțelegerea pe care copilul o face cu un muncitor lipovean căruia trebuia să îi ducă suferinșul cu mâncare, pentru o sumă modică. Lipoveanul moare subit, iar copilul rămâne cu frustrarea că prima sa muncă a rămas neplătită, fiind astfel irosită. Dintr-o joacă de copii de-a războiul, se declanșează o anchetă a securiștilor, elevii (deportați) de clasa a V-a fiind acuzați că fac parte din organizații paramilitare care atentează la siguranța statului. Aflând că tatăl său lucrează ca mecanic la un S.M.T. din apropiere, Victor pleacă pe jos și-l găsește. Faptul că, de la începutul vieții, a fost pedepsit pentru vinovății imaginare, că a fost deportat în Bărăgan, că a avut dosar de „origine nesănătoasă”, că i-au fost închise abuziv niște porți, l-a maturizat, i-a determinat o filosofie existențială, l-a obligat să fie intransigent moral. Permanenta neliniște, foamea, grija zilei de mâine, sentimentul înstrăinării se compensează prin climatul familial plin de afecțiune, prin abnegația maternă, prin caracterul responsabilizat al copilului. Autorul reconstituie o experiență unică, o lume specială, un mod de adaptare la condiții improprii, dislocarea unor oameni din mediul lor natural și aruncarea lor în afara societății. Când deportații se obișnuiseră cu noua lor viață, când intraseră într-un tipar de existență, autoritățile hotărăsc să le anuleze pedeapsa, întorcându-i pe meleagurile lor, unde totul trebuia luat de la zero, cu stigmatul de foști deportați în Bărăgan.

Victor Rusu scrie o carte dramatică, adevărată, curajoasă, despre o realitate reprobabilă a istoriei noastre. Acest documentar este dublat de o carte polemică, invitând, somând poporul român la normalitate, la moralitate, la adevăr. Este vorba, cu siguranță, și de un bildungsroman, urmărind procesul de formare al unui caracter. Autorul susține, aparent paradoxal: „pe mine loviturile vieții m-au ajutat negândit de mult, sunt o creație a lor” (p. 81).

Eliza Raha

VACARMUL OMENIRII ÎNTR-O CHEIE APOCALIPTICĂ

Se știe că poeții sunt cei mai sensibili receptori ai informațiilor de pe planeta noastră ori de mai aproape sau de mai departe de ea, sublimându-le în versuri, în cursa metaforelor, uneori, lăsând timpului dreptul de a le descifra și a le verifica credibilitatea. De aceea, unele scrieri, de-a lungul timpului, se numesc capodopere, generații succesive descoperind, înțelegând alte și alte mesaje, potrivit cu gradualitatea dezvoltării societății, și, tot de aceea, poezia își are propria filosofie, motiv pentru care se mai numește și regina literaturii.

În volumul de poeme *Planeta stă acasă*, publicat la prestigioasa Editură Neuma, Apahida, 2022, poeta surprinde vacarmul omenirii într-o cheie apocaliptică reproșând Pământului (...) că „n-a făcut mai mult să ne apere/ de noi înșine” (*Reproșul pământului*), civilizația umană nefiind altceva decât o închisoare a spiritelor, care va lua sfârșit cândva: „(...) asta a fost tot, lumea s-a terminat/ stimați deținuți, sunteți liberi...” (*Terminus*).

Nativă ori dobândită, poeta Victoria Milescu dispune de o gândire metaforizată, astfel încât are capacitatea de a prefăce în poezie prozaicul cu o ușurință ce amintește de grația mult lucrată a plutișilor dansului pe scenă. În același timp, situându-se la o înălțime spirituală, care-i conferă o detașare cât și observarea obiectivă, lucidă a adevărilor oricât de incomode, poeta operează cu simboluri cunoscute, cărora le atribuie alte sensuri: „Ne spălăm pe mâini de ziua de ieri/ de cea de azi, ne spălăm/ de trecutul prezent, de viitorul trecut/ (...) viața se spală pe mâini de noi/ moartea, la fel” (*Ablutio*). Cuvintele sale par a fi îngeri cu aripile frânte de păcatele omenești,

căzând pe pământ, direct pe filele cărților, într-o lume în care oamenii poartă mască la propriu și la figurat și nici „(...) îngerii nu se mai apropie de noi/ suntem contagioși/ putem îmbolnăvi materia, antimateria/ (...) purtăm mască/ masca nu poartă nicio vină/ doar zâmbetul mascaradei... (*Orașul poartă mască*).

Una din temele predilecte ale poeziilor sale este tristețea însingurării, determinată de imposibilitatea de a mai iubi. Se pare că oamenii își plimbă aura întunecată, percepută sub forma unor umbre umblătoare și o tristețe nevindecabilă îi cutreieră poetei toate fibrele existenței: „(...) iarna m-a dat în grija mea și mă ceartă/ că umblu prea dezbrăcată de iubire/ și încălțată cu o singurătate prea mare (...)” (*Prin iarnă*). Muzica, panaceu și limbaj universal, îi motivează și susține cursul vieții într-o lume a „fulgilor suicidari”: „(...) îmi ține de urât *Toccata/ și Fuga în Re Minor de Bach*/ (...) noaptea îi dă brânci zilei începătoare/ descurcă-te, zice, cum fac și eu/ ascult *Carmina Burana*/ (...) ninge cu șaibe, piulițe, șuruburi/ din atelierele circumstelare/ îmi ține de urât viața, îi caut un diminutiv/ și un motiv pentru a o jefui cu tandrețe/ John Atkinson Crimshaw îi pictează noaptea pe chip/ noapte înseamnă infinit în toate limbile...” (*O lingură de materie pe zi*).

Cutremurătoare dar și curajoasă este poezia „Lipsă la cântar”, inducând către cruzimile comerciale din zona medicinei la zi: „A murit vara, pe arșiță/ cei ce s-au strâns în curtea spațioasă/ împodobită cu flori exotice/ s-au precipitat spre cimitir/ acolo unde a fost dus urgent sicriul/ a murit de covid, așa i-au anunțat/ nu puteți să-l vedeți, nu deschideți/ familia, prietenii stau la distanță cerniți/ se împart pungi cu pomana tradițională/ fratele lui se apropie nevăzut/ Ești tu? Ești bine?/ Da, se aude răspunsul șoptit dar/ mi-au scos inima, plămânii, ficății/ ce am să fac?/ Atunci când lucram la magazin/ inspectorii îmi găseau de fiecare dată/ lipsuri în gestiune/ acum și Dumnezeu o să-mi reproșeze/ că iar am lipsă la cântar” (*Lipsă la cântar*).

Dacă în poezia „Un preț bun”, își strigă durerea în fața distrugerilor care ne-au marcat țara: „(...) pe verde circulă doar insomniile/ ele trec granița fără pașaport/ doar cu un mic bagaj de-acasă -/ fotografia unei țări/ care a fost odată a noastră/ prea frumoasă și prea bogată/ să nu fie răvniță, furată/ și dusă departe, prostituată/ încât să ne fie rușine că ne-a născut/ să o blestemăm că nu putem/ să ne-o scoatem

din gând, din inimă/ pentru un preț bun/ decât cu prețul vieții.”, multe alte poezii sunt ecoul puternic al războiului nedrept cu forța nevăzută a pandemiei covid. Versurile sunt marcate de o emoționantă și crescândă intensitate a durității cuvintelor ce ștanțează efectele suferințelor omeniești ale zilelor noastre, ca și cum ar striga, iată tabloul urgiei, sunteți mulțumiți? „În lume se moare/ orizontul face un pas înapoi, dezorientat/ dar unde să te ascunzi/ (...) în lume se moare, n-avem destule incineratoare/ ne vor dizolva în baze, în acizi, ne vor topi/ trecutul istoric dintr-o rațiune superioară/ să nu contaminez noua ordine abisală/ un tânăr cântă la trompetă Liniște,/ luna e în transă/ dimineța șterge cerul cu dezinfectant/ în lume se moare (...)” (*Nu atinge visul*).

Poeta survolează lumea, febril, fără a mai găsi un punct de sprijin, urâtul a luat locul frumosului, răul a luat locul binelui într-o realitate sumbră, cu dirijori din umbră: „Trăim și nu înțelegem ce trăim/ suntem într-un film/ cu roluri scrise definitiv/ mie nu-mi place personajul meu/ nu-mi plac nici replicile/ demolându-mi imaginea/ dintr-o prestație anterioară (...)/ super-eroii stau în umbră, nu apar/ da, e noul val/ pe unde este ușa de intrare a normalității/ de jur împrejur doar exit, exit!/ sponsorul e mulțumit, primește aplauze/ regizorul e premiat cu Globul de aur/ sau Globul pământesc/ în care ne va ghici viitorul” (*Ușa de intrare a realității*).

Simbolul harului său poetic, vrăbiuța albă de care nu s-ar putea desprinde, îi însoțește existența, chiar dacă o îndurerează profund, hrănindu-se din viul ei: „(...) Găsiți-mi un leac/ pentru rana din palmă/ o țin cu grijă, cu spaimă/ ca pe o vrabie înfrigurată/ o vrabie albă/ cu ciocul roșu de sânge/ vindecarea mea/ ar însemna moartea ei” (*Rana din palmă*).

Într-o lume lipsită de tandrețe și candoarea iubirii aproapelui, a iubirii care aduce culoare și farmec vieții, naturii înconjurătoare, ca o amintire, un scurt puseu nostalgic, timpul devine „marele călău” agonizând împreună cu tot ceea ce înseamnă ființă pe pământ, situație în care poeta se simte vinovată că mai trăiește: „Iertați-mă că încă mai trăiesc/ iertați-mă că încă mai respir/ aerul dens, al tuturor/ (...) iertați-mă că uneori mai cânt/ cu vocea răgușită, în falset/ (...) iertați-mă că încă sunt în viață, motiv culpabil/ sub fulgere tăioase de vorbe și priviri/ iertați-mă că încă mai cobor sau urc treptele/ până la nori din nu știu ce motiv/ iar umbra

credincioasă îmi urmărește/ gestul periculos când lacrima vorbește/ mai bine decât mine, iertați-mă/ că sunt în lungul șir fără sfârșit o cifră/ care încurcă într-un fel..." (*Iertați-mă*).

O disperare acutizantă ce a cuprins omenirea induce poetei sentimentul unui sfârșit de lume, poate doar al unui ciclu social căruia îi aparține, căruia îi aparținem cei din generația actuală, poate

chiar universul și-a schimbat mersul, graba rotației prinzându-ne în capcana unui „faliment” al sentimentelor ce ne-au bucurat și răvășit existența, unui „faliment” al unui *modus vivendi*, totul cuprins, metaforizat într-o poezie de amplitudine, de profunzime, de înalt rang nobiliar al scrisului, parcă încercând să oprească o nechibzuită locomotivă din fuga ei către un haos ce sfidează armonia naturii umane.

Carmen Bulzan

„O VOCE” DE TEODOR OANCĂ

Cu bucurie am descoperit noua carte a domnului profesor Teodor Oancă, *O voce*, Editura Grafix, Craiova 2021. Fusesem deprinsă cu cercetările domniei sale de antroponimie și toponimie din cărțile scrise și pe care mi le oferise în vremea când eram colegi la Drobeta-Turnu Severin unde Universitatea din Craiova își avea o parte din studenți. Și am descoperit o altă față a autorului, aceea de scriitor cu umor (uneori amar), savuros, liber în a-și exprima gândurile, ideile, fără încorsetările rigorii cercetării științifice. De data aceasta intram într-un dialog autor-cititor fără cuta din fruntea provocată de punerea pe gânduri, ci cu mintea deschisă spre analize trecute prin filtrul inimii care le vede, le îndură și se minunează de toate...

Cartea *O voce* te provoacă și te pune pe gânduri, căci pătași fiind la spectacolul lumii noastre, nu avem cum să nu consonăm cu trăirile autorului, și să nu fim de acord cu rezultatul comparațiilor sale cu vremurile trăite la aceleași cote ale educației de altădată, la cele ce vor fi fost că au fost...

Vocea nu este singulară. Vocea sa cântă în duet cu cea a cititorului care a trăit în acele vremuri, trăiește și simte la fel, care gândește și prefigurează un viitor ce se vrea mai bun, mai uman. Aparentul haz de necaz exprimă o stare de umor amar, căci, așa cum întotdeauna a făcut-o, românul s-a salvat prin umor, găsind o metoda specifică de psihoterapie, prin ironie, uneori autoironie.

Această carte vie a fost trăită mai înainte de a fi scrisă și asta poate da și farmecul lecturii care te prinde și, odată începută lectură, parcă nu te mai poți opri, curiozitatea fiind cea care te îndeamnă să înaintezi, văzând.... mai departe.

Dialogurile cu diverși interlocutori: prieteni, colegi, studenți, nepot ș.a. îi susțin ideile și îl pun în situația de a și le prezenta, de a lupta cu condeiul pentru.... cauzele pierdute, căci doar ele merită să fie apărate, precum spunea Borges.

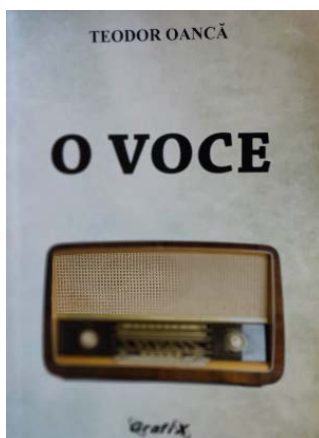
Cu un simț critic ascuțit, și cu responsabilitate față de tinerii de azi (nu e de mirare lucrând o viață în formarea acestora, în învățământ), domnul profesor parcă ne ține lecții de viață din care nu doar tinerii, ci și alții, mai avem ce învăța.

Și o face *ex-cathedra* simțind că nu totul e pierdut, că atât timp cât va mai exista o voce, ea poate deveni a multora, care vor și acționa pentru a îndrepta ce se mai poate îndrepta...

Vocea strigă în gura mare adevăruri dureroase, alarme, atenționări care să trezească conștiințe și care să îndemne la acțiune, căci oricât de fini observatori am fi, ai realităților în care trăim, atâta timp cât nu sunt rostite stările de nemulțumire, nu va exista nici acțiunea capabilă să

schimbe ceva. Și, acesta cred că este marele merit al cărții care deșteaptă, care trezește la viață o generație parcă amorțită, și care se complăce în orice fel de stare, cu un sentiment al neputinței și consolării, al dezamăgirii și tristeții acceptate ca fatalitate, cu neputința asumată și necredința că se mai poate schimba ceva. Și acestei stări de blazare și de complăcere în situații aparent fără ieșire, o voce, vocea domnului profesor răzbește prin intermediul scriiturii care îndeamnă la fapta bună, cu încredere și optimism încurajator care stă bine oricărui formator de opinie, de conștiințe, oricărui adevărat profesor.

Vă mulțumim, domnule profesor!

Mircea Păspai

POVESTEA UNEI REVISTE, ÎNTR-O CARTE

Întocmirea unor istorii ale revistelor literare este, de multă vreme, o preocupare a mai multor categorii de oameni interesați în a face cunoscută evoluția acestora și anume: oameni care au lucrat sau lucrează la respectiva revistă și țin ca munca lor și a înaintașilor să fie cunoscută de generațiile următoare; istorici literari care își dedică măcar o parte din activitate cunoașterii publicațiilor editate de înaintași; cercetători, cadre didactice sau studenți care aleg ca teme pentru doctorate, licențe sau alte tipuri de lucrări istoria unor publicații, în ansamblu sau privind anumite capitole. Important este faptul că oricare dintre demersuri poate fi o contribuție remarcabilă la istoria literară națională, pentru că revistele au fost și sunt locul prim unde se manifestă creatorii literari, unii dintre ei devenind până la urmă personalități în domeniu, nuclee unde pulsează viața literară, fie și a unei zone, iar unele dintre publicații chiar „țin timona” în ceea ce privește evoluția de ansamblu a vieții literare. Așa au rezultat, în timp, numeroase lucrări de istorie a revistelor, mai ales privindu-le pe acelea care au „făcut epocă” și care, vreme îndelungată, am avut un rol și un rost în viața literară și nu numai a țării.

Revista *Convorbiri literare*, apărută la 1 martie 1867, este publicația care face pionierat, dar nu apare pe un teren gol și, mai ales, își declară un rol de jucat. În articolul program se menționează faptul că „în mijlocul agitațiilor politice de care fură cuprinse toate spiritele în România, mișcarea literară, susținută înainte cu mult succes de foile literare atât de cunoscute și prețuite de toată societatea, a încetat cu totul”, astfel încât inițiatorii acesteia, fruntașii junimiști Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, P. P. Carp, Vasile Pogor și Teodor Rosetti, își propun o revistă care „sub

numele de *Convorbiri literare* va apare la două săptămâni, o revistă în formatul stinsei *România literară*”. Fondatorii menționează că este un început modest, dar își exprimă speranța că demersul lor va căpăta „proporții mai însemnate”, ceea ce s-a și adevărit, de atunci și până în ziua de astăzi, cu perioade de glorie și cu sincope, așa cum se întâmplă, în general, cu orice activitate desfășurată pe o perioadă atât de îndelungată.

Profund atașat de această revistă, destinsul poet, eseist și critic literar ieșean, Cassian Maria Spiridon, ne oferă o voluminoasă (478 pagini, format academic), bine structurată și bine documentată lucrare: *Convorbiri literare. Povestea unei reviste*, apărută la Editura Muzeul Literaturii Române, în anul 2019.

Structurată în trei capitole, cartea reflectă deopotrivă rigoarea științifică și atașamentul sufletesc ale lui Cassian Maria Spiridon în raport cu prestigioasa revistă în a cărei conducere se află de aproape trei decenii, din 1995 în calitatea de redactor șef, iar din 2016 în cea de director.

Primul capitol este cel care vizează istoria propriu-zisă revistei, purtând chiar titlul *Istoria veche și istoria recentă*. Conținutul, în ansamblul său, are avantajul de a fi o creație realizată și sedimentată în timp, autorul înmănunchind aici ample studii publicate serial în revistă, cu prilejul unor

aniversări ale acesteia. Îmbogățirea informației, întărirea argumentației privind diferite aspecte și aducerea unor idei noi se relevă de la un studiu la altul, astfel încât tabloul devine unul suficient de cuprinzător și de complet. Fac obiectul unor referiri, mai ample sau mai fugare, momente începând chiar cu crearea societății „Junimea” și apariția revistei, apoi cu fixarea și menținerea programului acesteia, abordările tematice de la o etapă la alta, implicarea și consecințele acestei implicări în viața literară, socială și chiar politică, precum și date despre colaboratorii principali, toată „floarea literară” a deceniilor următoare apariției, sincopele de diverse facturi, inclusiv intreruperi de apariție. La toate acestea se distinge, dar nu surprind, cunoscând preocupările și personalitatea autorului, acribia documentară, prezen-

tarea pertinentă și interpretarea echidistantă, stilul eseistic și ușor poetic pe alocuri, benefic lecturii.

Remarcăm și integrarea necesară a unui studiu intitulat *De la canonul junimist la postmodernitate*, a unei utile cronologii (într-unul dintre studii), a listelor de colaboratori, precum și *Istoriografia convorbiristă*, reflectând paleta largă de teme abordate, precum și de preocupări, marcate adesea de responsabilitate patriotică, ale redactorilor și colaboratorilor.

Un al doilea capitol este cel intitulat *Redactori și colaboratori*, capitol la care autorul, probabil din motive de spațiu și de menținere a unei ștachete ridicate, se oprește la numele cele mai reprezentative din seria veche, inserând câteva dintre eseurile/studiile referitoare la Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Simion Mehedinți, I. E. Torouțiu și Eugen Lovinescu. Sunt, toate, studii aprofundate asupra personalităților respective, Cassian Maria Spiridon având, de altfel, și cărți separate publicate despre unii dintre ei. Este posibil ca în viitor mai multe dintre acestea să fie extinse la nivel de demers editorial separat.

În sfârșit, cel de al treilea capitol este intitulat *Actuala serie* și este deschis de articolul program publicat în numărul 1, din ianuarie 1996.

Reținem că dorința (re)întemeietorilor revistei a fost ca aceasta să aibă drept prioritate critica literară, fixându-și ca deviză afirmația mentorului „Junimii”, în *Direcția nouă*: „critica, fie și amară, numai să fie dreaptă, este un element neapărat al susținerii și propășirii noastre”. Modalitatea de abordare o continuă pe cea din capitolul I, autorul având aceleași griji de a evidenția cât mai concis rosturile și contribuția revistei în viața literară și culturală actuală. Subliniind încă o dată importanța și ținuta remarcabilă a cărții lui Cassian Maria Spiridon, reiterăm, în loc de concluzie, câteva considerații privind ce a însemnat în timp *Convorbiri literare*, prin cuvintele autorului: „O catedrală, care lună de lună, ediție după ediție, edifică un monument viu, în continuă mișcare și adecvare la contemporaneitate, se vrea și *Convorbiri literare*. Revistă care prin prima ei apariție, la 1 martie 1867, a semnat actul de naștere al literaturii române moderne. Societatea „Junimea” și corifeii ei au pus temeliiile și au impus literaturii naționale principiile estetice afirmate de Titu Maiorescu prin *Direcția nouă*. Succesiv, câteva generații au lucrat în cei 152 de ani, câți s-au împlinit în luna martie a acestui an (2019, anul apariției cărții – n. n.) la acest edificiu, oglindă fidelă a epocilor și fenomenelor socioculturale prin care am trecut/trecem”.

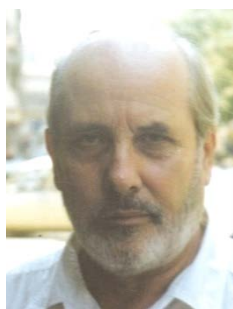
**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Daniel Corbu și Margareta Labiș

Ioan Lascu și Dodo Niță

Ion Haineș

O IDENTIFICARE TOTALĂ A FIINȚEI CU POEZIA

Cartea **Versuri, eLiteratura, București, 2022** este o selecție de versuri publicate între anii 1999-2021 și definește o poetă excepțională, de o mare exigență cu propria ei creație. În prefața cărții, Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian face o lectură în cheie teologică, așa cum mi se pare firesc. Observațiile Domniei Sale sunt fundamentale și subliniază trăsături esențiale ale acestei poezii: caracterul confesiv, contemplativ, raportarea la Dumnezeu, căutarea Adevărului absolut.

Volumul se deschide cu o dedicație: „Toamnei din mine”, ceea ce mă duce cu gândul la superba poezie a lui Tudor Arghezi: „**Niciodată toamna**”: „Niciodată toamna nu fu mai frumoasă/Sufletului nostru bucuros de moarte/Palid așternut e șesul cu mătăasă,/Norilor copacii le urzesc brocarte”.

Pentru ea, „toamna este cel mai frumos anotimp”, care-i amintește de „aleile magice ale grădinilor” de orașul „unde toate drumurile duc”, de „frunzele colorate împrăștiate de pașii ce traversează/aleile magice ale grădinilor” (**E toamnă iar**).

Într-un **Poem de toamnă**, ea descrie adâncirea corăbiilor spre larg, în timp ce „soarele adia lumina lui cea mai blândă/Împletind raze de miere și fum /spre un bătrân continent”.

„În acel sfârșit de august rebel/oceane și mări ne mărerău depărtarea/...în timp ce poveștile se arcuiesc în/concerte de Bach, Mozart sau de toamnă...” (**Poem de toamnă**).

Toamna e anunțată de „Aerul zgâriat de tonurile înalte și joase ale greierilor”, de „melodia frunzelor alunecând spre pământul care le-a hrănit/și unde orice trup se întoarce/ să fie el însuși hrana fără de sfârșit a vieții”, de „triluri răzlețe de păsări ce refuză să plece”, de „văzduhul galben, cerul vestejit”, de ploile nesfârșite.

Concluzie: „Cred că a venit toamna”.

În ciclul „**Silabe**” de la începutul volumului, citim câteva poezii-aproape haiku-uri, închinete

toamnei (aproape aforisme): „litere îngălbenite/cuvinte ruginite/cuiburi părăsite- /Să fi venit toamna?”, „În tăcerea amiezei/castanele sparg amintiri”. „toamna în inima mea-muzica sferelor” „muzica sferelor-toamna în inima mea”. „Suflarea din urmă a vieții-toamna”, „zbor fără aripi-tristețea”, „melodia tăcerii-ploaia”.

Un moto din Lucian Blaga: „Cuvântul-rană a tăcerii”- proiectează de la început emblema sub care stă întreaga poezie a Danei Oprea: drama creatorului, raportul dintre tăcere și cuvânt, aspirația spre perfecțiune, spre absolut.

O temă fundamentală a poeziei Danei Oprea este meditația despre Poezie, despre cuvânt și rolul cuvântului. Foarte multe poezii sunt **Arte poetice**.

Prima dintre ele este o poezie fără titlu, în care poeta imaginează un dialog cu sine însăși, cu mândria de a fi într-o relație prietenoasă cu poezia: „închipeie-ți c-ai fi la braț/ cu cea mai frumoasă poezie/ pe care tocmai ai scris-o”.

Raportul dintre ea și lume s-ar modifica: „cum ți-ar mai păsa că ei nu-i pasă”. „Închis în cercul tău de lumină/ai înțelege în sfârșit/că dincolo de ce ochii pot să vadă de ce degetele pot atinge/ există un adevăr care strigă să fie cunoscut/care ne așteaptă/pentru care merită chiar să murim/ la braț cu cea mai frumoasă poezie”.

Pentru acest adevăr, „merită

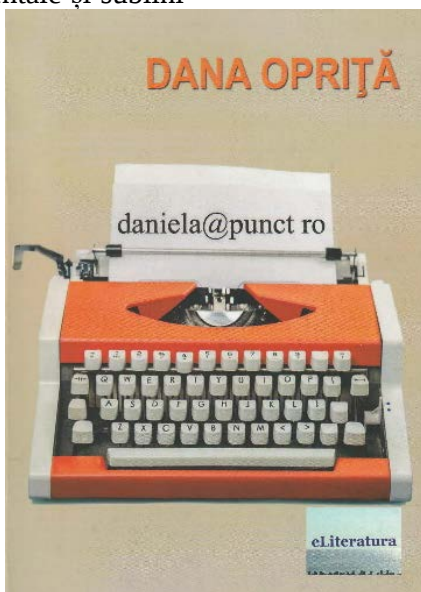
chiar să murim”.

O definiție poetică a poemului este „**Poem despre poem**”: „Poemul meu are cea mai frumoasă siluetă/aripile lui s-au lipit de cer/ coborând/lumina în fiecare literă/a fiecărui cuvânt/din fiecare vers ce îl alcătuiește”. Poemul e raportat la cer, la lumină, la razele de soare, la pădăria de puf, vulnerabilă, la arenele de gladiatori, la melodia tăcerii.

„Poemul meu e liniște. /Poemul meu e iubire. Poemul meu sunt eu”.

O identificare totală a ființei cu Poezia, descifrând neînțelese înțelegeri ale dimineții zilei de Apoi, adică ale unei alte vieți trăită într-o altă dimensiune, a eternității.

O parafrază a celebrei-poezii a lui Adrian Păunescu, „**Povara repetabilă**” evocă „una din acele zile/când literele se poticnesc înaintea fiecărui cuvânt/și sufletul ți se închide de atât neputință”, neputința de a te putea ridica, de a ieși din obișnuit, din povara repetabilă, cu dorința de a lua-o din nou de la capăt.

Așa se explică căderea în abis, „când nimic nu există când totul este atât de real/fiecare literă e o repetare până la absurd/ a propriei repetări a propriei dizarmonii”.

Apoi, „Așteptarea/meru așteptarea/nimic decât așteptarea unei schimbări/amânate până la capăt” (**Abis**).

Poeta simte ca pe niște **Penitențe** banalitățile, formalismele, „cuvintele repetate absurd, torente de inutilități” (**Penitențe**). Poeta crede că „există doar un timp al drumului în viață/când poezia se scrie,/când fragilele aripi de îngeri se coboară asupra ta/și totul este frumos bun fără păcat/iar întunericul nici măcar nu există în vocabularul tău”. (**„Dincolo de cuvinte”**).

Dana Oprea încearcă să dea o definiție poeziei, risc asumat: Poezia „este ca un val care vine și pleacă pe un țărm/aflat la marginea visului, fără să ție că este/ cel mai important lucru în viața însăși nu ar putea exista/fără el”.

„Poezia este ca un zâmbet pe chipul unui iubit despre care/ nu prea știi dacă e adevărat”.

Ea se întreabă, totuși, ironic, în final: „Cine are nevoie de poezie?” (**„Cine are nevoie de poezie?”**).

Primăvara, care „zgâria cu petele colorate/crengile adormite”, amintirile mai vechi sau mai noi, toate sunt motive de poezie, „Iar eu le primesc/în fiecare dimineață/până seara se transformă într-un poem” (**„Poemul de dimineață”**).

Ea știe cum trebuie să fie poemul: „Scurt, frumos croit pe noua lui haină, /cu gânduri lungi de primăvară târzie,/mirosind a pământ reavăn și/dor de singurătate” (**„***sau fără cuvinte, desigur”**).

Dana Oprea nu este o romantică, în poezia ei nu întâlnim efluvii lirice, declarații de dragoste, ea este un temperament meditativ, care trece totul prin filtrul inteligenței, al ironiei, al abstractizării.

Nu întâmplător, un grupaj masiv de versuri se intitulează **„Gânduri”**. Avem de-a face cu o poezie grea de sensuri, o poezie reflexivă, care își pune marile probleme ale existenței, ideea de Adevăr, de Dumnezeu, de Credință, de Timp, de Identitate, de Amintire, de Lumină, de Iubire, de Absolut, de trecere, de destin, de Viața de Apoi, de singurătate, în căutarea unui Altceva. Mereu Altceva, „pe care îl cauți toată viața” (**„Soleil”**), în căutarea Sfântului Graal.

Luciditatea comentariilor, tăioase ca un laser, ne obligă la meditație, la înțelegerea vieții (și a poeziei) dintr-un alt unghi, inedit.

Dialogul cu cititorul este unul cald, prietenos, dar mereu interogativ, dubitativ.

Poeta se află la **Răspântii** și își pune o întrebare fundamentală: „Cine sunt” (**„Răspântii”**).

În drumul spre Lumină, ea se întreabă "care e

adevărata direcție/spre care/trebuie să ne îndreptăm./Poate marea?/poate sinele?/Poate poezia?/ Poate cerul?” (**„În drum spre Lumină”**).

Și, totuși, între speranță și disperare, între tristețe și bucurie, există întotdeauna un reper, o cale. Acesta este Dumnezeu, care reprezintă Adevărul absolut, adică descoperirea sinelui. „Dumnezeu e mare și drept/lumina ne așteaptă la capătul acestei tăceri/Lumina ne așteaptă/trebuie doar să știm să o primim” (**31 decembrie 2000**). „Dumnezeu zidește în noi /Sfânta Lumină a mântuirii”. „*Eu sunt cel care este*, eu sunt cea care sunt. /Și nimeni, nimic, niciodată nu poate tulbura acest adevăr”.

Ca o concluzie definitivă: „Liniște. Îmbrățișare. Pace. Amin” (**„Prinos de bucurie”**).

Tema Luminii este foarte frecventă: „Lumină/ Armonie/Liniște/Lumină/Armonie/Liniște/Lumină/ LUMINĂ/LUMINĂ” (**„1 ianuarie 2000”**).

Erotica Danei Oprea este una specială. Ea nu este îndrăgostită de un bărbat anume, ci mai mult de ideea de iubire, nu face declarații emoționante de dragoste, ea pășește într-un „echilibru precar” într-o zonă nesigură, alunecoasă, care i-a provocat mai mult dezamăgiri decât împliniri.

„Un verb conjugat la trecut înainte de a fi prezent/așa a fost povestea iubirii noastre/strecurată printre dorințe și nesfârșite așteptări” (**„Lerui ler”**).

Ea se întreabă îngrijorată: „Cine ești tu dragostea mea/ care mă roagă să aștept cuminte cu genunchii la gură/să uit nopțile albe de ciudă că am coborât să întreb ce mai faci/ ce mai faci/tu/dragostea mea trecătoare?” (**„Love Theme”**).

Cu truda căutătorului de perle, ea încearcă să reconstituie „miraculosul chip al iubirii”. Ea se adresează direct iubitului: „ție-ți vorbesc pe tine te caut/cu tine strivesc diminețile între pleoape/ pe tine te prefac în amintire de preț/în muzeul amintirilor frumoase” (**„Până și eu”**).

Declarațiile de dragoste sunt mai mult imaginare: „te iubesc” răspundeam/vorbind mai mult singură unor pereți foarte dreți /la colțurile cărora mă așezam cuminte /pe coji dinainte sfărâmate/genunchii mai țipau degetele se împiedicau în gesturi /fără sens/„iubitul meu”, spuneam/cu gura plină de fluturi/o dragoste rară și definitivă orbecăind în lumina lui „măine”. /cu gândul la atât de concreta/cafea de dimineață” (**„Cafeaua de dimineață”**).

Și, totuși, dincolo de toate suferințele, de toate dezamăgirile, amintirile întunecate, poeta face curat „în toate rafturile inimii/în toate sertarele sufletului” și își dă voie să fie fericită, pentru că primește alte bucurii, simple, adevărate, ca pe niște binecuvântări pe care le primește „în fiecare zi/în fiecare dimineață”. (***)

Pentru ea, bucuria de a trăi e afișată deschis, de aici, îndemnul optimist: „viața e atât de frumoasă/trăiți-o cu disperarea zilei de-Apoi” („O, brad frumos”).

Ultimul text al volumului „Întrebare, 2020, 2021” este o recapitulare sintetică a temelor esențiale pe care le-am trăit în acești doi ani.

Dana Oprea are capacitatea excepțională de a materializa imaginile, de a face concrete noțiunile abstracte, dând expresiei plasticitate și relief.

Câteva exemple:

„La colțul de stradă ne așteaptă deja amintirea”

„Încălțând sandalele umilinței”

„În tăcerea/ amiezii/castanele sparg amintiri”

„Timpul păstrat la naftalina clipei de-Apoi”

„Tu cine ești/așteptând lumina să te invite la vals/așteptând tăcerea să strige după ajutor”

„Poate doar așteptarea să mai alerge singură în/arena sufletului meu”

„Gândurile scapă prin ochiurile/prea mari ale plasei de pescari/printre cuvintele-rechin, printre cuvintele-delfini salamandre/șerpi și zănele meduze/toate dansând în macabru ritm /al regretelor”.

O poezie modernă, suplă, inteligentă, adresându-se minții, dar și sufletului, poezia Danei Oprea înscrie în cadrul poeziei române contemporane un timbru original, inconfundabil.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mircea Pospai și Mircea Diaconu

Lucian Gruiă

**GABRIELA BANU -
CASE CU SUFLET**
(roman, editura Betta, 2022)

Eroina Mircea Maria Brașoveanu, agent imobiliar și profesoară de liceu, inițiază o deosebit de interesantă discuție on-line cu elevii de clasa a XII despre cuvânt. Nu intrăm în amănunte, dar cred că întregul roman vorbește despre puterea cuvântului. Dar ce legătură poate avea puterea cuvântului cu titlul romanului, *Case cu suflet*?

Primul indiciu îl constituie starea suflutească a doamnei Florica, de care se ajută Mircea cu copilul ei, Emil, în gospodărie. Despre trăirile acestei doamne, Gabriela Banu ne spune: „Dar nu uita că și apartamentul se impregnase cu ceva din ea, făcuseră schimb de sentimente”.

Apoi, autoarea clarifică, referindu-se la Confucianismul care credeau că obiectele înconjurătoare se impregnează de gândurile și cuvintele omului aflat în preajmă.

Punctul pe i mi se pare că îl pune un gânditor indian, al cărui nume nu mi-l amintesc, dar care în cartea sa *Puterea gândului* afirmă că gândul și cuvântul sunt unde care sunt absorbite de mediul înconjurător: îmbrăcăminte, mobilă, pereți și care pot fi recitate de către înalți inițiați. Astfel, fiecare casă are un suflet, pe acela pe care i l-a împrumutat locatarul.

Gabriela Banu ne prezintă în roman mai multe case dintre care una este sigur cu suflet și celelalte prezumtiv. Este vorba despre o vilă impresionantă moștenită de Cristian de la unchiul și mătușa sa, pe care actantul, nerealizat material (cameraman, actor de ocazie etc) voia să o vândă pentru a-și cumpăra o mașină și a înființa o firmă (probabil un studio). Avocatul Tiberiu îl sfătuiește pe Cristian ca în problema vânzării vilei să o consulte pe Mircea.

În vilă, Cristian are viziuni, cu fantomele unchiului (fost învățător și pompier) și mătușii care îl sfătuiesc să nu vândă casa; luminile casei se aprind și se sting în mod repetat. Și aceste fantome reprezintă ceva din sufletul casei. Gabriela Banu, traducătoare din limbile spaniolă și portugheză intră cum în domeniul fantasticului, dar nu cel de origine hispanică așa cum ne-am fi așteptat

ci de sorginte autohtonă. Mircea Vulcănescu spune că la români, între lumea de aici și cea de dincolo nu există imposibilitate de trecere ci numai vămă, putându-se trece în ambele sensuri, astfel încât fantomele pot să se manifeste.

Cristian găsește într-un seif o agendă și trei caiete cu memoriile unchiului și crede că le va putea valorifica fie într-o carte, fie în vreun film.

Vila mai era impregnată cu miros de levănțică, de plăcintă și de mere coapte, așa cum era când trăiau unchiul și mătușa lui Cristian.

A doua casă cu suflet o consider pe aceea care, adevărat conac, aflată pe calea Moșilor urma să fie vândută. Mircea trebuia să viziteze această casă enormă, să facă poze, să găsească eventual un cumpărător pentru a-și câștiga comisionul. În casă după ce vorbește cu fiul noului proprietar dă peste o bătrânică – fosta proprietăreasă, care fusese trasă în țeapă de o familie de rromi, care se oferiseră să o îngrijească și o ținuseră ca în palmă până când bătrâna care nu vedea bine fusese păcălită să semneze actul de donație. Apoi începe pentru bătrânică păcălită calvarul, este mutată din apartamentul ei într-o fostă cameră a slugilor. Casa avea un subsol cu bar care trebuia închiriat acum după ce trecuse pandemia să fie transformat într-un club al tineretului.

Mircea descoperă falsul din actele de donație și prin avocatul Tiberiu acționează în instanță și câștigă procesul, casa revenindu-i vechiului proprietar, bătrânică excroată. Casa este impregnată cu sufletul bătrânei, dar și cu al nelegiuirilor din clanul Ronaldinio care încercaseră să o păcălească.

Cristian găsește într-un plic din vilă un coson dacic de aur, pe care vrea să-l valorifice și nu mai vinde casa. Lumina se aprinde de la sine și fantelele dispar.

În concluzie, trebuie să fim atenți la ce gândim și la ce vorbim chiar și aici la London Club, unde ne întâlnim scriitorii la cenaclul revistei „Areba literară”, că undele acestea se absorb în mediul ambient împregnându-l pentru eternitate.

*Rodica Pospai
Păvălan*

DIN AGENDA CULTURALĂ CRAIOVEANĂ

Caiete macedonskiene, vol. IV. Lansarea volumului, care include comunicările științifice prezentate la ediția din acest an a Festivalului internațional de literatură „Alexandru Macedonski”, organizat de Filiala Craiova a Uniunii Scriitorilor din România, a fost programată la Biblioteca județeană „Alexandru și Aristia Aman” exact în ziua împlinirii a 102 ani de la moartea poetului, în ziua de 24 noiembrie 2022. Peste treizeci de eseuri sunt incluse între copertele volumului, semnate de critici literari, cercetători, cadre didactice universitare, scriitori din întreaga țară și din străinătate. Îngrijirea volumului aparține scriitorului Ion Munteanu, iar ilustrația foto Sorinei Bela și lui Ionică Moldovan.

*

Doi poeți, două generații. Între numeroasele cărți prezentate în ultima perioadă la Biblioteca „Aman” se află și volumele semnate de Maria Dinu (*Ierburi pentru ce nu cunosc*, Editura Aius – lansare pe 14 octombrie) și Ștefan Tunsoiu (*Sub ochiul lunii*, Editura MJM – lansare pe 17 noiembrie). Doi poeți din două generații ale literelor craiovene, Ștefan Tunsoiu apropiindu-se de vârsta octogenară, iar Maria Dinu fiind la mai puțin de jumătate. Primul este unul dintre redactorii de altădată ai revistei „Ramuri”, iar tânăra poetă face parte din entuziasta grupare de critici literari ai revistei „Mozaicul”. Că este vorba de versuri în care se simte „infuzia admirabilă a poeziei noastre clasice” sau de o poezie postmodernistă, ambele cărți merită atenția cititorilor.

*

Exilul se întoarce acasă. Colocvii de literatură și jurnalism. Filiala Craiova a Uniunii Scriitorilor, Filiala „Tudor Arghezi” Craiova a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman”, revista „Mozaicul” și Asociația culturală „Carmina balcanica” au organizat, pe 3 și 4 noiembrie, prima ediție a Colocviilor despre literatura și jurnalismul exilului românesc. Ediția a fost dedicată

Monică Lovinescu și s-a desfășurat la Muzeul Cărții și Exilului Românesc din Craiova și la Crușeț-Gorj, satul nașterii mamei Monică Lovinescu. Colocviile au reprezentat un adevărat regal de literatură și istorie a exilului românesc, detalii importante din viața și activitatea publicistică și radiofonică a Monică Lovinescu, prezentate de Dinu Zamfirescu, Doina Jela, Marina Dumitrescu, Ioan Lascu, Mircea Pospai, Lucian Dindirică, Mihaela Albu, Ruxandra Hurezean. Expunerile au fost completate cu lansarea cărții *Această dragoste care ne leagă*, de Doina Jela, dedicată mamei Monică Lovinescu, precum și de o expoziție de carte, prezentări de publicații, la Muzeul Cărții și Exilului Românesc, iar a doua zi, la Crușeț, de vizite în locuri emblematice și momente artistice și folclorice.

*

Colocviile „Scrișul Românesc”. Vineri 28 octombrie, viața culturală a Craiovei a fost marcată de Colocviile „Scrișul Românesc”, manifestare ajunsă la cea de a XVII-a ediție și desfășurată, anul acesta, sub semnul împlinirii a 100 de ani de la înființarea editurii și 95 de ani de la înființarea revistei cu acest nume: Scrișul Românesc. Colocviile s-au bucurat, ca și alte activități ale editurii și revistei, de parteneriatul cu Filiala „Tudor Arghezi” a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și Filiala Craiova a Uniunii Scriitorilor din România. Manifestarea a cuprins prezentarea istoricului acestor instituții culturale, o sesiune de comunicări științifice, lansări de cărți, Gala premiilor „Scrișul românesc” și momente literar-artistice. Pentru colocviu au fost pregătite 25 de comunicări științifice, de către cadre didactice universitare, critici și istorici literari, directori și redactori de reviste și edituri din țară și din străinătate. Toate au fost publicate, parțial, în revistă, iar forma integrală se va regăsi într-un viitor volum. La Gala Premiilor Scrișul Românesc, distincțiile au fost obținute de: Ioan Lascu (premiul pentru critică și istorie literară „Alexandru Dima”); Viorel Pârligras (premiul pentru grafică artistică); Dan Ionescu (premiul pentru critică literară „Șerban Cioculescu”) și Carmen Firan (premiul Opera Omnia). Au fost acordate diplome de excelență pentru colaboratorii apropiați ai revistei, iar atmosfera a fost întregită de

momentele literar-artistice susținute magistral de „Craiova String Quartet”, de la Filarmonica Oltenia și reputatul actor Emil Boroghină.

*

Atelierele Fabricii de povești electroColibri a fost genericul sub care s-a desfășurat prima serie de ateliere de creație din cadrul Stagiunii 2022 / 2023 a Teatrului pentru copii și tineret *Colibri* din Craiova. Perioada de derulare a activităților este 10 octombrie – 4 decembrie, iar printre atelierele programate se află: Copilărie în culori; Învățăm să ne jucăm; Laboratorul creativ; Învățăm și ne distrăm; Joc, magie, păpușerie; Construim povești, În fața și în spatele camerei de filmat; Descoperire prin teatru; Reporter special și altele.

*

Eveniment teatral: Molière – 400. Pe data de 15 octombrie 2022, Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova, în parteneriat cu Departamentul de limbi romanice și clasice, Centrul de Reușită Universitară (CRU) și Lectoratul francez al Universității din Craiova a organizat un eveniment cultural dedicat marelui dramaturg. Programul a cuprins un colocviu cu genericul *Teatrul lui Molière* – incluzând abordări critice, lecturi, vizionarea unor secvențe din filmul *Molière*, precum și o Expoziție de carte și afișe la spectacole din opera lui Molière. Seara a avut loc premiera spectacolului *Avarul*, care a deschis stagiunea 2022/2023 a Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova.

*

Deschiderea stagiunii la Opera Română Craiova. Tot în ziua de 15 octombrie s-a petrecut deschiderea stagiunii 2022-2023 la Opera Română Craiova, cu spectacolul „Don Pasquale”, operă compusă de Gaetano Donizetti, pe libretul scris de Michele Accursi și Giovanni Ruffini. Reprezentația a avut loc în sala Cercului Militar Craiova, sala instituției muzicale fiind, ca și întreaga clădire a Colegiului „Carol I”, într-o amplă reabilitare. Regia actualei puneri în scenă este semnată de Arabela Tănase, iar scenografia de Răsvan Drăgănescu. Orchestra și Corul Operei Române Craiova s-au aflat sub conducerea muzicală a maestrului David Boldrini (Italia), iar spectatorii au putut asculta soliști de nivel internațional din țară și din Italia.

La Colocviile de literatură și Jurnalism „Exilul se întoarce acasă”

Fotografie la finalul Colocviilor „Scrisul Românesc”

*Iolanda Mănescu***DECLAN DONNELLAN
LA CRAIOVA**

Cu aproape treizeci de ani în urmă, în 1994, a avut loc prima ediție a Festivalului Shakespeare din România. Regizorul Declan Donnellan și scenograful Nick Ormerod, împreună cu trupa lor, Cheek by Jowl, au deschis atunci Festivalul. Realizarea spectacolului invitat la Craiova, „Cum vă place”, marca a zecea aniversare a Companiei Cheek by Jowl. Putem afirma că debutul Festivalului a fost un adevărat triumf. O situație neprevăzută a făcut ca decorurile și costumele trupei britanice să nu ajungă la timp, iar actorii au fost nevoiți să joace în prima seară pe scena goală cu costume improvizate, asigurate de personalul teatrului craiovean, printr-o mobilizare rapidă. De aici, de la această întâmplare, a început povestea fermecată dintre echipa Declan Donnellan/Nick Ormerod și Teatrul Național din Craiova. Cei doi mari artiști ai scenei au revenit apoi la Craiova de mai multe ori în cadrul Festivalului și legătura cu teatrul craiovean a devenit din ce în ce mai strânsă. De-a lungul timpului, pe lângă trupa proprie, Cheek by Jowl, cei doi artiști ai scenei au lucrat și cu alte teatre sau companii. O a doua prezență în Festival a avut loc în 2006, la a cincea ediție, când spectacolul de mare rafinament „A douăsprezecea noapte”, o colaborare între trupa Cheek by Jowl și Festivalul Internațional Cehov de la Moscova, a deschis, din nou, Festivalul craiovean. A urmat a șasea ediție a Festivalului Shakespeare, în 2008, când regizorul britanic a adus spectacolul cu piesa „Troilus și Cresida” de William Shakespeare. Tot atunci, primul Premiu Internațional Shakespeare i-a fost decernat lui Declan Donnellan. Apoi, anul 2014 a adus o nouă producție marca Declan Donnellan și Nick Ormerod, de data aceasta fiind vorba despre piesa „Ce păcat că-i târfa” a lui John Ford, un spectacol plin de energie, strălucire și forță, care a captat spectatorii minut de minut, șocându-i, încântându-i și trezindu-le admirația pentru profesionalismul desăvârșit al reputatului regizor, vechi și constant prieten al festivalului craiovean. În anul 2018, la a unsprezecea ediție a Festivalului Shakespeare, Teatrul Pușkin din Moscova, în colaborare cu trupa Cheek by Jowl, vine cu „Măsură pentru măsură” în regia lui Declan Donnellan, legătura acestuia cu teatrul rus fiind de altfel una trainică și fructuoasă. În anul 2020, cu toate că Festivalul Shakespeare de la Craiova s-a desfășurat online, din cauza bine-cunoscută a pandemiei, Declan a fost prezent din nou la Festivalul craiovean cu o strălucitoare producție a piesei „Poveste de iarnă”, dar a participat și la secțiunea Sonetelor recitate de artiști din întreaga lume, oferind cu generozitate propria lectură a unuia dintre ele.

Astfel că venirea marelui regizor pentru a monta la Teatrul Național „Marin Sorescu” este o urmare firească a îndelungatei sale legături cu Craiova, care s-a materializat,

de data aceasta, în producția „Oedip rege” după Sofocle. O parte din actorii craioveni, pe care Declan Donnellan a ajuns acum să îi distribuie în spectacol, erau, la începutul colaborării lui cu Naționalul, încă pe băncile școlii, pregătindu-se, visând poate, la o astfel de întâlnire care, cu siguranță, i-a îmbogățit și le-a adus o perspectivă nebănuită asupra experienței lor profesionale. Spectacolul folosește întreg spațiul scenic al teatrului craiovean. Buni cunoscători ai posibilităților existente, Declan Donnellan și Nick Ormerod au imaginat desfășurarea poveștii pe întreaga scenă, cuprinzând atât sala studio, eliberată de gradenele cu locuri pentru spectatori, cât și scena mare, despărțită de sala mică prin cortinele de fier care, în economia spectacolului, au un rol major. Dacă, la începutul spectacolului, spectatorii sunt în picioare în sala studio, aceștia se deplasează pe parcurs, odată cu actorii, pe scena mare, alcătuind, într-un fel, corul specific tragediei antice, devenind parte din povestea lui Oedip, fiind puși în situația să fie implicați direct în chinurile prin care trece personajul principal. Costumele sunt contemporane astfel că sugestia este și mai puternică: Oedip (jucat de Claudiu Mihail) poate fi unul dintre noi, un om cu a cărui tragedie ajungem să empatizăm, odată cu creșterea tensiunii. Soarta lui nefericită poate fi oricând trăită de oricare dintre oameni. Cel care urmărește din sală ceea ce se petrece pe scenă (marea scenă a vieții, de fapt) este profetul Tiresias, întruchipat în această montare de îndrăgita actriță a Naționalului craiovean, Tamara Popescu. Sub bagheta marelui regizor britanic, toți interpreții își construiesc personajele impecabil. Ramona Drăgulescu, în rolul Iocasta, aduce sensibilitatea femeii, dar și noblețea reginei, Vlad Udrescu, în Creon, face un personaj nuanțat și credibil, iar Eugen Titu, în rolul Păstorul, este o prezență distinctă, a cărui imagine ne urmărește mult timp. Pline de expresivitate sunt și personajele create de Angel Rababoc, Raluca Păun, Nicolae Vicol, Iulia Colan. Cuplul Corina Druc și Bruno Noferi (Merope și Polibos) alcătuiește un tablou rafinat a cărui frumusețe este de natură să taie respirația și în care scenografia, semnată de Nick Ormerod, își spune cuvântul. Sunt, de asemenea, notabile prezențele actorilor Alex Calangiu, Ovidiu Cârstea, Irina Danciu, Ioana Andone, Adelina Galiceanu, Roxana Mutu, Mihai Alexandru Purcaru, Petri Ștefănescu, Cătălina Vinătoru, Iarina Zidaru. Un moment cutremurător este creat de scurta dar emoționanta apariție a celor două fete ale regelui. Ca de obicei, muzica semnată de Cări Tibor împlinește magistral atmosfera, subliniind aici tragismul legendei antice. La finalul spectacolului, actorii se deplasează spre scena sălii studio, iar lăsarea cortinei de fier îi separă de spectatori, care se vor găsi claustrați pe spațiul restrâns dintre sala studio și scena mare, între cele două cortine de fier, rămași cu aceleași întrebări și dileme puse cu mai bine de două mii de ani în urmă de Sofocle în piesa sa. Spectacolul lui Declan este de o claritate și contemporaneitate uluitoare, la fel ca toate producțiile sale de altfel, încât spectatorul poate găsi răspunsuri la cele mai profunde întrebări sau poate descoperi unele noi pe care nu și le pusese înainte. „Oedip rege”, în viziunea lui Declan Donnellan și Nick Ormerod, a fost recent prezentat la Teatrul Național București, în cadrul Festivalului Național de Teatru, unde a înregistrat, cum era de așteptat, un succes extraordinar.

Gabriela Boangiu

**LEGENDA
„ACTUALIZATĂ” –
ÎN TRE REMINISCENȚE
ALE UNEI NARAȚIUNI
FONDATEORE ȘI ACT PERFORMATIV**

Identificarea reprezentărilor culturale ale propriității în diferite categorii folclorice se poate confrunta cu unele limitări referitoare la mobilitatea fenomenelor folclorice, contextelor narrative sau funcționale specifice. Totodată trebuie subliniat faptul că „valoarea trecutului este subordonată necesității momentului contemporan. Folclor nu este ceea ce este mai vechi sau ceea ce este mai puțin dezvoltat, ci pur și simplu *the lore*, știința care este legată direct de exprimarea identității culturale și de solicitările din plan social ale unei comunități”¹³. Așadar, analiza conexiunilor dintre modul de configurare al relațiilor de proprietate și diverse categorii folclorice se dovedește a fi fecundă. Datorită complexității investigației, ne vom referi, pentru început doar la legenda.

Poate fi subliniată existența unor particularități ale raportului identitate colectivă – imaginar simbolic al legendelor fondatoare – memorie și alteritate într-un spațiu clar determinat – satul Aref din județul Argeș. Cercetarea de teren desfășurată în luna aprilie 2006 în acest sat, a făcut posibilă apropierea de ceea ce, la început, părea o identitate fragmentată între un trecut care continuă să ofere soluții, însă sporadic și un prezent ale cărui însemne se lasă recunoscute cu ușurință, nu fără a provoca însă noi întrebări, noi poziționări teoretice. Satul pare a se dăruia celui venit din afară sub semnul unei luminoase neascunderi. Iar aceasta nu doar datorită poziției sale geografice, deși se spune că odinioară, satul a purtat numele de *Haris* ce ar însemna „luminiș”... după cum ne-au informat localnicii (iată o primă poveste), ci pentru că oamenii nu întârzie să-și manifeste ospitalitatea, volubilitatea, plăcerea de a povesti „străinului”, căci doar știu pentru ce a venit acesta. Pentru ei. De aceea nu uită să menționeze drept carte de vizită o lungă listă a „străinilor” la propriu, dar și la figurat, mai de demult sau mai recent, carte de vizită aducătoare de prestigiu pentru întreaga comunitate, dar în același timp și de asigurări liniștitoare destinate „cercetătorilor de la oraș” în privința valorii materialului etnografic ce

urmează a fi înregistrat. Acesta ar fi începutul „poveștii” noastre în Aref... și probabil și a celorlalți outsideri ce au poposit în această zonă. Am reținut caracteristicile acestei relaționări dintre localnic și străin, dintre arăfean și vizitatorii săi, căci pe acestea se vor fundamenta reactivările unor reprezentări simbolice referitoare la originea vetrei satului, la imaginea evaluată pozitiv a Domnitorului Vlad Țepeș – considerat ca întemeietorul de drept al satului. Datorită vervei și capacității arăfeanului de a povesti pentru un anumit public (aspect pe care îl vom dezvolta pe larg pe parcursul lucrării), am considerat acest lucru un prim element în conturarea imaginii arăfeanului.

Binomul „povestea oferită” – „identitatea prestigioasă” a arăfenilor, se dovedește a fi axul central ce facilitează reactivarea unor pattern-uri mentale tradiționale în confruntarea cu „străinul” care provoacă opunând „povestea” lui Vlad Țepeș. Pentru a putea dobândi o perspectivă teoretică adecvată problematicei abordate, a fost analizat conceptul de identitate și corelat cu cel de memorie. Astfel, „identitatea” este înțeleasă în studiul de față drept o *manifestare relațională* (Frederik Barth)¹⁴, depășindu-se alternativele obiectivism/subiectivism. Se acordă astfel o pondere importantă situației relaționale și actorului, care conferă semnificație, identificarea situându-se, așadar, la același nivel cu diferențierea.

Schimbul social – simbolic mediat de imaginea lui Vlad Țepeș face vizibile diferențele dintre culturile ce se confruntă. Structurarea relațiilor dintre protagoniști depinde de poziționarea simbolică a acestora față de fenomenul adus în dezbatere. Cercetarea de teren desfășurată doar asupra unuia dintre grupurile aflate în dialog, permite o analiză mai detaliată doar în ceea ce privește reactivarea unor reprezentări simbolice în cazul arăfenilor. Memoria lor culturală are o componentă imaginativă mult mai puternică, povestirea pune ordine, „numind” fiecare piatră de hotar, micșorând distanța dintre comunitate și spațiul locuit, făcându-l familiar, căci i se cunoaște „povestea”. Franco La Cecla, antropolog și arhitect, subliniază în lucrare sa – *Omul fără ambient*, importanța numirii locurilor locuite „a începe să numește este o activitate de orientare. Înseamnă a extinde și asupra locurilor limbajul nostru (...) a da nume înseamnă înregistrarea colectivă a unei activități, a unei particularități care se fundamentează în memorie”¹⁵. De asemenea, subliniază că a „numi un loc înseamnă să-i evoci identitatea”¹⁶, iar „a accepta să te desparți de numele propriului spațiu/loc înseamnă a accepta să-ți pierzi identitatea”¹⁷. Este așadar evidentă conexiunea între

¹³ Ispas, Sabina, *Cultură orală și informație transculturală*, Ed. Academiei Române, București, 2005, p. 28.

¹⁴ Frederik Barth, *Les groupes ethniques et leurs frontières* (trad. în limba franceză) în Ph. Poutignant și J. Streiff-fenart, *Théories de l'ethnicité*, PUF, colecția „Le sociologue”, Paris, 1995, p. 203-

249 apud Denis Cuche, *Noțiunea de cultură în științele sociale*, Iași, Editura Institutul European, 2003.

¹⁵ Franco La Cecla, „*Perdersi. L' homo senza ambiente*”, Roma, Editori Laterza, 2005, p. 50-51.

¹⁶ *Ibidem*, p. 52

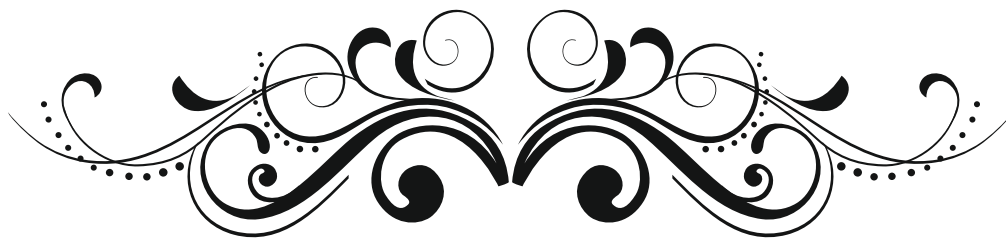
¹⁷ *Ibidem*, p. 53.

memorie – identitate – facultatea imaginativ-narativă a locuitorilor unui anumit spațiu pe care îl iau în posesie, sau, mai degrabă, reactualizează posesia legitimă prin poveste, prin legende fondatoare. Acest lucru se dezvoltă cu ușurință și în cazul satului Aref din Argeș. Profesorul Cezar Bădescu, unul dintre informatorii de teren păstrează vii poveștile de odinioară ale satului. Deși întâlnim o memorare conștientizată și orientată către patrimonializare, se descoperă supraviețuiri ale unui imaginar arhaic referitor la originea satului. Cei șapte moși ce se află la începutul timpului, dar mai ales al spațiului în Arefu sunt: „Badea, Pechea, Dobrin, Drăgulea, Ionicescu (zis și Toinea), Redече și Roscescu (zis și Zăblaică). De la ei am rămas noi. Zice-se că Toinea n-a avut urmași, dar ne-a lăsat și el ceva, numele unei văi – Valea Toinei sau Valea Poieniței”¹⁸. O povestitoare autentică rămâne Aurelia Jugăraru, care ne-a rugat s-o numim „mamaie Aurelia”, mărturisind că i se mai spune și „Aurica lu’ Ciocan”. Ea reface povestea hotarelor satului Arefu, reamintindu-ne că prin poveste spațiul intră în posesia locuitorilor. Prin legendă, originea satului este plasată într-un timp nedefinit, pentru că la origine existau strămoșii care au denumit acele locuri. În baza acestor lucruri, locuitorii actuali sunt legitim așezați într-un spațiu pe care-l numesc. Iată mărturișirile ei: „În spatele satului nostru, spre miez de noapte, avem trei munți: Obârșia, Căprișoara și Măgureaua Arefului. Între Obârșia și Măgureaua Arefului era o potecă mai periculoasă, care mergea în Valea lui Stan...Poteca Mărăcinelui se numea (...). Se ajungea la un jgheab grozav – Piatra Lalii. De ce se numea Piatra Lalii? În timpul unui atac din afară asupra satului, un nevleg, un om mare, foarte înăpoiat, a fugit din sat și și-a construit un jghebuleț, acolo și-a construit el lăcașul lui. Când s-a tras în sat, el a povestit unde a fost, s-au dus oamenii, au văzut și i-a rămas numele de Piatra Lalii. Lala s-a dus, săracu, și el pe lumea ailaltă, dar numele a rămas, Piatra Lalii”¹⁹ Urmează povestiri despre Bordeiu lui Bucur și comoara acestuia, despre fântâna Pietricelii, Bulzul lui Bucur și La munișor, însă aici Aurica lu’ Ciocan încheie o

spirală ... „La munișor...nu știu de unde se mai trage porecla lui, că n-am mai apucat să o știu eu”²⁰. Am întâlnit menționarea hotarelor și într-un vechi document istoric(v. Anexa 2) astfel: „Și să se știe hotarele: de la lăcșor pe culmea Pleașei în jos, pe culmea Pleașei până la mlaca lui Stan și de acolo pe drum în jos până în gruiul hotarului și de acolo pe hotar în jos, pe vechile hotare, până la vâlceaua vârtoapelor și pe vâlceaua colnicelor până la Căndea, la piatra mare și pe gruiul Căpățânei și pe culmea lazului până în măgurele lazului și până la piatra lui Neniul vornicul și mai jos, de la corugă până la scorușul lui Tintea și până la secătura lui Minea și pe acea secătură în Plăișor; pentru că le este veche și dreaptă ocină și dedină, încă din zilele răposatului Dan voevod și Vlad voevod Țepeș, dar l-au cotropit satele Cheianii și Căpățânenii, cu sila lui Radul din Golești.”²¹

O altă legendă, povestită tot de Aurelia Jugăraru, este cea legată de domnitorul Vlad Țepeș salvat odinioară de strămoșii locuitorilor de azi ai satului, imaginea acestuia fiind însoțită de simboluri valorizate pozitiv – pământul primit de către săteni din partea domnitorului (16 munți cu 10 înțărători) pentru ajutorul primit, întru chiepează într-o anumită măsură pământul ales, pământul făgăduinței, protejat și protector. Pot fi identificate așadar anumite aspecte simbolice ale darului - „fenomen total”²² (Marcel Mauss) datorită implicațiilor pe care le are și în celelalte sfere ale vieții sociale. Astfel, relația domnitor-strămoși are un fundament pozitiv evident, o structură simbolică, am putea spune chiar religios – creștină, cea a altruismului răsplătit.

Locuitorii din Aref reactualizează un mit de întemeiere, încărcat de motive simbolice ale vieții, în condițiile confruntării cu imaginea diferită personaj-element central al legendei locale, imagine negativă, încărcată de însemne ale morții, furnizată din exterior. Refuzul contaminării mitului originii cu simboluri ale morții, ci dimpotrivă afirmarea vieții și a încrederii în actul altruist răsplătit – esența legendelor locale despre întemeierea satului Aref, reprezintă câteva repere simbolice ale mentalității tradiționale reactivate în cadrul dialogului cu Celălalt, purtător al unui discurs contradictoriu.

¹⁸ Bădescu Cezar, informator de teren, profesor, 54 ani, aprilie 2006, Arefu.

¹⁹ Jugăraru Aurelia, Informator de teren, 79 ani, aprilie 2006, Arefu

²⁰ Ibidem

²¹ DIR (Documente privind istoria României), veacul XVI, B. Țara Românească, vol. III (1551-1570), Editura Academiei Române, Document nr. 89 din 11 februarie 1558 (7066), București.

²² Marcel Mauss, *Eseu despre dar*, Ed. Polirom, Iași, 1996.

*Aurora Speranța
Cernitu*

RĂDĂCINI ADÂNCI ÎN ANTROPOLOGIE ȘI SOCIOLOGIA ARTEI

Imaginarul vizual al Gabrielei Boangiu este populat de reprezentări simbolice cu rădăcini adânci în antropologie și sociologia artei. Astfel, se remarcă expoziția sa intitulată expresiv *Horbotă pe glajă*, expoziție itinerantă, care a debutat la Craiova, autoarea fiind invitată mea și care și-a continuat parcursul și la Galeria Albastră din Scheii Brașovului.

Minuna Mateiaș, avizat critic de artă, remarca referitor la lucrările tinerei artiste:

„Gabriela Boangiu creează într-o grafie excepțională o lume fină și delicată, o Germinație, un Pom al vieții, un fruct oprit, petale și sepale, pești și cozi de păun stilizate, amintiri și influențe din atelierul mamei și din folclor, spiritualizate. *Horbotă pe glajă* – Dantelărie pe sticlă – o țesătură fină, ușoară, din fire subțiri, cu modele variate, o pasmanterie aurie, argintie, pe toate culorile. O mixtură între pictura icoanelor românești pe glajă și tradiția românească a horbotelor țărănești ce amintesc de profesiunea ei – etnolog”.

Salvgardarea patrimoniului (i)material, înseamnă și salvgardarea unui orizont mentalitar de odinioară, înseamnă salvarea unor simboluri și semnificații de demult, mai înseamnă și „reinventarea tradiției”, promovarea și revalorizarea unor vechi comori semiotice. Cercetătorul Gabriela Boangiu nu rămâne doar în aria investigațiilor minuțioase, ci realizează și conexiuni viabile între cercetarea etnografică și artele vizuale. Așa au apărut teme de inspirație folclorică precum *Horbotă pe glajă*, *Cu zodiacul la rever* sau *Descânțete și plante de leac*. Iată ce relatează artista vizuală Victoria Țăroi Galbenu despre lucrările Gabrielei într-un avizat cuvânt critic :

„Pentru Gabriela Boangiu încercarea de salvare și de protejare a valorilor imateriale ale unor vremuri trecute este o preocupare majoră care tranzitează din aria de cercetare și conservare, spre zona exprimărilor în arta vizuală. Chiar titlul expoziției „*Horbotă pe glajă*” - prin folosirea arhaismelor care denumesc dantela și respectiv sticla, subliniază intenția artistei de a ocroti fragilitatea materiei în fața acțiunii dezintegratoare a timpului, de a

se opune lacunelor de memorie printr-o readucere în contemporan a unor elemente aproape pierdute care au stimulat imaginația artistei. În acest scop, ea alege ca suport un material perisabil el însuși. Folosește sticla, amintind prin aceasta de glăjării și de tehnica tradițională a vechilor iconari transilvăneni. Acest suport este transportator al însemnărilor sale lapidare către privitor, printr-o imagistică recognoscibilă. Pe planeitatea ei translucidă se desfășoară uneori bidimensional, structuri delicate cu linii curbe, puncte, se descompun și se recompun grafisme și imagini simbol într-o viziune proprie sub impulsul unui talent atent cultivat și exersat.

Fiecare lucrare se dezvăluie în cheie de trei. Alăturarea a trei reprezentări în cadentă, care se doresc a fi vizualizate deodată și apoi decupat, detaliat, în așa fel încât ele să fie capabile să devoaleze cu generozitate frumusețea formelor calme, unduioase, dantelate, contemplative, care marchează vremuri și generează emoții în tonalități dramatice de violă barocă, uneori reținute de brun, ocru și sanguin, alteori expansive, în tonalități vitale ale contrastului maxim roșu-verde. Totul este minuțios reprezentat, îmbogățit și înnobilit cu aur ca în miniaturile unor vechi manuscrise.

Picturile Gabrielei Boangiu se asociază prin generarea energiilor benefice degajate de studiul plantelor miraculoase, al plantelor de leac. Prin etalarea buchetelor puse la uscat se creează un instantaneu al realității reconvertit la artă. Sensibilități nebănuite sunt puse în evidență cu o notă de optimism. Odată cu lumina în care sunt încălzite cu gingășie florile, se renegă forțele distructive, redându-le acestora imortalitatea. Frumusețea se detașează din suprapunerile și transparențele cu care artista instrumentează la nivelul velaturii. Există o știință a echilibrului și a gestionării calitative a cantităților de culoare, a deslușirii plantelor în lumină profilate, o strălucire, un mister care nu poate trece neobservat.

Lucrările Gabrielei capătă valențe spirituale prin dimensiunea lor de revigorare a unui patrimoniu cultural care sugerează dorința de noi începuturi” (Victoria Țăroi Galbenu).

Cele șapte expoziții personale și numeroasele participări la expoziții de grup sunt rodul unei intense activități în plan artistic, confirmat și de absolvirea Masterului de Conservare-Restaurare din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din Craiova. Din 2004, Gabriela Boangiu este cercetător dr. în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” Craiova al Academiei Române, realizând studii de etnografie și folclor, armonizând cercetarea cu arta.

Dumitru Duță

UN SUPRAREALIST FRANCEZ

Louis Aragon și Elsa Triolet au fost un cunoscut cuplu literar-politic francez. Este vorba de o lungă perioadă, cuprinsă între 1918-1982.

Louis Aragon era un scriitor de succes, un homosexual zic unii. Nu și -a cunoscut tatăl, nici tatăl n-a vrut să știe de copil. A scris poeme, a făcut gazetărie și este autorul romanului „Comuniștii”, de două parale!

Louis Aragon a fost ani de zile membru al partidului comunist francez și un mare susținător al Moscovei. De mai multe ori a vizitat URSS, fiindcă își asigura banii, prestigiu și carieră.

Prin scrierile sale elogiază pe aproape toți conducătorii sovietici pe care i-a prins în viață: Lenin, Stalin, Hrușciiov, Brejnev.

Din euforia comunistă s-a trezit târziu, odată cu invadarea Cehoslovaciei, când autoritatea lui a început să scadă.

Dragostea vieții sale rămâne rusoaica Elsa Triolet, pe care a cunoscut-o la o petrecere dată la Paris. Ea era văduvă, fostă soție de ofițer rus, o evreică foarte bogată. Supraelegantă, relații numeroase, aducea bani din Rusia pentru comuniștii francezi. Nedespărțită de Louis Aragon.

După război, se mută în sudul Franței, unde și moare în anul 1970.

Poetul Louis Aragon i-a supraviețuit 12 ani, ca în 1982 să se stingă din viață.

Ambii sunt înmormântați la moșia lor din Hexagon, lăsând francezilor amintiri din cele mai puternice: atitudine procomunistă, prosovietică, cabale literare, scandaluri, apariții mondene.

DEFINITIVATUL

Când am intrat în învățământ, trebuia să fac planuri de lecție pentru fiecare oră, până la obținerea definitivatului. Adică trei ani.

Planurile se cereau a fi avizate de directorul școlii sau de șeful de catedră. Nu se inventase calculatorul. Îmi amintesc cum le făceam pe foi A4 și le împătureau în două pentru a avea forma caietului.

De obicei, un plan de lecție avea minimum trei pagini de astfel de foaie.

Desigur, nu întotdeauna erau planuri ca la carte, ce aduceau uneori ca niște schițe. Din acestea nu lipseau niciodată obiectivele operaționale și pașii lecției.

Când mi s-a făcut inspecția pentru examenul de definitivat, aveam câteva teancuri cu astfel de planuri. Fără nici o exagerare.

De ce toată această poveste? În zilele noastre nu mai este obligativitatea planurilor de lecție pentru

toate orele. Metodologia ne spune că un candidat trebuie să prezinte zece planuri de lecție. Pentru un debutant se poate prevedea necesitatea alcătuirii (nu este obligatoriu!) a planurilor pentru fiecare oră până la obținerea statutului de profesor definitiv.

ȘCOALA CA O PUȘCĂRIE

La școală, pe față, elevii făceau ce trebuie.

Că le plăcea ori nu ei cântau Am cravata mea de pionier, Republică mărească vatră, Tricolorul etc, în fiecare dimineață.

Celor mai mulți dintre ei, obligativitatea uniformei li se părea o prostie.

Când treceau de a patra, își scoteau cravatele, bentița și numărul matricol.

Numărul se prindea cu capse, cu ac de siguranță ori erau cusute în colțuri.

Unii elevi simțeau școala ca o pușcărie, în uniformă, cu șapcă, tunși, fetele cu părul strâns în codițe.

În noaptea Paștelui, se organizau în școli reuniuni, la care elevii erau obligați să participe, ca să nu poată merge la slujba de la biserică.

De câteva ori pe an, elevii mergeau cu școala ori cu dirigințele la filme ca Mitrea Cocor, Mama, Povestea unui om adevărat, Așa s-a călit oțelul etc.

Mai multe despre altele asemeni au trăit colegii și elevii mei.

IZOLETA DIN 2022

Marea panică cu care am intrat în pandemie n-a fost că mă voi îmbolnăvi eu. Grijă mea cea mare era legată de copii, de rude și prieteni.

Însă, nici în cele mai groaznice episoade mintea mea panicată nu a reușit să fabrice un scenariu atât de sinistru ca realitatea pe care am trăit-o. Am pierdut rude și colegi.

Lunile octombrie, noiembrie și decembrie de anul trecut au fost un maraton de incinerări, înmormântări și parastase.

Cu fiecare din aceste morți a murit și o bucată din mine. Degeaba am făcut eu cele trei doze de vaccin, degeaba m-am ferit de răceală și de cunoscuții fără mască, am fost internat în două spitale, de fiecare dată cu sufletul la gură.

Tot ce știam eu despre mine, lume și viață a fost ca și cum o ușă spre iad s-a deschis în fața mea. Am refuzat să intru. Am hotărât să mă întorc spre viață, s-o iau în piept. Dar asta însemna să mă abandonez iluziilor. Nu suntem nemuritori. Dar abia când îți mor ai tăi înțelegi foarte adânc că urmezi la rând. Fiecare zi trebuie trăită pe lume, nimic nu poți controla. Mă țin neam cu dinții de viață, până când ea, viața, mi-a tras preșul de sub picioare. S-a uitat în ochii mei, dându-mi la o parte terapia, meditația, respirația.

La un moment dat, boala și moartea mi-au dat pace, dar au lăsat în urmă durere, furie, confuzie și multe întrebări legate de ce naiba fac cu viața asta?

**CHARLES D'ORLÉANS
(1394-1465)**

Ducele poet Charles d'Orléans a compus poezie cu formă fixă după moda vremii - rondeluri, balade și poezie ocazională pentru botezuri, nunți, aniversări, înmormântări etc. Este autorul a două tratate / volume de poetică / poezie: **Canticum amoris / Cartea iubirii** și, **Le livre de pensée / Cartea meditației**.

Cea de a treia soție a sa – Marie de Clèves, cu 35 de ani mai tânără decât el, ea însăși puțin poetă și mult protectoare a poezilor, a fost mama regelui Ludovic al XII-lea (1462-1515). Dar nu toți regii sunt și poeți...

**CE SFAT ÎMI DAI, INIMA MEA?
(QUE ME CONSEILLIEZ-VOUS,
MON CŒUR?)**

Ce sfat îmi dai, inima mea?
Să mă duc la acea frumoasă
Și să-i spun dorul ce m-apasă,
Să-i spun cât sufăr pentru ea?
Pentru-al tău bine și a sa
Onoare, sfatul tău mi-l lasă:
Ce sfat îmi dai, inima mea,
Să mă duc la acea frumoasă?
Cum o știi, e numai dulceață;
De crezi că te poate-alina

**CRISTOS ÎN GRĂDINA MĂSLINILOR
(CHRIST DANS LE JARDIN DES
OLIVIERS)**

Nimeni n-auzea plânsul eternei victime
Care-oferise lumii în van inima toată.
'Nainte de-a se stinge l-a mai chemat o dată
Pe singurul ce noaptea cu somn nu-l putea ține:

„Iuda, tu-mi știi tot greul, amaru-mi fără vină...
Hai, vinde-mă mai iute, sfârșească-se-acest târg!

Sunt suferind, amice, pământul mi-e un rug,
Tu măcar știi prea bine cum se-implinește-o crimă!”

Abătut și trudit, Iuda se depărta,
Simțind cum orice piatră din zid îl blestema
Și ros de remușcare strângea în pumni arginții

Trădării. Și-atunci Pilat așa ca într-o doară,
Soldaților un ordin le-a dat: „Mergeți afară
La cel nebun pe cruce și zilele sfârșiți-i!”

**CRISTOS
(CHRIST)**

„Dumnezeu e mort, cerul e pustiu...
Plângeți, fiilor, nu mai aveți tată!”
Jean-Paul

Și-a reluat: „Mort totul! Eu lumi am străbătut
Pe căi lactee zborul l-am rătăcit departe,
Cât toată viața-n care venele-i de temut
Poartă nisipuri de-aur și valuri argintate.

Pretutindeni pustiul încins de val bățut,
De-nvolburări năuce, de-oceane agitate...
Rătăcitoare sfere, prin suflul nevăzut
Vibrează; nici o umbră-n oarba imensitate.

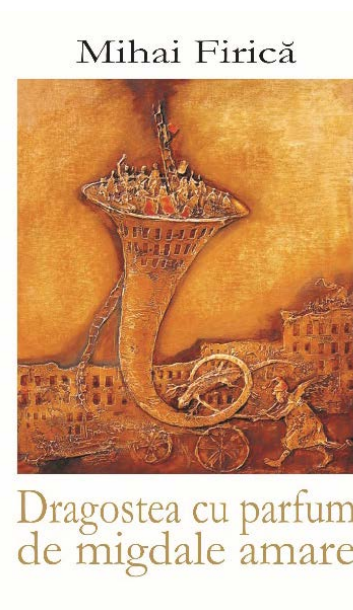
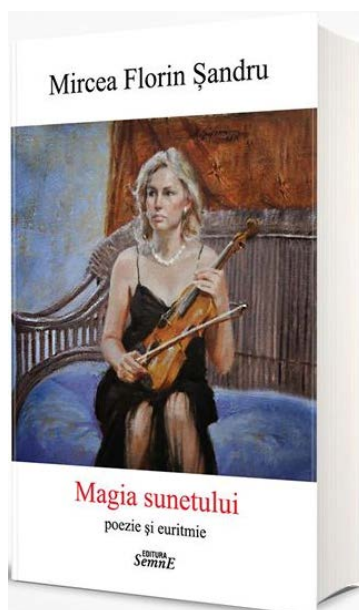
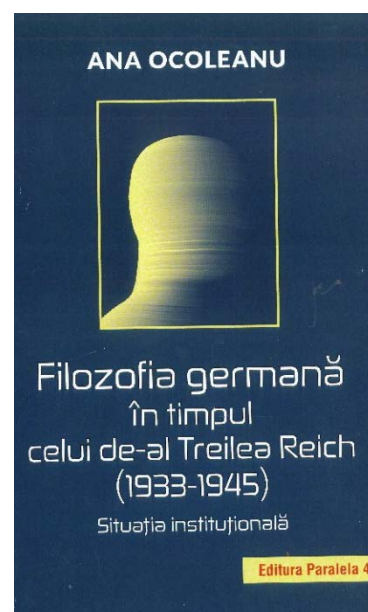
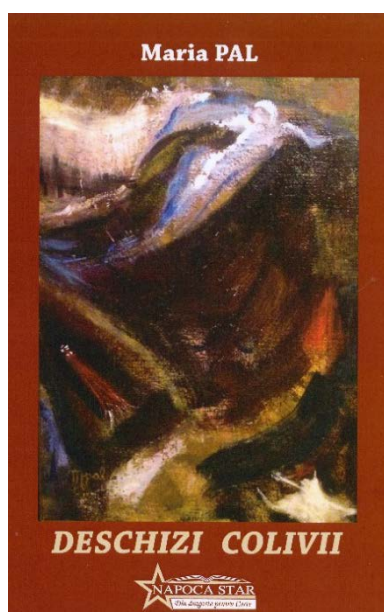
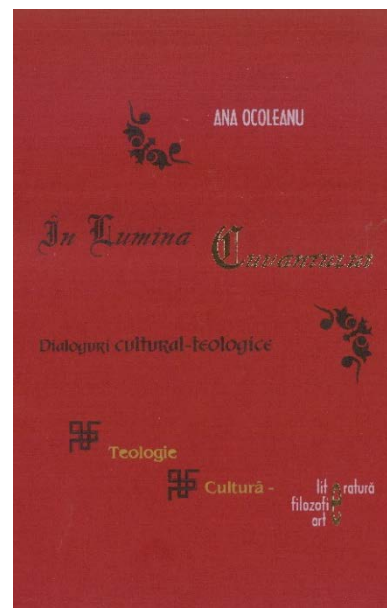
Căutând ochiul Lui am dat din întâmplare
Peste-o orbită goală, fără sfârșit în care
Noaptea îi este lumii rază neagră ce crește;

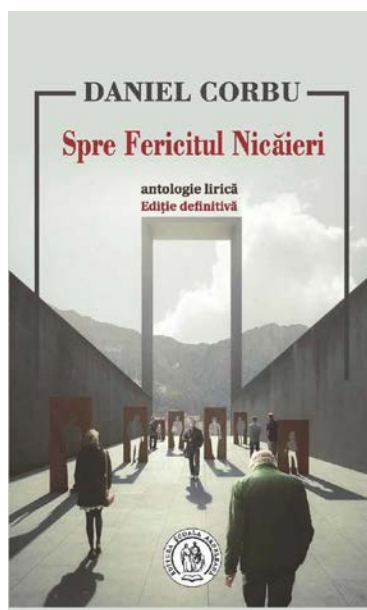
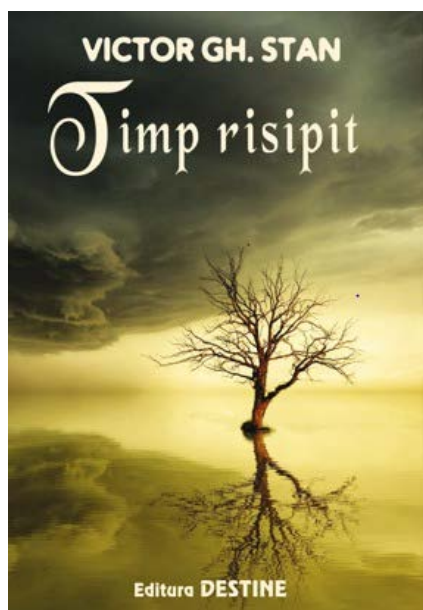
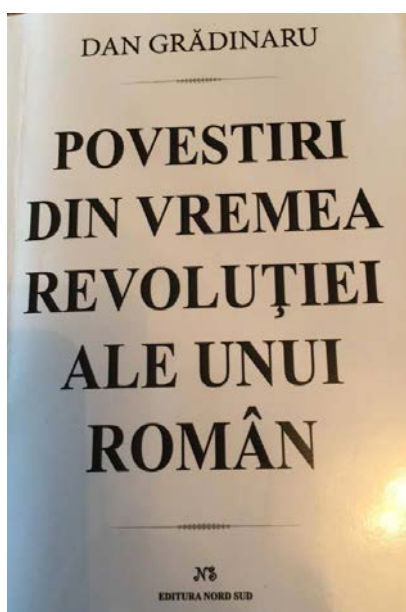
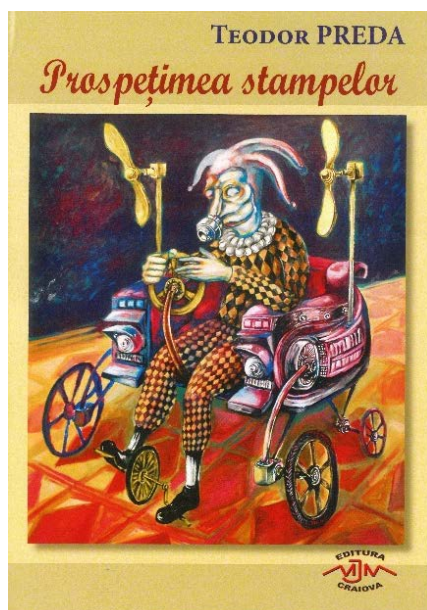
Un curcubeu încinge fântâna asta sumbră,
Prag străvechiului haos unde neantu-i umbră,
Spirală care-nghite lumi și timp nebunește.

**FANTEZIE
(FANTAISIE)**

I-un cântecel pentru care aș da
Orice Rossini, Mozart sau Webër,
Un cântec vechi funebru și lejer
Al cărui farmec știu a-l descifra
Doar eu și, ori de câte ori l-ascult îmi pare
Că-ntineresc cu două sute de-ani,
Sub ochii mei colina dă în floare
Și se topește-n sori de-amurg, bălani.
Văd un castel cu ziduri mari de piatră,
Cu sângerii vitralii în ape de culori,
Înconjurat de parcuri cu umbra tremurată
A unui râu ce trece cuminte printre flori.
Mai văd o doamnă la fereastră - 'naltă,
Blondă, cu ochi de noapte, în antic mândru strai,
Pe care poate într-o viață altă
Am mai văzut-o...

Versiune în limba română de Paula Romanescu

CUPRINS

ESEU

Gelu Negrea

O fantomă cutreieră România / 3

FONDUL CULTURAL NAȚIONAL

Florentin Popescu

Recuperarea diasporei-un gest de mare răspundere și onoare / 6

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

IN MEMORIAM

Florian Copcea

Demers hermeneutic de recuperare a non-ficțiunii / 8

Monica Grosu

Poemele târzii / 13

POESIS

Ioana Greceanu

Un poet poate suporta orice / 15

Știm amândoi că ne e frică să știm / 15

Poem în corzi / 16

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mihaela Albu

Cerere / 17

Calendar / 17

Orașul cu fantome / 17

Paralele / 17

Maria Pal

Tărâmul pe care-l cauți / 18

Lumea ce-și desface aripile / 18

Un anotimp nesfârșit / 18

Trece calmă / 18

Ion Cristofor

O, greierii cântă / 19

Noapte de august / 19

Noiembrie / 19

Mireasa / 19

Femeia din zid / 19

Maria Filipoiu

Maternitatea ideilor / 20

Dragostea de carte / 20

Dor de diamant pierdut / 20

Adrian Daniel Lupeanu

Dacă dragostea este o lumină / 21

Al meu e chipul brăzdat de sunete / 21

Gela Enea

Dacă te-ai întâlni cu mine peste 20 de ani / 22

Entuziasm și aventură / 22

Promisiuni pentru Alhambra / 22

Altă zi... Și n-am șters praful de pe cea de ieri / 22

Andreea Negoianu

Tânără rămân / 23

Țară departe de țarm / 23

În orele unui Înger / 23

Timpul monștrilor / 23

Constantin Pădureanu

Colectivizarea forțată / 24

Pătru ursu / 24

PROZĂ

Constantin Lupeanu

Femeie căsătorită / 26

George Geafir

Șchiopătatul, sport național / 28

Ion R. Popa

Doar un caz întâmplător / 29

Teodor Oancă

O felicitare / 31

Victor Martin

Mașina de scris cărți / 31

Elena Armenescu

Istanbul-sau jocul vieții cu moartea / 35

Dan Grădinaru

Călătorie pe mare / 38

LECTOR

Paul Aretzu

Izbânda fondului uman / 40

Eliza Roha

Vacarmul omenirii într-o cheie apocaliptică / 41

Carmen Bulzan

„O voce” de Teodor Oancă / 43

Mircea Pospai

Povestea unei reviste, într-o carte / 44

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Ion Haineș

O identificare totală a ființei cu poezia / 46

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Lucian Gruia

Gabriela Banu - Case cu suflet / 48

MOMENTE MEMORABILE

Rodica Pospai Păvălan

Din agenda culturală craioveană / 49

SPECTACOLE EXCEPȚIONALE

Iolanda Mănescu

Declan Donnellan la Craiova / 52

IMAGINAR ARHAIC

Gabriela Boangiu

Legenda „actualizată” – între reminiscențe ale unei narațiuni fondatoare și act performativ / 53

CRONICĂ PLASTICĂ

Aurora Speranța Cernitu

Rădăcini adânci în antropologie și sociologia artei / 55

SEMNAL

Dumitru Duță

Un supraréalist francez / 56

Definitivatul / 56

Școala ca o pușcărie / 56

Izoleta din 2022 / 56

TRADUCERI LITERARE

Charles D'Orléans

(Versiune în limba română de Paula Romanescu)

Ce sfat îmi dai, inima mea? (Que me conseilliez-vous, mon cœur?) / 57

Cristos în grădina măslinilor (Christ dans le jardin des oliviers) / 57

Cristos (Christ) / 57

Fantezie (Fantaisie) / 57

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 58

Revista apare trimestrial.

Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerotează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la 28 februarie 2023